Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

3

Kotara 2

Puku ya Morutiši

Funda Wande
Reading for Meaning

3

Kotara 2

Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

Puku ya Morutiši

Ditebogo

Tšweletšo ya lenaneo le la go kopantšha Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo e dirilwe ke sehlopha sa Funda Wande ka tšhomišano le sehlopha sa ditsebi tša thuto ya motheo ya Kapa Bodikela, Kapa Bohlabela le Limpopo, dirutegi go tšwa diyunibesithing tša go fapafapana le barutiši dikolong.

Dipuku tše di kgonne go tšweletšwa ka lebaka la thekgo ya mašeleng ya Allan Gray Orbis Foundation Endowment, FEM Education Foundation, Michael & Susan Dell Foundation le Zenex Foundation.

Diswantšho:
Ditebogo go Anja Stoeckigt ka seabe sa gagwe ka ditshwantšho tša motheo tše di hwetšagalago ka pukung ye.

Khabara: Anja Stoeckigt

Ditebogo tše dingwe di filwe ke:
Alex Latimer: letlakala. 30, 101, 111, 114, 127–129, 131 le 133;
Patrick Latimer: letlakala. 29, 31, 43, 51, 53, 77, 79, 81, 83, 85, 101, 123, 125 le 127;
Crazy Cat: letlakala. 58, 66, 68 le 102;
Jiggs Snaddon-Wood: letlakala 55, 65, 69, 75, 79, 103, 105, 115, 163 le 175;
Rassie Erasmus: 29, 31, 113 le ditlhaka mantšu.

Ditebogo tša diswantšho
Sehlopha sa diphatlalatši sa Funda Wande: diswwantšho ka moka di tšerwe dikolong le diphapošing;
iStock: Letlakala 32: **Jenhung Huang** (khrikhete ya mabele),
Letlakala 33: Татьяна Санина (maseetswana),
Letlakala 37: **RHJ** (mafele),
Letlakala 41: **Jan Rozehnal** (podilekgwana e ja diaphid),
Letlakala 41: **Darkdiamond67** (monang o goga madi),
Letlakala 45: **Dharmapada Behera** (serurubele se goga tsina),
Letlakala 45: **marc ouliana** (ntšhi),
Letlakala 45: **defun** (khunkhwane ya boloko),
Letlakala 49: **Stefano Barzellotti** (mašotša),
Letlakala 57: **Ekaterina Kreker** (leruarua),
Letlakala 59: **nechave-kon** (ntšhi ya dienywa kgaufsi),
Letlakala 59: **PaulinaKon** (dintšhi tša dienywa pananeng),
Letlakala 61: **supitchamcsdam** (letšoba la protea),
Letlakala 81: **koosen** (lebotlelo la senotšididi la polasitiki),
Letlakala 81: **epantha** (lebotlelo la sehlare la polasitiki),
Letlakala 81: **LanaLanglois** (phakete ya maswi),
Letlakala 81: **George tsartsianidis** (phakete ya merogo ya go kgahla),
Letlakala 81: **tolisma** (sekotlelo sa aesekhirimi sa polasitiki),
Letlakala 103: **Anastasila Stiahailo** (mosadi a e ja beka le ditšhipisi),
Letlakala 115: **bonchan** (khasaba),
Letlakala 117: **marietjieopp** (bogobe ka mogopong);
WikiCommons: Letlakala 49: **TimCowley** (mohlwa),
Letlakala 53: **The Minnich Collection The Ethel Morrison Van DerLip Fund/ Maria Sibylla Merian** (*Metamorphosis Insectorum Surinamensium*),
Letlakala 55: **Kevstan** (Khudu Jonathan),
Letlakala 77: **Darren Glanville** (sebetlwa ka Marco Cianfanelli le Jeremy Rose);
Gallo Images: Letlakala 105: **Sunday Times/Esa Alexander** (Siba Mtongana),
Letlakala 107: **JOHANN HATTINGH BEELD** (Reuben Riffel),
Letlakala 109: **Trevor Kunene** (Katlego Mlambo).

Diswantšho tše dingwe di šomišitšwe ka boleng bja maemo a godimo ke **Freepik**, **Rawpixel** le **Pexels**.

www.fundawande.org

ISBN: 978-1-998960-32-3

Version 1: 2024

Motho mang le mang o dumeletšwe go abelana (go kopolla le go phatlalatša sedirišwa se ka tshepedišo goba sebopego sefe) goba go amantšha (go hlakantšha, go fetola le go tšwetša pele ka morero wo mongwe le mongwe), ge fela a ka leboga mošomo wa rena ka tsela ye:
Funda Wande, Sepedi Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo, Puku ya Morutiši, Mphato 3, Kotara 2, CC BY 4.0

O seke wa tlatša ka mantšu goba polelo yeo e ka ganetšago ba bangwe seo laesense e se dumeletšego.

Tshedimošo ya go tlaleletša o ka e humana mo: http://creativecommons.org/licences/by/4.0/

Diteng

Diswantšho le dikhutsofatšo ..... **iv**

Lenaneo le le kopantšwego la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo **1**

Tšhupadipaka ya beke ka beke, Kotara 2 1

Diteng tša Kotara 2 2

Lenaneo la Tekolo, Kotara 2 4

Thuto ye e kopantšwego – Tsela ya Funda Wande **5**

Go Ruta Leleme la Gae **6**

Go Theeletša le Go Bolela 6

Ditlhaka 7

Mongwalo 8

Nako ya tsepelelo go Go Bala le Go Ngwala 10

Dithuto tša Go Bala 10

Dithuto tša Go Ngwala 18

Go Ruta Mabokgoni a Bophelo **21**

Tsebo ya Go Thoma 21

Bokgabo bja Boitlhamelo 23

Thuto ya Boitšhidullo 24

Beke 1 Dikhunkhwane 26

Beke 2 Dikhunkhwane 38

Beke 3 Mekgwa ya bophelo 50

Beke 4 Mekgwa ya bophelo 62

Beke 5 Go šomiša gape 74

Beke 6 Go šomiša gape 86

Beke 7 Go ja dijo tša phepo 98

Beke 8 Go ja dijo tša phepo 110

Beke 9 Tše dintši ka ga dikhunkhwane 122

Beke 10 Tiišetšo le tshekatsheko 134

Tekolo Kotara 2 ..... **136**

Leleme la gae: peakanyo ya tekolo ya semmušo le ye e sego ya semmušo ya Kotara 2 136

Mananeotekolo le dirupuriki tša tekolo ya Go Theeletša le Go Bolela 138

Mananeotekolo le dirupuriki tša tekolo ya Ditlhaka 139

Mananeotekolo le dirupuriki tša tekolo ya Go Bala le Kwešišo 140

Mananeotekolo le dirupuriki tša tekolo ya Mongwalo 141

Mananeo le dirupuriki tša tekolo ya Go Ngwala 142

Letlakala la meputso la Leleme la Gae Kotara 2 143

Mabokgoni a Bophelo: go beakanyetša tekolo ya semmušo le ya go tšwela pele Kotara 2 144

Mananeotekolo le dirupuriki tša tekolo ya Bokgabo bja TT le BLTP 146

Mananeotekolo le dirupuriki tša Bokgabo bja Go Bonwa 147

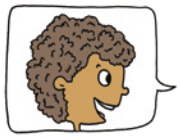
Mananeotekolo le dirupuriki tša tekolo ya Bokgabo bja Go Diragatša 148

Mananeotekolo le dirupuriki tša Thuto ya Boitšhidullo 149

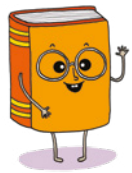
Letlakala la meputso la Mabokgoni a Bophelo Kotara 2 150

Diswantšho le dikhutsofatšo

Leleme la Gae

Go Balela Godimo goba Bomolomo

Go Bala

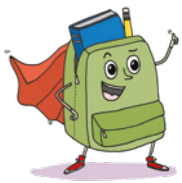
Ditlhaka

Go Ngwala

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana

Mongwalo le Go Šoma o Nnoši

Mabokgoni a Bophelo

Tsebo ya Go Thoma, Botho, Leago le Thutaphelo

Bokgabo bja Boitlhamelo

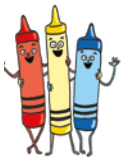

Thuto ya Boitšhidullo

Diswantšho tšeo di šomišitšwego ka gare ga Puku ya Morutwana

Ngwala

Khalara goba o thale

Ripa

Puku ya Morutiši – PM
Puku ya Mošomo ya Morutwana – PMM
Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana – GBHS
Botho, Leago le Thutaphelo – BLTP
Tsebo ya Go Thoma – TT
Leleme la Gae – LG
Go Bala Mmogo – GBM
Go Šoma o Nnoši – GŠN
Dipuku tša mošomo tša Rainbow:
Dipuku tša DBE

Lenaneo le le kopantšwego la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

*Laetša letlakala la PMM

Nako ka letšatši	Mošupologo	Labobedi	Laboraro	Labone	Labohlano
10 mets	**Nako ya taolo: Rejisitara/ khalentara/ matšatši a matswalo/ ditsebišo**				
1 iri 30 mets	**POLOKO YA DIPALO**				
1 iri 35 mets	**POLOKO YA LITHERESI**				
15 mets	Bomolomo: Ditaba	Bomolomo: Go Theeletša le Go Bolela	Bomolomo: Go Theeletša le Go Bolela	Bomolomo: Go Theeletša le Go Bolela	Bomolomo: Tshekatsheko ya beke
PHETOGO: loutša phentshele, efa dipuku, efa mešomo					
10 mets	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka A. TNI B. Piletšo
10 mets	*Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo
PHETOGO: Morumokwano wa ditiro/koša					
15 mets	Go Bala: Morutiši o Balela Godimo	Go Bala Mmogo: Kwešišo	Go Bala Mmogo: Tlotlontšu	Go Bala Mmogo: A. Polelo B. Thelelo*	Go bala: Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši
15 mets	EFAL	*Go Ngwala: Kwešišo	*Go Ngwala: Tlotlontšu	*Go Ngwala: Polelo	*Go Ngwala o Nnoši
PHETOGO: otlologa le go šikinyega. Dihlopha di ya mmeteng godira GBHS					
15 mets	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS
15 mets	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS
(30 min parallel to GGR)	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši
45 mets	**POLOKO YA EFAL**				
1 iri 25 mets	**POLOKO YA MABOKGONI A BOPHELO**				
30 mets	*Tsebo ya Go Thoma	*Tsebo ya Go Thoma	*Tsebo ya Go Thoma	Tsebo ya Go Thoma Tshekatsheko ya kgopolo	Puku ya Mošomo ya DBE Letlakala la Mabokgoni a Bophelo Letlakala la Leleme la Gae
PHETOGO: Boitšhidullo bja go hema, ba fe didirišwa					
30 mets	Bokgabo bja Go Bonwa Litheresi* / Tirišo	Bokgabo bja Go Bonwa Tirišo	Bokgabo bja Go Diragatša	Bokgabo bja Go Diragatša	
PHETOGO: Fetola diaparo, eya ka ntle, ba fe didirišwa					
25 mets	Go lokišetša Thuto ya Boitšhidullo **(30 mets)**	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo

Diteng tša Kotara 2

Beke	Kgwekgwe	Kanegelo ya go Balelwa Godimo	Kanegelo ya go Balwa Mmogo	Go Šoma o Nnoši	Ditlhaka
1	Dikhunkhwane	Dikhunkhwane	Lebo le dikhunkhwane tša go befa	Na se ke khunkhwane? (mehuta ya go fapana ya dipotšišo)	Poeletšo ya medumo le ditlhaka tša Kotara 2
2	Dikhunkhwane	Tšhošwane le Tšie	Lebo le dikhunkhwane tša go befa	Tše dintši ka dikhunkhwane (mehuta ya go fapana ya dipotšišo)	mpš le nyw
3	Mekgwa ya Bophelo	Mekgwa ya Bophelo	Semaka sa dinokolwana tša go timelela	Bophelo bjo botelele le bjo bokopana	hlw le šw
4	Mekgwa ya Bophelo	Nonwane: Morwedi wa kgoši le segwagwa	Semaka sa dinokolane tša go timelela	Kgaolo Kanegolo ya mae a matalalerata. (Go akanya)	ntš le ntš
5	Go šomiša gape	Maria le Matome le ditšhila	Lekgema la botho lefaseng ka bophara	Tšhate-tatelano: Ditlamorago tša go tšhilafatša tikologo	ntl le nkw
6	Go šomiša gape	Morekiši o ithuta thuto	Lekgema la botho lefaseng ka bophara	Kanegelo ya Dikgaolo ya Phukubje le Tau (kanegelo ya setšo)	nth le nkg
7	Go ja dijo tša phepo	Dijo tša go lekanela	Kgoši Molamo	Go ja kgole le gae ka Afrika Borwa	mph le ntlw
8	Go ja dijo tša phepo	Sopo ya leswika	Kgoši Molamo	Dijo tša ka mehla	nngw le tlhw
9	Tše dintši ka dikhunkhwane	Kabelo le segokgo se nnyane se seso	Direto	Pukutšatši ya Kabelo	Poeletšo ya medumo ya Kotara
10	Tiišetšo				

Polelo le Kwešišo	Go Ngwala	Tsebo ya go Thoma le BLTP	Bokgabo bja Boitlhamelo: Bokgabo bja Go Bonwa	Bokgabo bja Boitlhamelo: Bokgabo bja go Diragatša	Thuto ya Boitšhidullo
Dinnete le boitlhamelo. Polelo go pego ya tshedimošo, dihlogwana le lebaka la bjale	Go Ngwala dinnete (Mmaseletswana)	Go Ngwala maina a dikarolo tša mmele. Lebelela o thale khunkhwane	Go swana / le go lekalekana	Diragatša kanegelo	Morutiši o kgetha mešongwana e 4 ya beke
Kalo ya Pego ya tshedimošo	Pego ya tshedimošo: Mmaseletswana	Dikhunkhwane tša go re thuša le tše kotsi; ditlhalošo le go nyalantšha, tlhaolo	Seswantšho sa serurubele	Go binela mmino	
Methopo ya tshedimošo ya nyakišišo. Go kwešiša tlhaolo le tlhalošo	Go Ngwala dintlha (Mafele)	Mokgwa wa bophelo bja serurubele Thala mokgwa wa bophelo	Bokgabo bja diswantšho: Thala seswantšho sa tlhago	Opela koša ya Afrika Borwa	
Dipoelo tša nyakišišo: Kakaretšo ya kanegelo Sebopego sa kanegelo	Go kgetha phoofolo yeo o tla go ngwala ka yona. Pego ya tshedimošo: Phoofolo ya go kgethwa	Mokgwa wa bophelo wa segwagwa. Tlatša tafola. Bapetša mekgwa e mebedi ya bophelo ya go fapana	Lebeledišiša o thale letlakala	Mosepelo: sepela bjale ka diphedi tša go fapana	
Go thekga kgopolo Morero wa maswaodikga ge o balela godimo Diripa ša polelo: maina	Dikgopolo tša kanegelo: Lekgema la Botho lefaseng ka bophara	Go šomiša gape Go hlopha setšhela-ditlakala? Polasitiki ya go šomišwa gape	Bokgabo bja diswantšho: Sehlwaseeme sa foile	Dipapadi tša morethetho	
Sebopego sa kanegelo le kakaretšo	Kakaretšo ya kanegelo. Tshekatsheko ya kanegelo. Lekgema la botho lefaseng ka bophara	Go dira dibapadišwa ka ditlakala Go latela ditaelo Fokotša, šomiša gape, mpshafatša	Sehlwaseeme sa foile diorama	Tiragatšo ya sehlopha	
Dikgopolo tše kgolo: Sebopego sa kanegelo	Kakaretšo ya kanegelo: Hosea le Kgaugelo	TNI Dijo tša phepo Phiramiti ya dijo	Tekanelo go bokgabo	Dipapadi tša go dikologa Go lemoga dikwi	
Kwešišo ya go theeletša kakaretšo ya kanegelo	Ditokišetšo le tshekatsheko ya kanegelo: Hosea le Kgaugelo goba kanegelo ya kgetho ya gago	Dijo tša nako ye nngwe le ye nngwe le dijo tša dinako tše dingwe Ditlamorago tša dikgetho tša go fokola tša dijo – meno	Poleiti ya dienywa	Tiragatšo ya sehlopha	
Tshekatsheko ya sereto (go ya ka tshekatsheko ya kanegelo)	Ditsenelo tša pukutšatši tša beke	TNI: Dintlha tše dingwe tša go kgahliša ka dikhunkhwane	Sehlwaseeme – dikhunkhwane	Theto le mmino	

Lenaneo la Tekolo, Kotara 2

Beke 4	Labohlano	Go Ngwala 1: Pego ya Tshedimošo	TIRIŠO	PM letl 72
Beke 6	Labobedi–Labohlano (tšwela pele ka beke 7)	Go Theeletša le Go Bolela 1: Tshekatsheko ya kanegelo	BOMOLOMO	PM matl 90, 92, 94
	Mošupologo–Labobedi	Bokgabo bja Go Bonwa 1: Sehlwaseeme sa foile	TIRIŠO	PM matl 89, 91
	Labone	Bokgabo bja Go Diragatša 1: Tiragatšo ya sehlopha	TIRIŠO	PM letl 95
	Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 1: Dipapadi	TIRIŠO	PM letl 97
Beke 7	Labobedi–Labone (e tšwela pele go tšwa go beke 6)	Go Theeletša le Go Bolelela 1: Tshekatsheko ya kanegelo	BOMOLOMO	PM matl 102, 104, 106
	Labobedi	Ditlhaka 1: Ngwala medumo	PMM letl 139	PM letl 102
	Labobedi	Go Bala 1: kwešišo	PMM letl 140	PM letl 102
	Labobedi–Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 2: Morethetho le tiišetšo	TIRIŠO	PM matl 103, 105, 107, 109
	Laboraro	Tsebo ya Go Thoma 1: Dijo tša go lekanela	PMM letl 146	PM letl 105
Beke 8	Mošupologo–Labohlano	Go Bala 2: Go balela godimo ka bomolomo	BOMOLOMO	PM matl 113, 115, 117, 119, 121
	Labobedi	Go Theeletša le Go Bolela 2: Kwešišo ya go theeletša	PMM letl 157	PM letl 114
	Laboraro	Tsebo ya Go Thoma 2: Go dira dikgetho tše botse tša dijo	PMM letl 163	PM letl 117
	Labohlano	Ditlhaka 2: Piletšo	PMM letl 167	PM letl 120
	Labohlano	Mongwalo 1: Ditlhaka-kgolo le tše nnyane tša mothikitho	PMM letl 152	PM letl 120
	Labohlano	Go Ngwala 2: Tshekatsheko ya kanegelo	TIRIŠO	PM letl 120

Thuto ye e kopantšwego – Tsela ya Funda Wande

Lenaneo la Funda Wande le kgokaganya Litheresi ya Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo. Le dira se ka go diriša dikgwekgwe tša go swana le dipeakanyo tša dithuto tša go kgokagana le tirišo gape ya tlotlontšu e bohlokwa.

Ka lebaka la eng?

- Le kaonafatša le go oketša go teba ga dithuto ka bobedi.
- Le netefatša gore mabokgoni ka moka a ithutwa ka tsela ya maleba ya sererwa sa go sepelelana.
- Le tebiša diteng le kgopolo ya tsebo ya Mabokgoni a Bophelo setee.
- Le godiša, tebiša le go diriša gape tlotlontšu e bohlokwa.
- Kwešišo ya go teba ya dikgopolo le ka mo di amanago ka gona di kaonafatša kwešišo ya go bala le bokgoni ka moka bja thuto.
- Go ithuta ka moka go tebile,go kwagala kudu gape ke ga maleba kudu.

Bjang?

- Morutiši o nyakišiša sererwa se se hlalošitšwego ka go kharikhulamo go netefatša gore go ithuta ga se ga go se tsenelele.
- O kwešiša dikgopolo tše bohlokwa tše di akareditšwego le dipoelo goba morero wa sererwa.
- Sererwa se se tsebišitšwe go thuto ya Mabokgoni a Bophelo, ka bomolomo goba ka sengwalwa sa go bala sa nnete.
- Dingwalwa tša go balela godimo, go bala mmogo le go bala o nnoši di kgokagantšhitšwe le sererwa, di filwe go itlwaetša go bala.
- Dithuto tša Mabokgoni a Bophelo gape di hlabolla dikgopolo tše difsa, tlotlontšu e mpsha go kamano ye.
- Mešongwana ya go bala le go ngwala go dithuto tša ka bobedi di diriša.

SAEKELE YA GO ITHUTA GO GO KGOKAGANTŠHITŠWEGO

1. Morutiši o tebiša tsebo ya gagwe ya sererwa ka go dira dinyakišišo.
2. Morutiši o latela dipeakanyo tša thuto tšeo di dirilwego mabapi le sererwa.
3. Ka go dikgopolo tše difsa tša Mabokgoni a Bophelo, bokgoni, le tlotlontšu ye e rutilwego.
4. Ka Litheresi barutwana ba bala dingwalwa tše di kgokantšhitšwego le sererwa. Mošomo ka moka wa polelo o theilwe go dingwalwa tše.
5. Go dithuto ka bobedi dikgopolo tše bohlokwa le tlotlontšu di šomišitšwe gape le go tiišetšwa.
6. Bokgoni go dithuto ka bobedi di a hlabollwa.

Go Ruta Leleme la Gae

GO THEELETŠA LE GO BOLELA 15 mets

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša bokgoni bja go theeletša
- Tšweletša bokgoni bja go bolela

Bjang?

Ditaba tša mafelelo a beke **(Mošupologo)** →
Bokgoni bja go Theeletša le Go Bolela **(Labobedi)** →
Bokgoni bja Go Theeletša le go Bolela **(Laboraro)** →
Bokgoni bja Go Theeletša le go Bolela **(Labone)** →
Tshekatsheko ya beke **(Labohlano)**

Mokgwa wa Nagana- Bobedi- Abelana

- Barutwana ba mmeteng. (kgetho)
- Morutiši o ba fa bothata goba mošomo
- **Nagana:** Nagana *ka setu* (1 mots)
- **Bobedi:** Botša mogwera dikgopolo tša gago. Theeletša dikgopolo tša gagwe (5 mets)
- **Abelana:** Barutwana bao ba kgethilwego ba laletšwa go aba dikgopolo tša bona le phaposi (5 mets)
- **Araba:** Morutiši o laetša barutwana tsela e botse ya go araba le go kgopela go hlalošetšwa ka tsela ya botho. Barutwana ba ithuta le go itlwaetša mabokgoni a.

Diteng

Mo kotareng ye, tsepelelo e tla ba go go theeletša le go hlagiša theto ka go Beke 9. Ka Beke 1–8 go tla ba le dikahlaahlo le ditlhagišo ka maitemogelo, ditsela tša go tseba ka se sengwe (nyakišišo), go lebelela kanegelo go tšwa dikgopolong tše pedi, go anega kanegelo, go akaretša kanegelo, hlagiša kakaretšo ya kanegelo ya bomolomo le go fa dikgopolo ka dikanegelo le direto go akaretša go lokafatša kgopolo ya gago. Kantle le go ruta mabokgoni a bomolomo, dithuto di kgokagantšwe kudu le mešongwana ya go bala le go ngwala.

DITLHAKA 15 mets

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša tsebo ya tswalano ya tlhaka le modumo go kamano ya mantšu.
- Šomiša tsebo ya go kopantšha medumo le go ripa medumo ge o bala le go ngwala.
- Ithute go peleta mantšu a 10 beke e nngwe le e nngwe.
- Lemoga mantšu a go šomišwa gantši/dikarolo tša mantšu a go tlwaelega a go bonwa ka go balwa mantšu ga go beelwa nako.

Kharikhulamo ya Ditlhaka ya Mphato 3

Go Kotara 1, bušeletša medumo yeo e rutilwego go mephato ya go feta.

	Beke 1	Beke 2	Beke 3	Beke 4	Beke 5	Beke 6	Beke 7	Beke 8	Beke 9	Beke 10
Kotara 1	Motheo Pušeletšo	a; e; i; o; u	l; b; n; m	k; t; s; p	r; f; g; d	h; w; j; y	š; s; ts; tš	ng; ny	Pušeletšo	Tiišetšo
Kotara 2	Motheo Pušeletšo	hl; kg	th; kh	tl; ph	mm; nn	gw; lw	rw; sw	kw; hw	gl-; gr-	Tiišetšo
Kotara 3	Motheo Pušeletšo	n; nt	šw; fs	mp; bj	mpš; tsw	tšw; tlh	kgw; tšh	tsh; khw	spr-; str-	Tiišetšo
Kotara 4	Motheo Pušeletšo	psh; pšh	tlw; thw	nyw; ngw	nts; ntš	ntl; hlw	nth; nkw	ntlw; nkg	Pušeletšo	Tiišetšo

Bjang?

Go lemoga medumo ka pela (Fetola matšatši ka metsotso e 2)

- Maikemišetšo ke go tšweletša temogo ya medumo ka go itiriša le gona ya maleba.
- Ka lebelo, laetša dikaratatlhaka tša medumo ye e rutilwego (goba o di šupe lebotong goba letlapeng).
- Barutwana ka bonoši, ka dihlopha goba phapoši ka moka ba bolela modumo.

Mantšu a go bušeletšwa gantši (ka nako ya GBHS)

- Ngwala mantšu a go **bušeletšwa gantši** letlapeng goba go dikaratana tša mantšu.
- Ruta se bjalo ka **mantšu a go felela**.
- Bala gantši, mohlala, go dikaratamantšu. Oketša lebelo nako e nngwe le e nngwe. Fetola tatelano.

Mešomo ya PMM (tšatši ka tšatši)

- PMM e na le matlakala a mešongwana a go ka itlwaetša go šomiša ditlhaka tšeo di šetšego di rutilwe.
- Sepela-sepela o thuše. Efa ditaelo tše dingwe ka nako ya GBHS ge go hlokega. Swaya mafoko a barutwana.
- Lekola dikarabo ka phapošing.

Go bala mantšu ga go beelwa nako (Fetola Labohlano)

- Bea barutwana ka bobedi. Morutwana o mongwe le o mongwe o na le sebaka sa go bala mantšu ka motsotso o 1.
- Morutiši o bea nako gomme a bolela gore 'Thoma' le 'Ema'.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba a badilego.
- Ka morago morutiši o bala mantšu ka moka.
- Ntšha mantšu ao a sa balwago gabotse) Barutwana ba lekola mantšu le go ntšha mantšu a go se balwe gabotse
- Hlohla barutwana ba kaonafatše meputso ya bona.

Piletšo (Fetola Labohlano)

- Piletšo e hlahloba bokgoni bja barutwana bja go peleta mantšu le go ngwala mafoko.
- Bolela lentšu goba lefoko gabotse ka go nanya. Bušeletša gatee fela.
- Efa barutwana nako ya go ngwala, ka mongwalo o mobotse.
- Lekola o be o phošolle: Ngwala mantšu goba mafoko letlapeng gore barutwana ba swaye.
- Ge lentšu le sa peletwa gabotse, barutwana ba ngwala lentšu la maleba ka phentshele.

MONGWALO 15 mets

Ka lebaka la eng?

- Go Kotara 2, barutwana ba tšwela pele ka go ithuta Mongwalo wa mothikitho
- Tsepelelo ya mathomo e go tlhamo ya ditlhaka tše kgolo.
- Tsepelelo ya bobedi ke tiišetšo ya tlhamo ya ditlhaka tše nnyane.
- Tsepelelo ya boraro e go go kgomagantšha ditlhaka ka kgokagano ya ka tlase le ka godimo.
- Barutwana ba fiwa dipaterone tša Mongwalo.
- Go ya mafelelong a kotara, barutwana ba thoma go šomiša mongwalo wa mothikitho go ngwala mešongwana e bonolo go swana le go tlatša letšatši-kgwedi le go tlatša mantšu.
- Go tloga go Kotara 3 go ya pele tsepelelo e go koketšego ya lebelo le go ngwala ka go bonagala ka mothikitho.

Bjang?

- Go na le letlakala le letee la mongwalo beke e nngwe le e nngwe. Letlakala le le akaretša thuto ya letšatši le lengwe le le lengwe yeo e bontšhitšwe ka mebala ya go fapana.
- Letšatši le lengwe le lengwe, barutwana ba latišiša tlhaka goba paterone ya letšatši ka go PMM gomme ba tšwela pele le go itlwaetša go ya pele ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Go itokišetša thuto ya mongwalo

- Thala methaladi e mene karolong e nngwe ya letlapa. Methaladi e ka dulela ruri (ka pente) goba ya nyaka e e ba ya go dulela ruri (tšhoko ya go lokelwa ka gare ga meetse a swikiri)
- Barutwana ba hloka PMM, puku ya go ngwalela ya mongwalo, le phentshele ye e louditšwego.

Tshepedišo ya thuto

Laetša letlapeng

- Barutwana ba lebelela letlapeng go bona taetšo ka morutiši.
- Ngwala tlhaka ga 2–3 ka gare ga methaladi mo letlapeng.
- Hlaloša tsela ya tlhamo ya ditlhaka: o thoma kae, maemo mothalading. Mohlala wa i: *Thoma gare ga mothaladi, sekamišetša godimo, iša fase thwii, sekamišetša godimo gape*.
- Laetša gape tsela ya go kgokagantšha ditlhaka goba paterone ya letšatši.
- Laetša go se emiše tšhoko ge o ngwala ka mothikitho.

Barutwana

- Ba ngwala ka **monwana tesekeng** ge morutiši a laetša.
- Ngwala **o nnoši ka go PMM**, o latišiša godimo ga tlhaka le go kgokagana ga Letšatši.
- Ngwala **o nnoši ka gare ga puku ya mongwalo** go kopolla paterone, tlhaka le go kgokagana ga letšatši go oketša go itlwaetša.

Morutiši

Sepela-sepela o be o fe barutwana dipoelo ka:

- go swara phentshele le go ema gabotse: go thekga seatla letlakaleng, go dula gabotse le go se khunamiše hlogo ka gare ga letlakala, sejabana se kgone go šikinyega.
- mongwalo: kgatelelo ya maleba letlakalelng, ge o thoma le ge o fetša, go hlama ditlhaka, go se emiše phentshele, dikgokagano tše botse.

Barutwana ba kgetha tlhaka/lentšu ya bona 'e kaone' mothalading o mongwe le o mongwe gomme ba thalela sediko gore morutiši a e lebelele. Goba, morutiši a ka swaya tlhaka yeo e hlamilwego gabotse ge a lekola.

Dipuku di swanetše go tšewa ka mehla go fa dipoelo Ngwala mantšu a go se nepagale mothalading wo o sa ngwalelwago selo. Morutwana o feleletša mothaladi. Bea naledi go ditlhaka tše di bopilwego gabotse. Barutwana ba dira ditokišo beke ye e tlago ka nako ya Go Šoma o Nnoši.

NAKO YA TSEPELELO GO GO BALA LE GO NGWALA

2 diiri 15 mets

DITHUTO TŠA GO BALA

Morutiši o balela godimo (Mošupologo) →

Kwešišo ya Go Bala Mmogo (Beke A Labobedi)/Thelelo (Beke B Labobedi) →

Tlotlontšu (Beke A Laborarao)/(tshekatsheko ya tlotlontšu le polelo (Beke B Laboraro) →

Polelo (Beke A Labone)/ go itlwaetša thelelo (Beke B Labone) →

Sekaseka Go Bala o Nnoši (Labohlano)

Letšatši ka letšatši: Go bala ka go hlahlwa ka sehlophana le dihlopha tše 2 tša go fapana; Go Šoma o Nnoši

Morutiši o balela godimo (Mošupologo)

Morutiši o balela kanegelo godimo go akaretša dikanegelo tša go theiwa go dingwalwa le dikanegolo tša go kgokaganywa le Mabokgoni a Bophelo

- Dikanegelo tša go theiwa go dingwalwa di kgokagantšwe le sengwalwa sa Go Bala ka Bobedi goba kanegelo ya go swana ka mohuta /e kgokagantšwe le kgwekgwe.
- Dikanegelo tša Mabokgoni a Bophelo di tsebiša kgwekgwe e nngwe le e nngwe e mpsha ka tsela ya maleba ya go anega, e ka ba ka kahlaahlo goba ka kanegelo ya boikgopolelo.

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša bokgoni bja go theeletša le tlhokomedišišo.
- Tsebiša polelo ya go nona go katološa tlotlontšu ya barutwana ya bomolomo.

Bjang?

Pele ga go Bala

- Botšiša dipotšišo tše –-3 go kgokaganya maitemogelo/tsebo ye barutwana ba nago le yona
- Ba botše ka morero goba lebaka la go theeletša.

Bala kanegelo

- Šomiša tlhagišo goba tiragatšo go goga šedi ya barutwana.
- Hlaloša ka boripana tlotlontšu e nngwe le e nngwe yeo ba sa e tsebego ge o le gare o bala kanegelo ntle ga go senya go ela ga kanegelo.

Ka morago ga Go Bala

- Efa barutwana metsotso e 1–2 ya go araba ka go lokologa
- Lekola kwešišo le tlhokomedišišo ka dipotšišo tše 2–3. .

Go Bala Mmogo (Labobedi)

Ka lebaka la eng?

- Tšweleletša bokgoni bja go bala le bja polelo ka thekgo ya morutiši ka kamano ya go kwagala.
- Mabokgoni a a akaretša: Kwešišo, tšweleletšo ya tlotlontšu, go bopa lefoko le go bala ka thelelo.

Bjang?

Pele o bala

- Tlwaetša barutwana puku ya sengwalwa/kanegelo ka go šomiša tsebo ya bona ya pele, go bala leina la kanegelo goba go lebelela diswantšho go letlakala la mathomo. **O SE TŠEE METSOTSO YA GO FETA 2–3.**

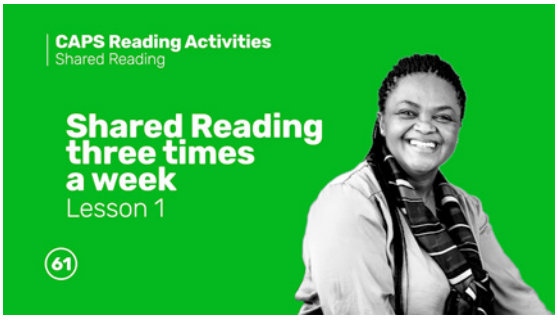
Go bala Mmogo

- Bala kanegelo le barutwana. Barutwana ba a latela, ba tsena mo ba kgonago gomme ba šupa mantšu ka go diPMM tša bona ge o bala.
- Bala ka thelelo le ka tlhagišo.
- Ka go bala ga go latela, ge barutwana ba thoma go bala ka boitshepho, iša lentšu fase. Ge o kopana le mantšu a bothata goba dikafoko, iša lentšu godimo.
- Letšatši le lengwe le le lengwe kgopela barutwana go bala lentšu goba lefoko leo le se nago kamano go bona ge e le gore ba a bala e sego go no swara ka hlogo.

Ka Morago ga go Bala

Go kgwekgwe ya go tšea dibeke tše pedi, barutwana ba tla itlwaetša bokgoni bjo bo latelago bja go bala:

- Kwešišo: sengwalwa se sengwe le se sengwe se latelwa ke mešongwana e mebedi e mekopana ya go ngwalwa ka kwešišo.
- Mo kotareng ye, tsepelelo e tla ba go go akaretša le go fa kgopolo. Se se sepelelana le mešongwana ya Go Ngwala ya kotara. Mešongwana e mengwe ya kwešišo e tla tswalelwa (go tlatša dikgoba) dikakaretšo gape e mengwe e tla nyaka dikgopolo.
- Tlotlontšu: Go tla tsebišwa mantšu a mahlano a tlotlontšu go kanegelo e nngwe le e nngwe.
- Polelo/mošomo wa mafoko: Tee-tharo ya mafoko a bohlokwa a tšerwe go tšwa go Go Bala Mmogo ebile a šomišwa go tšweleletša tsebo ya thutapolelo.
- Thelelo/lebelo: Thelelo e a laetšwa gomme go ba le mošongwana wa go itlwaetša Thelelo wo o lego ka gare ga Go Bala Mmogo ga beke e nngwe le e nngwe.

Polelo/Thutapolelo

- Mafoko a bohlokwa a a sekasekwa go šeditšwe tsepelelo ye e itšego ya thutapolelo, go swana le lebaka. Tsepelelo ya thutapolelo e sepelelana le mošongwana wa beke wa Mongwalo. Kotareng ye tsepelelo e go lebaka la bjale.
- Mo kotareng ye, maina a diripa tša polelo a ka no tsebišwa, mohlala, maina, madiri, mahlaodi.
- Barutwana ba nagwala mafoko a bona go ya ka dipaterone tša lefoko. Se se netefatša gore le mortutwana yo a sa kgonego a ka ngwala mafoko a 2–3 a go kwešišega gape a thutapolelo ya maleba beke ye nngwe le ye nngwe.

Ke ka lebaka la eng?

- Go tšweleletša mabokgoni a thutapolelo ka go laetša morero wa mantšu a bonoši/sehlopha sa mantšu/dikarolo tša mantšu lefokong.
- Kgokaganya dibopego tša thutapolelo le mehuta ya dingwalwa ye itšego, mohlala, pego ya tshedimošo.
- Aga kwešišo ya sebopego sa maleba sa lefoko.
- Tšweleletša boitshepho bja barutwana bja go ngwala.

Bjang?

Tsebiša lefoko

- Ngwala mafoko a bohlokwa a letlapeng. Bala le barutwana
- Barutwana ba hwetša lefoko sengwalweng gomme ba le thalela/gatelela.

Šoma ka lefoko

Hwetša mantšu a itšego/sehlopha sa mantšu/dikarolo tša mantšu. Botšiša dipotšišo tša bomolomo:

- Dipotšišo tša **Mang?** le **Eng?** di thuša barutwana go tseba maina (a batho le dilo).
- Dipotšišo tša **O dira eng?** di thuša barutwana go tseba madiri (ditiro, tšeo batho ba di bolelago le go di kwa, lebaka).
- Dipotšišo tša **Neng?** Di thuša barutwana go tseba nako yeo selo se diragetšego ka yona (lehlathi).
- Dipotšišo tša **Kae?** Di thuša barutwana go tseba boemo goba lefelo (lehlathi).
- Dipotšišo tša **Ka lebaka la eng?** Di thuša barutwana go lemoga lebaka la tiragalo (lehlathi).
- Dipotšišo tša **Bjang?** Di thuša barutwana go tseba ka mokgwa wo selo se diragetšego ka gona (lehlathi).

Ngwala

- Barutwana ba bopa mafoko a bohlokwa gape. Mantšu a go kopakopana goba mafoko a go ba le dikgoba a fiwa. Mešongwana ya go tswalelega ke sešupo sa go tshepega sa bokgoni bja go bala ka kwešišo.
- Ba ngwala mafoko a bona go ya ka paterone.

Tshelela go Seisimane

- Ka Beke B, lefoko le le fetoletšwego go Seisimane le ahlaahlwa le barutwana.

Tlotlontšu

Tlotlontšu/mantšu a dikaratana a kgethwa go sengwalwa sa go balwa mmogo. Barutwana ba tla kwa mantšu le go a bona gomme ba ithuta go a bala le go a ngwala. Ka Beke 9, mantšu a **ka ga** sengwalwa.

Ke ka lebaka la eng?

- Katološa go bala tlotlontšu.

Bjang?

Dikaratamantšu tša tlotlontšu

- Dira dikaratana tša mantšu a mahlano a tlotlontšu.
- Di bee Lebotong la Mantšu gomme le a bale letšatši ka letšatši mo dibekeng tše pedi tša kgwekgwe.
- Šoma ka mantšu: šupa ntlha ye itšego ya sebopego sa lentšu (mohla, nomoro ya dinoko, modumo wa mathomo, modumo wa mafelelo, bjalo bjalo); bea ka tatelano ya dialefabete; hlopha go ya ka mantšu a go ba le nomoro ya go lekana ya ditlhaka, a go thoma /fela ka tlhaka ya go swana bj.bj.

Hwetša mantšu

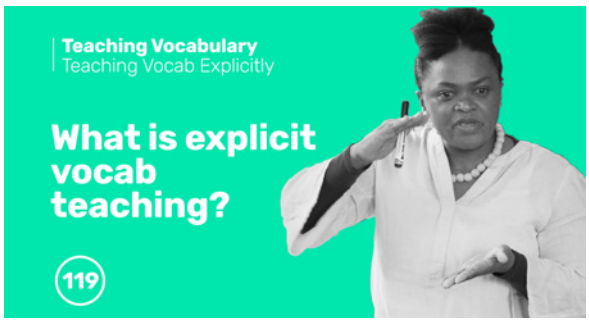
- Bala kanegelo gape, goba karolo ya kanegelo (seo se swanetšego go balwa se bontšhitšweka go PM) bjale ka go bala mmogo le barutwana.
- Barutwana ba hwetša le go thalela/dira sediko/gatelela mantšu a tlotlontšu ka sengwalweng.
- Ahlaahla tlhalošo ya lentšu le lengwe le le lengwe.

Itlwaetše go bala le go ngwala mantšu

- Barutwana ba ngwala mantšu bjalo ka karolo ya mešongwana ya PMM.
- Ba kopollela mantšu ka go Dipukuntšu tša bona.
- Go tlaleletša, ba ka šomiša dikaratamantšu bjalo ka ge go hlalošitšwe.

Tshelela go Seisimane

- Ka Beke B, mantšu a tlotlontšu a a fetoletšwego go Seisimane a ahlaahlwa le barutwana.

Go itlwaetša thelelo

Ka lebaka la eng?

- Tšweleletša bokgoni bja go bala ka lebelo la maleba, ka go nepagala le ka tlhagišo.
- Thelelo ya Go Bala ga bonolo ke go **tshelela go kwešišo:** ge barutwana ba bala mantšu ka pela le ka go nepagala, ba tlo kgona go tsepelela tlhalošo ya sengwalwa.
- Go lekola nomoro ya mantšu ao morutwana a ka a balago temaneng ka motsotso o tee go fa morutiši kakanyo ya bokgoni bja morutwana bja go bala.
- bala sengwalwa goba go swara ka monagano mantšu a go šomišwa gantši go tšweletša thelelo.

Dinyakwa tša DBE tša Thelelo ya Go Bala ka Bomolomo ka Sepedi

	80	**Mafelelo a Mphato 3** Barutwana ka moka ba swanetše go ba ba kgona go bala bonnyane bja **MANTŠU** a 80 ka motsotso ka go nepagala ge ba bala temana.
	50	**Mafelelo a Mphato 2** Barutwana ka moka ba swanetše go ba ba kgona go bala bonnyane bja **MANTŠU** a 50 ka motsotso ka go nepagala ge ba bala temana.
	40	**Mafelelo a Mphato 1** Barutwana ka moka ba swanetše go tseba **DITLHAKA-MODUMO** gabotse ba bitša medumo ya bonnyane bja ditlhaka tše 40 gabotse ka motsotso.

Bjang?

Mokgwa

- Barutwana ba šoma ka bobedi. Morutiši o thoma sešupanako.
- Morutwana wa mathomo o balelela mogwera godimo go tšwa go PMM. Mantšu ao a sa a tsebego o a a feta.
- Morutiši o emiša sešupanako ka morago ga motsotso o tee. Barutwana ba thala sediko go lentšu la mafelelo leo le badilwego.
- Bušeletša le mogwera yo mongwe a bala.
- Morutiši o balela sengwalwa godimo gore a bale mantšu ao ba sa a tsebego le gore barutwana ba kwe moo ba ka bago ba badile mantšu ka go fošagala.
- Barutwana ba hlakantša nomoro ya mantšu ao ba a badilego, ka ntle le mantšu ao ba sa a tsebego.
- **Bušeletša** mošongwana wo wa go bala ga go beelwa nako gore barutwana ba hwetše monyetla wa go kaonafatša nako ya bona ya go bala le go lokiša diphošo.
- **Hlokomela**, se **ga se phadišano magareng ga barutwana** efela ke barutwana ba leka go kaonafatša **nako ya bona** ka pušeletšo e nngwe le e nngwe ya go bala, dibeke tše dingwe le tše dingwe tše pedi. Ka morago ga thuto, barutwana ba ka hlohleletšwa go bala sengwalwa goba mantšu gape go itlwaetša thelelo go ya pele. Se se ka ba ka nako ya ge ba sa dire selo, mogwera a balela nako, goba ka gae le maloko a lapa.

Go Bala o Nnoši (Letšatši ka letšatši, e bapetšana le GBHS)

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša go bala ka tokologo go lokišetša barutwana mephato ya ka godimo.
- Efa go tikhouta ga tšatši ka tšatši le go itlwaetša go bala.
- Tšweletša tlhohleletšo ya go bala ka go bala dingwala tša go kgahliša, dingwala tša makgonthe.
- Tseneletša tsebo ya barutwana ya pele, ye e oketšago kwešišo.
- Tsweleletša bokgoni bja go ngwalwa ge ba araba dipotšišo tša go ngwalwa goba ba araba sengwalwa.
- Šomiša gape tlotlontšu ya kgwekgwe.

Bjang?

Dingwalwa tša go bala o Nnoši

- Go fiwa dingwalwa tše hlano tše dikopana beke e nngwe le e nngwe.
- Sengwalwa sa mathomo se na le mafoko ao a theilwego go mantšu a mopeleto a beke goba ditlhaka tšeo ba di tsebago.
- Dingwalwa tše tše nne di kgokagantšwe le kgwekgwe efela e ya pele go oketša tsebo ya barutwana ya kakaretšo. Mo kotareng ye go na le dingwalwa tše dikopana tša dinnete ka dihlogotaba tša go kgahliša, Kanegelo ya Afrika ya go arolwa ka 'dikgaolo', tšhate-tatelano ya go bontšha ditlamorago tša tšhilafatšo ya ditikologo tša go fapana le ditsenelo tša tšatši ka tšatši ka go pukutšatši ya morutwana.

- Sengwalwa se sengwe le se sengwe se na le mošongwana goba dipotšišo tše dikopana go lekola kwešišo ya barutwana le go ba dumelela gore ba arabe sengwalwa ka go ngwala. Go Beke 9, dikarabo tše tša go ngwalwa di ba ka pukutšatši ya tšatši ka tšatši ya go ngwalwa ke morutwana.

Go ya ka maitemogelo a gago a Kotara 1, gopotša barutwana

- Go bala o nnoši ke eng. *O bala sengwalwa ka bonoši, o sa balele mantšu godimo. O 'leka' go tikhouta le kwešišo.*
- Tše **o sa di** direga ge o bala o nnoši. *Go bolela, go emelela, go lahlela toulo.*
- Seo o se dirago ge o kopana le lentšu le o sa le kwešišego: *Lebelela diripa tša lentšu, bolela ditlhaka, botšiša mogwera, akanya gore le ka ba le e ra go reng, le bale.*
- Tšeo o di dirago ge o fetša sengwalwa. *Araba dipotšišo go PMM ya gago.*

Sekaseka tekolo Labohlano le lengwe le le lengwe

- Ka Labohlano, morutiši o balela barutwana dingwalwa ka moka tše hlano, barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ahlaahla sengwalwa, araba dipotšišo ka bomolomo o tsepelele go kwešišo.
- Brutwana ba phošolla mošomo wa bona wa go ngwalwa.
- Hlaloša mantšu a mangwe le a mangwe ao barutwana ba a hweditšego a le bothata.

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana (Letšatši ka letšatši)

Ke ka lebaka la eng?

- Efa thuto ya go fapana go dihlopha tše dinnyane tša barutwana ba mabokgoni le dinyakwa tša go swana.
- Šomiša sengwalwa sa boemo bja maleba gore barutwana ba kgone go itemogela go bala ka katlego.
- Monyetla wa go lekola tšwelopele le go ruta mabokgoni a go bala a mafsa.

Bjang?

Dihlopha tša Go Bala ka Go Hlahlwa

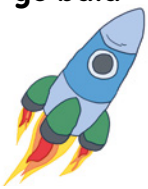
- Arola phapoši ka dihlopha tše hlano tša bokgoni bja go swana.
- Ba bangwe ba tlo ba go Legato la Pele la Go Bala, efela ba bantši ba swanetše go ba babadi ba Thelelo ya Pele.
- Bitša sehlopha se sengwe le se sengwe go tlo šoma le wena metsotso e 15 ka nako, gabedi mo bekeng (ge se se le bothata go se beakanya, fetša metsotso e 30 le sehlopha se sengwe le se sengwe ga tee mo bekeng).
- Šomiša sengwalwa sa maleba go boemo bja sehlopha. O ka kgetha sengwalwa go tšwa go
  - antholotši goba dipadi tšeo di beakantšwego ka boemo/legato.
  - sengwalwa sa go bala mmogo sa beke.
  - sengwalwa se setee sa go bala o nnoši.
- Ye ke nako ya gago ya go kgethega le sehlopha se sengwe le se sengwe. Lekola tšwelopele. Šomiša menyetla ya go ruta go tšweleletša mabokgoni a bona a go bala.
- Hwetša mo go hlokegago thušo ya tlaleletšo gomme o beele se nako.

- Go mešongwana ya Legato la Pele la Go Bala, kgotla mo
- Go mešongwana ya Legato la mathomo la Go Bala, kgotla mo

Go Namela Llere la Go Bala

Mmadi wa ka pela ka thelelo	5 Naledi ya go bala 	**Ke kgona go Bala dingwalwa tše di telele** • Bala mafoko a 4 goba go feta • Balela godimo goba fase • Lemoga mantšu a go tšwelela gantši • Bolela medumo ya mantšu a wo a sa tsebjego • Bala ga bonolo, lemoga maswaodikga • Araba dipotšišo tše bothata	**Ke hloka** • Dilo tše ntši tša go bala. • Itlwaetše go bala go GBHS le ka bonoši
	4 Rokhete ya go bala 	**Ke kgona go Kwešiša se ke se balago** • Bolelela pele tlhalošo go tšwa leineng la kanegelo/diswantšhong • Lemoga maswaodikga • Bala ka go ka go tšweletša maikutlo • Araba dipotšišo	**Ke hloka** • Nthute, hle. • Itlwaetša go bala go GBHS le ka bonoši
Mmadi wa ka pela	3 Letšatši la go bala 	**Ke kgona go Balela godimo** • Dira medumo ya mantšu • Lemoga mantšu a go tšwelela gantši • Balela godimo mafoko a l–3 a ma kopana • Bala ka lebelo le le botse	**Ke hloka** • Nthuše go dira modumo. • Mphe mantšu a bothata. • Itlwaetša go bala go GBHS.
	2 Nthšu ya go bala 	**Ke kgona go Lemoga ditlhaka** • Bala ditlhaka mantšung • Bolela gore ke ditlhaka dife tšeo di swanago • Efa maina a medumo-tlhaka • Hwetša ditlhakakgolo	**Ke hloka** • Nthute, hle. • Lebelela le nna dialefabete. • Itlwaetše ka GBHS.
Mmadi yo a tšwelelago	1 Nonyana ya go bala 	**Ke kgona go Kwa medumo mantšung** • Phaphatha dinoko • Bala dinoko • Bolela medumo ya go thoma • Bolela medumo ya go fetša • Bala medumo lentšung • Ya go se tlwaelege ka ntle	**Ke hloka** • Nthute, hle. • Mphe mehlala. • Itlwaetše GBHS.

DITHUTO TŠA GO NGWALA

Beke A: Kwešišo ya Go Ngwala (**Labobedi**) → Go Ngwala o Nnoši (go ngwala ka bonoši) (**Labohlano**)

Beke B: Kwešišo ya Go Ngwala (**Labobedi**) → Go Ngwala Mmogo: Labone → Go Ngwala o Nnoši (mongwalo wo o rulagantšwego) (**Labohlano**)

Go Ngwala o Nnoši

Ka lebaka la eng?

- Go thuša barutwana go ngwala dingwalwa tša go kwagala le go itlhagiša ka go kwagala ebile gabonolo.

Bjang?

- Kopollela mošongwana mo letlapeng ka ge go bontšhitšwe ka go dinoutse tša tšatši ka tšatši.
- Go ngwala ga barutwana bo direlwa ka gare ga dipuku tša bona tša go ngwalela.
- Ka Kotara 2, go ngwala o nnoši go tla fetolwa magareng ga Beke A ka thuto ya go ngwala ga tee, le Beke B ka dithuto tše pedi tša go latelana tša go ngwala.

Thuto e tee (Beke A, Labohlano)

- Ka go kahlaahlo e kopana ya pele ga go ngwala (2–3 mets), tsebiša mošomo.
- Barutwana a ngwala ka go lokologa go ya ka mošomo. Wo ke monyetla wa go hloka kgatelelo wa gore barutwana ba tšweletše go ngwala ka boitshepo.
- Hlohleletša le go reta dikgopolo tše difsa tša go kgahliša le tlotlontšu.
- Hlohleletša barutwana go 'leka' mopeleto.
- **Go swaya:** Swayaswaya go na le go fa moputso. Se se na le tlhohleletšo kudu go feta meputso.
- Araba go diteng. Mohlala, *Malome wa gago o kwagala e le motho wa go kgahliša* goba *Ke duma ge nkabe ke ile ka etela Natal*.

Dithuto tše pedi (Beke B, Labone le Labohlano)

- Wo ke mongwalo wo o rulagantšwego kudu go thuša barutwana gabotse ka ga mohuta wa dingwalwa wo o itšego.
- Go kotara 2 mehuta ya dingwalwa ke Pego ya Tshedimošo, Tshekatsheko ya Puku/Kanegelo, Pukutšatši.
- Mohuta o mongwe le o mongwe wa sengwalwa o kgokagantšwe go sengwalwa sa go balwa bjale ka mohlala. Bontšha:
  - Dibopego tša dingwalwa go swana le ditemana, dihlogo, dihlogwana le kalo
  - Thutapolelo ye e kgokagantšwego le mohuta wa sengwalwa (lebaka, ke mang yo a ngwalago, maswaodikga a go kgethega.
- Lefoko la bohlokwa le le kgethetšwego thuto ya Polelo le sepelelana le mohuta wa sengwalwa.

- Go ya pele ga dithuto tše pedi tša go ngwala, go tla ba le ditokišetšo (go ngwala mmogo, goba go dira dinoutse, go ngwala kakanywa.
- Ka go thuto ya bobedi, barutwana ba tla ngwala kakanyo ya bona ya mafelelo.
- Mo go kgonegago, e re barutwana ba balele mogwera goba sehlopha sengwalwa sa bona gore ba kgone go lekola ge e le gore se a kwagala le go rulaganya ka bonoši.
- Swaya dingwalwa tše di rulagantšwego gabotse.
  - **Aba 50% ya meputso go diteng:** tatelano ya peakanyo ya dikakanyo e sego dikgopolo dife goba dife; dikakanyo tša mathomong; kgetho ya mantšu ya go kgahliša; hlogo e tee go temana; kgetho e botse ya dihlogo.
  - **Aba 50% ya meputso go thutapolelo, mopeleto, le dibopego tša sengwalwa tša maleba, maswaodikga a maleba**; mopeleto wa maleba wa mantšu a go šomišwa gantši; lebaka la maleba la sengwalwa, tšhomišo ya go se kgaotše ya lebaka, kalo ya maleba le thulaganyo

Kwešišo ya go Ngwalwa

Go na le kwešišo e kopana beke e nngwe le e nngwe ya go godiša boitshepo bja barutwana bja go bala le go ngwala le go netefatša boemo bjo bo nepagetšego bja kgopolo go diteko tša kwešišo. Kotareng ye, kakaretšo ya kanegelo e na le tše dingwe tša kwešišo ka go ngwalwa. Se ke go lekola kwešišo ya kanegelo le go tšweletša tsebo ya go ngwalwa dikakaretšo (šomiša ditshekatsheko tša Kanegelo).

Ka lebaka la eng?

- Go ruta barutwana go hwetša dikarabo sengwalweng (e sego ka go swara ka monagano efela ka go lebelela ka bokgaufsi, goba go sekaseka sengwalwa).
- Go tsebiša barutwana **mehuta ya go fapana ya sebopego sa dipotšišo** tšeo ba ka kopanago le tšona go ditekolo tša ka ntle le tša go lekalekana, mohlala, tša ditafola, dipotšišo tše di nyakago o kgetha karabo, lenaneotekolo, go tlaleletša mantšu ao a tlogetšwego, mafoko a go felelela, bj.bj.
- Go tsebiša barutwana go **maemo/magato a dipotšišo** a go fapana, gore ba kgone go bona kgokagano magareng ga potšišo, mohuta wa karabo wo o nyakegago, le moo karabo e ka hwetšwago gona. Ge Kotara 1 e fela, barutwana ba swanetše go bontšha ge e le gore potšišo ke **Nyaka o Hwetše** (e hwetšwa go sengwalwa), **Bala o nagane** (go tšea sephetho) goba **ka bo wena** (kgopolo ya gago).

- Tsebiša mekgwa ya kwešišo gore barutwana ba e šomiše ge ba bala gore ba bale ka kwešišo. Kotareng ye, tše di akaretša, go akanya, go hwetša dintlha go kanegelo ya dinnete, go pharologantšha kanegelo ya boitlhamelo le ya dinnete, go akaretša kanegelo, go ngwala ditiragalo goba dikgopolo-kgolo, go fa dikgopolo tša gago ka kanegelo le go thekga dikgopolo tša gago.

Bjang?

Bala dipotšišo tša kwešišo

- O ka nyaka gape le go:
- **Hlaloša mehuta ya dipotšišo tša beke**, mohlala,
  - **Tlatša tafola:** emela tshedimošo ya go tšwa go sengwalwa tafoleng.
  - **Dipotšišo tša go kgetha karabo:** bala dikarabo ka moka tše e ka bago tša nnete gomme o swaye *fela* ya maleba.
  - **Lenaneotekolo:** bala dikarabo ka moka tšeo e ka bago tša maleba gomme o swaye ka moka tše e lego tša maleba.
  - **Go tlatša sekgoba:** Kgetha mantšu a mmalwa go feleletša lefoko goba tlatša ka lentšu la maleba go tšwa lenaneong la mantšu.
  - **Lefoko leo le feletšego:** araba potšišo o šomiša lefoko la go felela ka maswaodikga a maleba.
  - **Tatelano ya ditiragalo:** nomora ditiragalo kanegelong.
- Gopotša barutwana ka mehuta ya dipotšišo tšeo di nyakegago.
  - **Nyaka o Hwetše** – go nnete: karabo e gona ka sengwalweng
  - **Bala o nagane** – go dira phetho: Karabo e šišintšwe sengwalweng efela go hlokega gore o nagane ka yona gomme o e ngwale ka mantšu a gago.
  - **Ka bo wena** – kgopolo ya gago: Karabo ga e gona sengwalweng efela e ka hlogong ya gago.
- Hlaloša **mokgwa wa kwešišo** ya beke ge o le gona (gantši se ga se kwagale)

Mošomo wa go ngwalwa

- Barutwana ba feleletša mešomo ya kwešišo ya go ngwalwa ya ka go PMM.
- Ge go na le nako, swaya mošongwana le phapoši.
- Go hlaloša gore ke ka lebaka la eng dikarabo tše itšego e le tša maleba le ge barutwana ba go fapana ba nagwadile dikarabo tša go fapafapana.

Go Ruta Mabokgoni a Bophelo

Mošupologo le Labobedi:
Tsebo ya Go Thoma, Bokgabo bja Go Bonwa, Thuto ya Boitšhidullo →
Labohlano:
Tshekatsheko ya kgwekgwe, Thuto ya Boitšhidullo →
Labohlano: Tshekatsheko ya kgwekgwe, Thuto ya Boitšhidullo.

TSEBO YA GO THOMA

Thuto ya go bala gore o ithute

Ka lebaka la eng?

- E tšweleletša mabokgoni a go bala gore o ithute go bala go tšwa go dipuku tša dinnete.
- Tšweleletša tsebo ya sebopego sa sengwalwa sa dinnete le ditlabelo tša go beakanya go swana le ditafola.
- Tšweleletša mabokgoni a go fetišetša tsebo.

Bjang?

Tsebo ya Pele

- Go go Bala Mmogo, bala thaetlele ya sengwalwa o tlwaetše barutwana hlogotaba.
- Hwetša gore na ba tseba eng ka hlogotaba (bomolomo).

Tsebo e mpsha

- Laetša sebopego sa sengwalwa, mohlala, tafola, taekeramo ya Venn, boitekelo, taekeramo ya go ba le maina, papetšo, ditemana tša go ba le dihlogotaba, diswantšho tša go ba le maina bj.bj.
- Balela barutwana sengwalwa, o hlaloša mantšu afe goba afe a mafsa a kamano .

Go Ngwala

- Bala mošongwana wa go kgokagana le sengwalwa.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka go PMM.

Thuto ya TNI

Ka lebaka la eng?

- Thuša barutwana go aga tsebo ka go kopantšha tsebo e mpsha le seo ba šetšego ba se tseba.
- Ba fe tlwaetšo ya go hlama dipotšišo tša bona le go nyaka dikarabo.
- Ba fe tlwaetšo ya go ngwala.
- Hlohleletša barutwana go nagana ka seo ba ithutilego sona.

Bjang?

Kopolla tšhate ya TNI ya ka go PMM mo letlapeng (Beke A Mošupologo)

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Barutwana ba nnoši, ba nagana ka seo ba **šetšego** ba se tseba ka hlogotaba
- **Ka Bobedi:** Barutwana ba ahlaahla seo ba šetšego ba se tseba mmogo.
- **Abelana:** Barutwana ba bangwe ba botša phapoši (ka moka ba be le sebaka kotareng). Morutiši o ngwala dikgopolo tše dingwe go kholomo 1 ya TNI mo letlapeng.

Go ngwala

- Botšiša barutwana seo ba nyakago go ithuta sona ka hlogotaba. Hlohleletša barutwana ka moka go hlama dipotšišo. Ngwala tše dingwe tša dipotšišo go Mothaladi 2.
- Barutwana ba kgetha bonnyane bja selo se tee mothalading o mongwe le o mongwe gomme ba se kopollela go ditšhate tša bona tša TNI goba ba ngwala dikgopolo tša bona.

Bolela ka tšeo barutwana ba ithutilego tšona (Beke A le B Labone)

- Boela morago go tšhate ya TNI ya Mošupologo.
- Botšiša dipotšišo:
  - Na re ithutile eng mo bekeng ye?
  - Na re hweditše seo re bego re nyaka go se tseba?
  - Na o nyaka go hwetša eng beke ye e tlago? (Labone la mathomo fela)
- Thuša barutwana go ngwala dikarabo godimo ga tšhate.

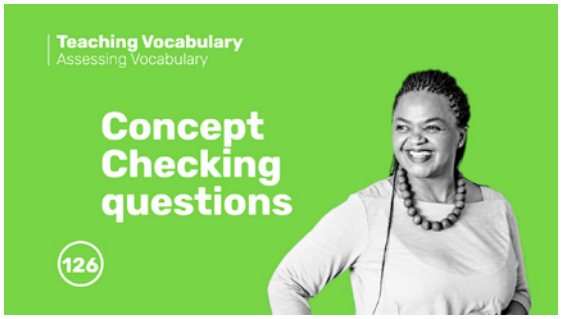
Menwana fase/menwana godimo (e bitšwa gape Dipotšišo tša Tekolo ya kgopolo)

Ka lebaka la eng?

- Go tseneletša tsebo ya barutwana ya dikgopolo kgolo.
- Go lekola kwešišo ya barutwana ya dikgopolo-kgolo.

Mošongwana

- Kgetha dikgopolo-kgolo tše tharo tšeo di nyalelanago le hlogotaba gomme o di ngwale go dikaratamantšu.

- Emiša dikaratana o kgopele barutwana gore ba di balele godimo.
- Bolela dilo tše tharo tša go nyalelana le kgopolo ye nngwe le ye nngwe.
- Kgopela barutwana go iša menwana ya mogogorupa godimo ge e le gore tšeo di bolelwago ke dinnete le go o iša menwana ya megogorupa fase ge e le gore ke maaka.
- Bušeletša ka dikgopolo tše dingwe tše pedi.

Tshelela go Seisimane

Ka lebaka la eng?

- Go lokišetša barutwana go bala dipuku tša dinnete ka Seisimane ka go Mphato 4.
- Go tšweleletša litheresi ya thuto go barutwana ka Seisimane.

Mošongwana

- Emiša dikaratamantšu ka moka tšeo di šomišitšwego ko go iša menwana ya megogorupa godimo/menwana ya megogorupa fase.
- Botšiša barutwana ge e ba ba tseba mantšu ka Seisimane; ba thuše go šomiša mantšu mafokong.
- Ngwala mantšu go dikaratana gomme barutwana ba a bee lebotong la mantšu la EFAL.
- Barutwana ba a kopollele ka go dipukuntšu tša bona /dipuku tša tlotlontšu.

Mošongwana/Thutwana ya Tshepetšo

Ka lebaka la eng?

Tsebo ya Pele

- Kgokaganya go sengwalwa sa go Bala go Ithuta

Tsebo e Mpsha

- Tšweleletša tsebo ya tshepetšo ya mabokgoni yeo e kgokagantšwego le Tsebo ya Go Thoma, mohlala, go hlaola ka magoro, temogo, boitekelo, bj.bj.
- Go tšweleletša tsebo ya kakaretšo, tsebo ya boitekelo le tsebo ye itšego ya go tsenelela ka hlogotaba.
- Tšweleletša bokgoni bja go fetiša tsebo.

BOKGABO BJA BOITLHAMELO

Ka lebaka la eng?

- Go ithuta mekgwa ya go fapafapana ya go lebelela lefase.
- Go fa monyetla wa go hlotletša le go hlagiša dikgopolo ka go bona le ka mmele.
- Go nošetša boitlhamelo le boikgopolelo.

Bjang?

- Go na le letlakala la PMM la Bokgabo bja Go Bonwa bekeng ye nngwe le e nngwe ya bobedi. Tše di fetošwa ka go ruta tlotlontšu ya bokgabo bja go bonwa le dikgopolo le go hlohleletša bokgabo (ntlo ya bokgabo).
- Mešongwana ya Tirišo ya Bokgabo bja Go Bonwa gantši e dirwa ka dithuto tše tharo. Morutiši o swanetše a fe barutwana pampiri, dikherayone, pente, bj.bj.
- Laetša mošomo wa go felela ka phapošeng.
- Kgobeketšang ditlakala tše le tlago di šomiša go dira bokgabo bja 3D.
- Bokgabo bja Go Bonwa – tšweleletša mabokgoni a go swana le mothaladi, mala, phopholego bj.bj. Seswantšho, sethalwa, le kgoboketšo ya diswantšho bj.bj.
- Bokgabo bja Go Diragatša, ke kgopolo e botse go ba le kgoboketšo ya phapoši ya didirišwa tša go swana le, dikhafo, mengatse, le dimaekherofounu tša go bapadiša.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Mošupologo

Lokiša

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene ka go letlakala 25 ya beke.
- Lokiša didirišwa tša mošongwana.
- Arola phapoši ka go dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

- Bontšha didirišwa o be o hlaloše mešongwana ya beke.
- Barutwana ba diragatša mešongwana.

Mošongwana wa Phapoši ka moka

- Ralokang papadi, ya go swana le, go fošetšana kgwele, sekopi, go khuta le go nyakana.

Labobedi–Labohlano

Itokiše

- Kitima ka dinalantlhana bjalo ka modimotsane/ kiba fase bjalo ka sebata/ hlapa bjale ka Lepidibidi.
- Latela ditaelo tša ka: Sepelang ka thoko, eya go la nngele, eya go la go ja, tsorama, fofela godimo.
- Mešongwana ya go phaphatha ka morethetho/go thwantšha/ go kiba fase , e eteletšwe pele ke barutwana ba go fapana.

Diteišeni tša mešongwana

- Dihlopha di dikologa diteišene tša mešongwana, ba dira mošongwana o tee ka letšatši, Labobedi- Labohlano. Lebelela dikakanyo tša mešongwana go letlakala 25.
- Morutiši o ya go sehlopha se sengwe le se sengwe a lebelela le go eletša.

Khutšang

- Hemelang godimo.
- Le eme goba le dutše, otlollang ditho tša go fapana tša mmele.
- Tiiša le go lokolla mešifa, go thoma ka menwana ya maoto o nyoga go ya hlogong.

Mešongwana ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo

Kgetha mešongwana e mene ka beke, o tsepelela go mabokgoni a go fapana.

1 Phadišano ya mabelo

- Go kitima le go sepela ka mahlakore a go fapana.
- Go šikinyega ka mahlakore, o e ya pele, le morago ka tatelano.

2 Tshepedišo ya mešifa: Go foša le go swara

- Go sepela ka sediko mo fase ga go tia – bethiša kgwele ya thenese mo moyeng le fase.
- Foša le go kaba kgwele le mogwera – ka fase ga letsoga le ka godimo ga lona.
- Foša kgwele o lebišiše leswao la lebotong – godimo goba fase.

3 Morethetho: Go tshela ka kgati

- Tshela o nnoši – o eme le ka lebelo.
- Raloka dipapadi tša tshela ka sehlopha.

4 Tirišano: Go tiribola le go foša

- Tiribola kgwele ka maoto (kgwele ya maoto), ka go fofafofiša (kgwele ya ntltlana/basketball).
- Fetišetša kgwele ka gare ga tšhitišo – tsela ya manyokenyoke/ditšhitišo
- Fetiša kgwele o le gare o kitima(kgwele ya diatla, rakbi, kgwele ya maoto).

5 Tlwaetšo ya sekgoba

- Papadi ya ditšhitišo ya bothata.

6 Go lekanyetša

- Lebelo la go neeletšana: go kitima ka gare ga diskittle/ maswao.
- Lekanyetša ka leoto le tee.
- Tšiminasitiki: go ema ka hlogo/ diatla; go ema leporogong.

7 Lehlakore

- Tatelano ya didirišwa tša seatla go swana le hula-hupu, diripone tšeo di nyakago ditiro tša go la nngele le tša go la go ja tša go swana.

Dikhunkhwane

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta gore diphoofolo di hlophiwa go ya le ka dipharologantšho tša tšona.
- Ithuta go lemoga dipharologantšho tša dikhunkhwane.
- Lebelela, thala le go fa maina a dikarolo tša nose.
- Kwešiša phapano magareng ga dingwalwa tša boikgopolelo le tša nnete.
- Bala dingwalwa tše di kopana tšeo di lego ka ga kgwekgwe ya go lemoga dikhunkhwane.
- Lebelela go lekalekana go thutwana ya bokgabo bja go bonwa.
- Ngwala dinnete ka mmaseletswana.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	legoro	tebelelo	ditlwaelo	sehuba	dimpa

Mabokgoni a Bophelo	dikwi	mafego	mahlo a a kopantšwego
	feelers	*wings*	*compound eyes*

Mafoko

Tlhaolo/ legoro: *Dikhirikhethe tša mabele ke dikhunkhwane.*
Tebelelo: *Ke tše tshehla ka mmala.*
Ditlwaelo: *Di ja dimela le diphoofolo.*

DIDIRIŠWA

- Letakala la A4, diphentshele le dikherayone tša Bokgabo bja Go Bonwa
- Dibopego tša go laetša go lekalekana ka Bokgabo bja Go Bonwa (sediko, sekwere, khutlotharo Dipuku tša barutwana tša go ngwalela
- Didirišwa tše di hlokegago tša mešongwana ye e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo
- Puku ya morutwana ya go ngwalela

TEKOLO

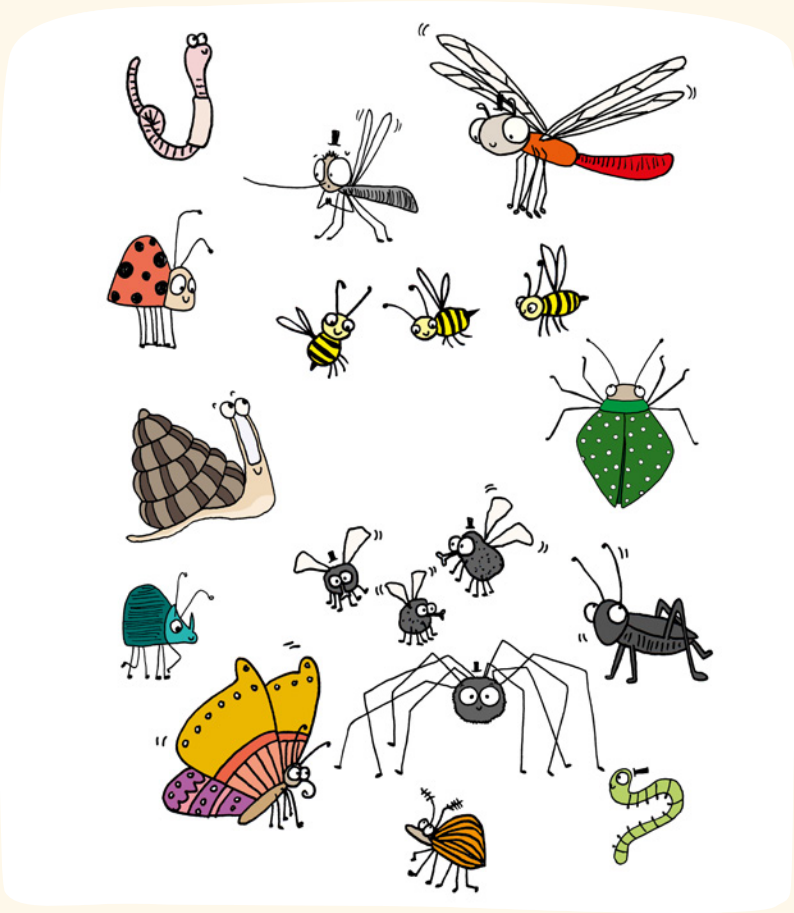
Tšea o swaye: Tlotlontšu (Laborarao), Mafoko (Labone), Mongwalo (Labohlano)

Ye e sego ya Semmušo: Go bala mantšu ga go beelwa nako (Labohlano), Go Ngwala (Dintlha/dinnete), Mongwalo, Kwešišo, Mošongwana wa Tlotlontšu le Polelo, matlakala a TT.

Dikhunkhwane

Kanegelo ye ke matseno a kgwekgwe ya Mabokgoni a Bophelo ya Dikhunkhwane. Morutiši o e bala ka Mošupologo (lebelela PM letlakala 28). Barutwana ba lebelela diswantšho ka go PMM gomme ba laetša tše dingwe tša dikhunkhwane tšeo ba di ahlaahlilego.

Na o a tseba gore go na le dikhunkhwane tša go fapafapana tša magareng ga dimilione tše tshela le tše lesome mo lefaseng. Dikhunkhwane di fapana ka dibopego, mebala le bogolo.

Na o ka fa maina a dikhunkhwane tšeo o di tsebago? Dikhunkhwane tša go tlwaelega mo Afrika Borwa di akaretša dirurubele, memoto, dinose, ditšhošwane, menang, dintšhi, dipodilekgwana, meobu, leponono, mmaseletswana, ditšie le tše dingwe.

Le ge go na le dikhunkhwane tše ntši tša go fapana, go na le dilo tšeo dikhunkhwane tše di swanago ka tšona. Dikhunkhwane tše ka moka di na le dikarolo tše tharo tša mmele. Tšona ke hlogo, sehuba le dimpa. Dikhunkhwane tše ka moka di na le maoto a tshela, a mararo ka lehlakoreng le itšego. Di na le manakana a mabedi.

Dikhunkhwane di tiile ka mo ntle ga mebele ya tšona, ga di na le sekelethone ka gare ga mmele go swana le batho. Se se dira gore dikhunkhwane di kgwahle.

Na dikhunkhwane di sepela bjang? Dikhunkhwane tše dingwe di a fofa. Go na le dihlopha tše pedi tša mafego. Dipaterone tšeo re di bonago mafegong a dikhunkhwane ke megalatšhika yeo e di thušago go tiiša mafego a tšona. Dikhunkhwane tše dingwe, go swana le ditšhošwane, ga di kgone go fofa eupša di a sepela. Dikhunkhwane tše dingwe go swana le dintšhi, dinose le dipodile di kgona go fofa le go sepela. Tše dingwe ebile di a a rutha.

Le ge o rata goba o sa rate dikhunkhwane, di bohlokwa bophelong bja rena. Dikhunkhwane tše dingwe di a thuša. Dibjalo tše dintši di tulafatšwa ke dikhunkhwane. Ka ntle ga dikhunkhwane, dimela di ka se kgone go tšweletša dienywa goba dipeu, gape go ka se be le dijo tše di lekanego tša diphoofolo le batho. Dirurubele le memoto di iša modula magareng ga matšoba. Dinose di tulafatša dibjalo gape di dira mamapo a go tšwa go todi yeo di e kgoboketšago. Dipodilekgwana di ja dilomi tšeo di bolayago dibjalo.

Dikhunkhwane tše dingwe di kotsi. Ditšie di ja dibjalo gomme ge di fofa ka sehlopha se segolo di ka senya ditšhemo tše kgolo tša dibjalo. Mohlwa o ja dikota gomme o senya le diterata tša go dirwa ka dikota. Dikhunkhwane tše dingwe di na le lebolela leo le ka kwešago batho bohloko. Mpholo wa go tšwa go mabolela o ka dira gore letlalo le hlohlone le be bohloko, gwa hlohlonwa goba gwa ba bohloko. Dintšhi gape ke disenyi ka gore di kgona go rwala malwetši ge di dula ditšhileng, manyoreng le go dilo tše dingwe tša go bola gomme tša fetetša go batho goba dijong tša rena.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng ka nako ya maikhutšo a dikolo?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang ka botho.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba tša nako ya maikhutšo le phaposi.

Ditaba tša nako ya maikhutšo

15 mets

- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka kotara e nngwe le e nngwe.
- Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (*ba tle le eng, ditiragalo tša bohlokwa, bjalo bjalo*).

DITLHAKA

Feleletša phasele ya mantšu

LETL 9

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

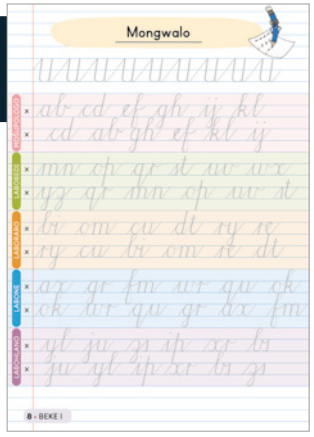
MONGWALO

Ditlhaka tše nnyane tša mothikitho

LETL 8

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM

LETL 27

15 mets

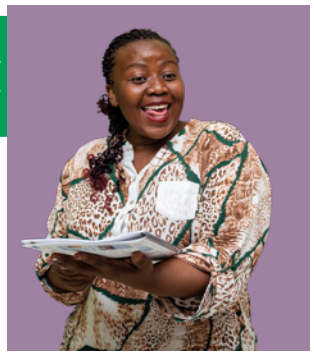
Pele ga go bala

- Na o tseba dikhunkhwane dife? Na o rata dikhunkhwane goba ga o di rate?
- Ba botše morero wa go theeletša: Theeletša gore o hwetše tše dintši ka ga dikhunkhwane.

Balela barutwana sengwalwa

Morago ga go bala

- Na dikhunkhwane di na le dikarolo tše kae tša mmele? Maoto a makae? Na sekelethone sa tšona se kae?
- Na dikhunkhwane di sepela bjang?
- Na dikhunkhwane di a re thuša goba di re gobatša bjang?

EFAL

15 mets

- Ruta thuto go tšwa go lenaneo la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha A le B

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 10

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Dikhunkhwane

Tsebiša kgopolo

- Na khunkhwane e kile ya tsena ka ntlong ya geno? E be e le eng? Na ke ka lebaka la eng e tsene ka gare?

Nagana-Bobedi-Abelana

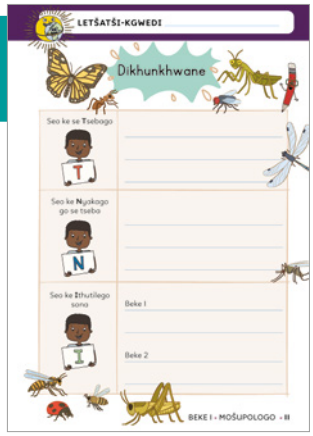
- **Nagana:** Na o tseba eng ka dikhunkhwane?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaposi.

Go Ngwala Mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala ditlaleletšo tša barutwana ka kholomong ya 1 ya tšhate ya TNI letlapeng.
- Botšiša: Na o ka rata go ithuta eng ka dikhunkhwane bekeng ye? Ngwala se ka kholomong 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go tšwa kholomong e nngwe le e nngwe gomme ba se kopollela go tšhate ya TNI.

LETL 11

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Mothaladi wa go lekalekana

Ithute ka go lekalekana

- Laetša didiko tšeo di ripilwego, khutlonnne, le khutlotharo ya lehlakoretekano. Mena dibopego gore di be le diripa tše pedi tša go swana.
- Hlaloša gore dibopego tše di lekanetšego di swana gabotse ka mahlakoreng ka bobedi a mothaladi wo o thadilwego mo gare.

Mošongwana wa PMM

- Thala mothaladi wa go lekalekana go seswantšho se sengwe le se sengwe woo o tlogo se arola ka bogare.
- Khalara diswantšho.

Kahlaahlo ya phaposi

- Na mebele ya rena e a lekalekana?
- Ke dilo dife tše dingwe tša tlhago tšeo di lekaneditšwego?
- Na ke dilo dife tšeo re ka di bonago tšeo di sa lekanelego?

LETL 12

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Morutwana yo mofsa sekolong

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- Ahlaahla mokgwa wa go swara barutwana bao e lego ba bafsa sekolong.
- **Nagana:** Na o nagana gore go bjang go ya sekolong se sefsa?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago gore o ka thuša bjang morutwana yo e lego o mofsa sekolong.
- **Abelana** le phaposhi.

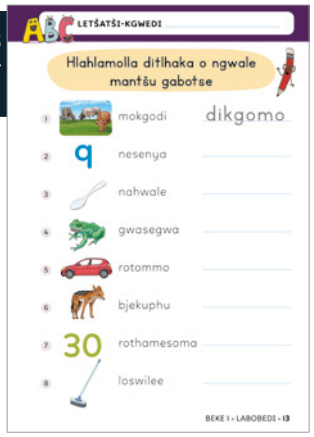

DITLHAKA

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotse

LETL 13

10 mets

- Dirang temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng.

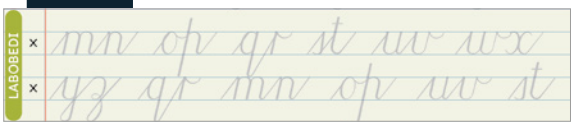

MONGWALO

Ditlhaka tše nnyane tša mothikitho

LETL 8

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

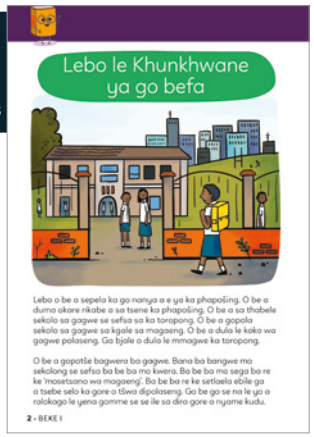

GO BALA MMOGO

Kwešišo

LETL 2–7

15 mets

Pele ga go bala

- Bala gomme ka boripana o hlaloše hlogo ya kanegelo le diswantšho tša mathomo. Na o bona eng? (o se ke wa fetela go letlakala le lengwe.)
- Ba botše morero wa go bala: A re bone gore go diragetše eng ka dikhunkhwane.

Go bala mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana
- Ema o hlaloše mantšu a mafsa goba dikgopolo, mohlala; O šomiša seswantšho goba mahlalošetšagotee.
- Hlaloša gore *khirikhethe ya mabele* ke khunkhwane ya nnete.
- Bala **pego ya tshedimošo** le barutwana.

Morago ga go bala

- Na diphapano ke eng magareng ga kanegelo le pego ya tshedimošo? (nnete/boitlhamelo)
- Na ke efe yeo e lego ya boikgopolelo le efe yeo e lego ya nnete? Na o bona ka eng?

GO NGWALA

Kwešišo

LETL 14

15 mets

Bala o ahlaahle dipotšišo

- Gopotša barutwana: **Mehuta ya dipotšišo** e go botša gore o lebelela **dikarabo** kae.

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

Lekola o phošolle.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka Sehlopha:** Dihlopha C le D

- **Go Šoma o Nnnoši:** *Dikhunkhwane*

LETL 15

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nose

Bala o ahlaahle

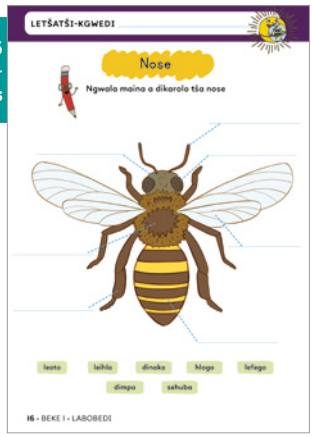
- Ahlaahla seo barutwana ba šetšego ba se tseba ka sebopego sa dikhunkhwane.
- Lebelela sethalwa gomme o fe maina a dikarolo tša mmele – hlogo, sehuba le dimpa.
- Laetša dikarolo tše dingwe: maoto, dikwi, mafego le mahlo.
- Hlaloša gore leihlo le le kopantšwego ke eng (leihlo la go dirwa ka mahlo a mannyane, go kgona go bona ka mahlakore ka moka)
- Botšiša gore sekelethone sa nose se mo kae.
- Hlaloša ka tsela yeo nose e hlokago mahlo a magolo gore e kgone go lemoga matšoba le ge e le kgole.

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

LETL 16

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Thala seswantšho sa go lekalekana

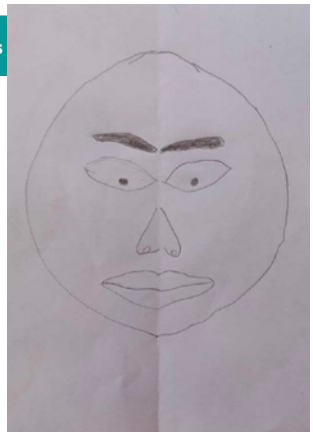
Bobedi

- Barutwana ba lebelelana ka difahlegong ka šedi gomme ba ahlaahla go lekalekana ga dibopego.

Mošongwana (Phentshele le pampiri)

- Mena pampiri ya A4 ka bogare, ka botelele.
- Lebelela mogwera wa gago gomme o thale sefahlego sa gagwe.
- Mothaladi wa go aroganya o swanetše o putlaganye sefahlego ka bogare o e ya fase.
- Netefatša gore diripa tše pedi tša seswantšho di a nyalelana.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kahlaahlo ya kanegelo

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Ke ka lebaka la eng barutwana ba be ba kwera Lebo ka mo kanegelong? Ke ka lebaka la eng se se sa laetše botho? Na Lebo o ba laeditše bjang gore batho ka moka ba khethegile, go sa kgathalege gore ba tšwa kae?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera
- **Abelana** le phaposi
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

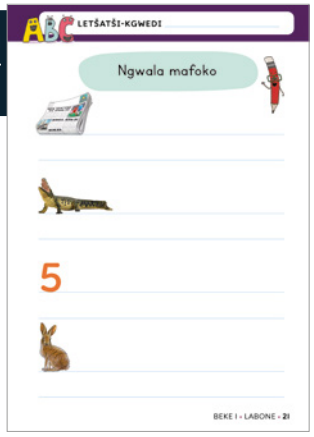
DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka modumo wa go swana

LETL 21

10 mets

- Bepetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

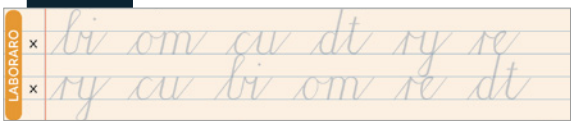
MONGWALO

Tiiša dikopano

LETL 8

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

LETL 17

15 mets

Mantšu a tlotlontšu

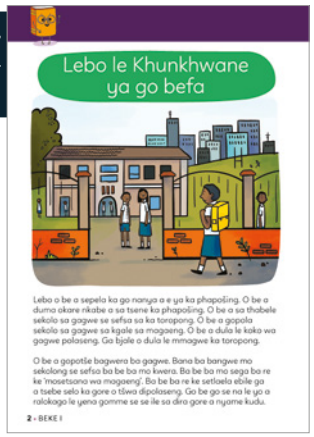
- Bala o be o laetše mantšu a tlotlontšu a beke letlapeng goba go dikaratamantšu.:

legoro	tebelelo	ditlwaelo	sehuba	dimpa

Go Bala Mmogo

- Bala gape **pego ya tshedimošo fela** mmogo **le** barutwana.
- **Go nyaka lentšu:** Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu ka go sengwalwa sa PMM. Ba a thalela goba go dira sediko go lentšu le lengwe le le lengwe.

Barutwana ba hlopha dikaratamantšu go ya ka tatelano ya ditlhaka.

GO NGWALA

Tlotlontšu

LETL 18

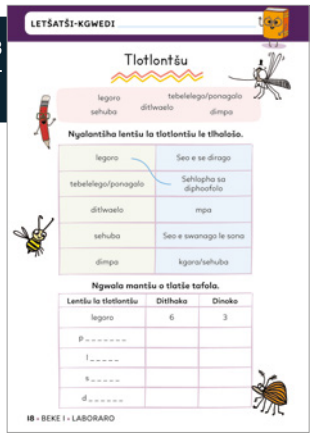
15 mets

Bomolomo

- Dira mešongwana ya ka go PMM ka bomolomo.

Ngwala

- Feleletša mešongwana ya ka go PMM. Lekola o be o phošolle.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a dikaratana ka dipukuntšung tša bona.
- **Bontšha dikaratana tša tlotlontšu** go Leboto la Mantšu.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

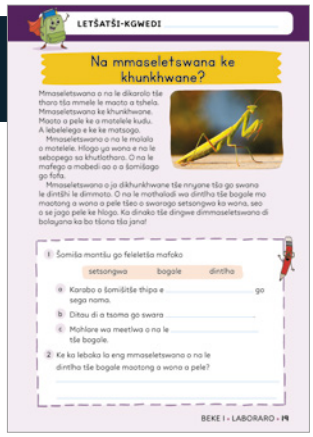
- **Go bala ka sehlopha:** Dihlopha E & A

- **Go Šoma o Nnoši:** *Na mmaseletswana ke khunkhwane?*

LETL 19

30 mets

TSEBO YA GO THOBA — Thala khunkhwane

Lemoga

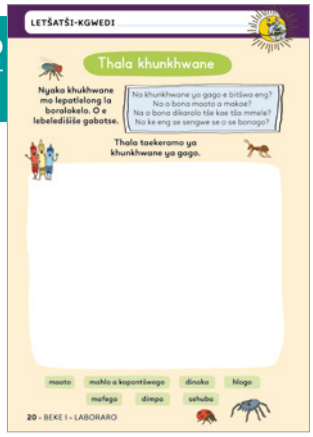
- Ahlaahlang gape sebopego sa khunkhwane.
- Barutwana ba ya ka ntle gomme ba lebelela ka šedi khunkhwane ka lepatlelong la dipapadi (mohlala, ditšhošwane).

Thala o be a ngwale maina go seswantšho

- Ka phapošing, thala mohlala wa khunkhwane letlapeng (e thale go tloga godimo, o netefatša gore e a lekalekana).
- Barutwana ba šomiša phentshele go thala seswantšho sa khunkhwane yeo ba e lemogilego.
- Barutwana ba ngwala maina go seswantšho sa bona ba šomiša mantšu go tšwa ka lepokosing.

LETL 20

30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA — Diragatša kanegelo

Itokiše

- Lebelelang kanegelo ya *Lebo le Khunkhwane ya go befa*.
- Phaposi ka moka, barutwana ba fa maina a baanegwa ba bona gomme ba hlaloša ditiro.
- Akanya: Na go be go tla direga eng ge Lebo a be a sa phološa dikhirikhethe tša mabele.

Dihlopha

- Ka dihlopha tša ba tshela, barutwana ba itokiša ebile ba itlwaetša go diragatša pheletšo ya kanegelo.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO — Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Boikgopolelo le nnete

15 mets

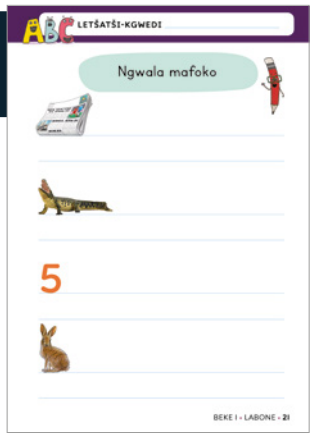
Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na kanegelo yeo re e badilego e be e le ya boikgopolelo goba ya nnete? Pego ya tshedimošo yona? Na o ratile efe kudu? Ka lebaka la eng?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago mehuta ya dingwalwa tšeo o di ratago le gore ke ka lebaka la eng. Efa mehlala.
- **Abelana** le phaposi.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA — Ngwala mafoko

LETL 21

10 mets

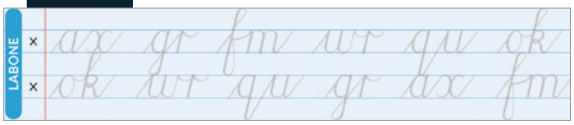
- Dirang temogo ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

MONGWALO — Tiiša dikopano

LETL 8

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA MMOGO — Polelo

15 mets

Legoro: Dikhirikhethe tša mabele ke dikhunkhwane. **Ponagalo/ Tebelelo:** Ke tše tshehla ka mmala. **Ditlwaelo:** Di ja dimela le diphoofolo.

Tsebiša mafoko

- Ngwala mafoko a mararo letlapeng.
- Bala mafoko ka go nanya le barutwana.
- Barutwana ba a hwetša le go thalela mafoko ka go **pego ya tshedimošo** go letlakala 7.

Šoma ka mafoko

- Laetša maswaodikga (*ditlhakakgolo, dikhutlo, dikgorwana*) mo lefokong.
- Na dihlogotaba tše tharo ke dife? Na o ka kgona go bona bjang gore ke dihlogotaba? (*ka boso*)
- Na lefoko la mathomo le bolela ka mang? (*dikhirikhethe tša mabele*). Na ke ka lebaka la eng le le ka bontšhi? (*le akaretša dikhirikhethe tša mabele ka moka*).
- Na 'ba/di' mo lefokong la bobedi le la boraro le šupa eng? (*dikhirikhethe tša mabele*). Ke ka lebaka la eng ba sa bušeletše lentšu le 'dikhirikhethe tša mabele?(e *kwagala bjale ka lenaneo ge o šomiša lentšu gantši goba leboelela*).
- Na o lemoga eng ka mantšu a tiro/madiri mo mafokong ka moka? (*a ka lebaka la lebjale la go se felelwe ke nako*).

GO NGWALA — Polelo

LETL 22

15 mets

Phaposi

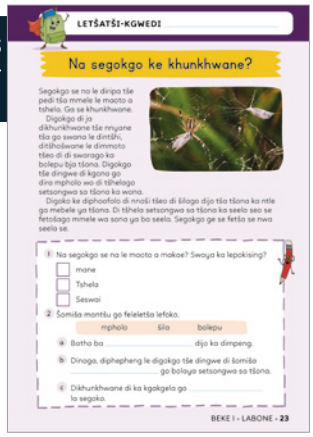
- Barutwana ba feleletša lefoko mmogo ka bomolomo.
- Laetša ka tsela yeo o ka šomišago lefoko bjalo ka paterone o šomiša dikhunkhwane tše dife goba dife.

O nnoši

- Feleletša letlakala ka go PMM.
- Barutwana ba bangwe ba balela mafoko a bona godimo. Lekola gore lebaka ke la maleba.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 23
30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma Nnoši:** *Na segokgo ke khunkhwane?*

TSEBO YA GO THOMA — Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (letlakala 11)
- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Menwana ya mogogorupa godimo/menwana ya mogorupa fase
- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša maleme a mabedi go lentšu le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

dinakana
1. Dikhunkhwane di na le tše tše pedi.
2. Di hwetšwa mo sehubeng sa dikhunkhwane.
3. Di thuša dikhunkhwane go kwa gore dilo di mo kae.

mafego
1. Dikhunkhwane ka moka di na le mafego.
2. Ditšhika tša mo mafegong di dira gore mafego a tie.
3. Mafego a ka ba a go bontšha goba a ba le dipaterone mo godimo.

mahlo a go bona mahlakore ka moka
1. Dinose ga di hloke go retolla hlogo ya tšona go bona ka morago ga tšona.
2. Mahlo a go kgona go bona mahlakore ka moka a dirilwe ka mahlo a mantši a mannyane.
3. Batho ba na le mahlo a go bona mahlakore ka moka.

Tshelela go Seisemane: dinakana, mafego, mahlo a go bona ka mahlakoreng ka moka.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA — Diragatša

30 mets

Matseno
- Gopotša barutwana ka kanegelo ya mathomo.

Diragatša
- Ka dihlopha, barutwana ba diragatša dikanegelo-kopana tša bona ba šomiša mafetšo a mangwe a kanegelo.

Lekola
- Reta o lebogiše sehlopha se sengwe le se sengwe.

THUTO YA BOITŠHIDULLO — Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Bolela ka selo sa go kgahliša seo o se dirilego mo bekeng.
- **Bobedi:** Abelana le mogwera
- **Nagana o abelane:** Go nagana ka Lebo le ka tsela yeo phaposi e mo swerego ka gona pele a lebagana le dikhunkhwane tša go befa, na re tla dira eng ya go fapana bekeng ye e tlago?

DITLHAKA

Piletšo

LETL 24

10 mets

- Latela tshepedišo ya piletšo Letlakala 8.

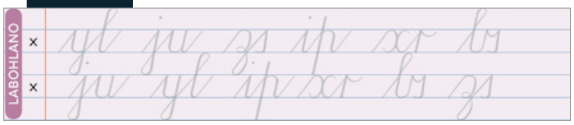
MONGWALO

Tiiša dikopana

LETL 8

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

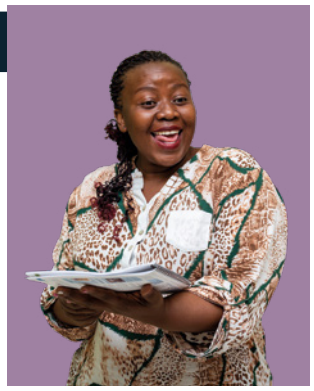

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela godimo sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši **go** phaposi. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Efa dikarabo go dingwalwa tša go thoma ka Mošupologo go fihla go Labone gomme barutwana ba swaye ka bonoši.

Ahlaahla Dingwalwa

Go swaya

- Ngwala di/tlhakapele tša maina a gago fela. Hlokomela gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

Dinnete ka go ngwala

15 mets

- Hlaloša: Sengwalwa sa tshedimošo se na le **dintlha tša nnete**.
- Dinnete ke dilo tšeo o di bonago (lemogago), seo e lego nnete goba seo se lego ka gare ga dipuku tša dinnete.
- Lebelela sengwalwa sa Go Ngwala o Nnoši go letlakala 19 ka ga Mmaseletswana. Se baleng gape mmogo.
- Barutwana ba ngwala dinnete tše tshela ka mmaseletswana. Ba kgetha tšeo ba bonago di kgahliša kudu.
- **Lebelela:** Kgetho ya go kaghliša ya dinnete.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha D & E

- **Go Šoma o Nnoši:** *Na lefele ke khunkhwane?*

LETL 25

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mošomo ya DBE

Go lebelela le go fa dipoelo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša mešongwana go matlakala a DBE

- Puku ya Mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 1 Letlakala la mošomo 21 dikhunkhwane, matlakala 33 le 35.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae 1 – matlakala 51 le 54.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phaposi e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Dikhunkhwane

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ahlaahla ka tsela yeo dikhunkhwane di lego bohlokwa goba di lego kotsi ka gona.
- Ithuta gore dikhunkhwane ka moka di raloka karolo e bohlokwa go tlhago.
- Kwešiša gore re hloka go šireletša dikhunkhwane re se di bolaye.
- Theeletša nonwane gomme ba e anege gape, ba šomiša dintlha tša go fapana.
- Bala dingwalwa tše dikopana tša dinnete ka ga dikhunkhwane.
- Laetša le go ithuta dilo tšeo di hwetšwago ka go pego ya tshedimošo.
- Ngwala pego ya tshedimošo ka ga mmaseletswana.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	legoro	tebelelo	ditlwaelo	sehuba	dimpa

Mabokgoni a Bophelo	thuša	kotsi	šireletša
	helpful	*harmful*	*protect*

Mafoko

Magoro: *Dikhirikhethe tša mabele ke dikhunkhwane.*
Tebelelo: *Ke tše tshehla ka mmala.*
Tlwaelo: *Di ja dimela le diphoofolo.*

DIDIRIŠWA

- Letlakala la A4, dipente tša mebalabala ka dikhurumelo tša polasitiki (pente ya phousetara goba pente ya meetse ye koto), malepola a polasitiki goba dikotana tša polasitiki go di diriša, sekero le diphentshele tša Bokgabo bja go Bonwa
- Dididriŝwa tšeo di hlokegago tša mešongwana ye e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo
- Diripa tša go fapana tša mmino tša Bokgabo bja go Diragatša
- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela

TEKOLO

Tšea o swaye: Go Ngwala o Nnoši (Labohlano): Tlotlontšu le mošomo wa polelo (Laboraro); Mongwalo (Labohlano)

Yeo e sego ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo, Tlwaetšo ya thelelo, mešongwana ya TT

Tšhošwane le Tšie

Nonwane ye e ka ga dikhunkhwane tše pedi, Tšhošwane le Tšie.

E be e le selemo gomme letšatši le fiša.

Tšhošwane e feditše matšatši a mantši e šoma. E be e itokišetša sehla sa marega. E be e dira ntlo ya yona gore e kgwahle. E be e kgoboketša dikgong ebile e kgoboketša le dithorwana tša korong gore e tle e je.

Na o nagana gore Tšie le yona e tla dira mošomo wa go swana. Efela aowa, Tšie e be e ituletše letšatšing mosegare ka moka. Ka nako ye nngwe e be e rata go opela. E be e sa tshwenyege ka go itokišeletša marega.

'Ke ka lebaka la eng o šoma kudu ka tsela ye?' Gwa sega Tšie, e kwera Tšhošwane. 'Ke ka lebaka la eng o sa dule fase wa ipshina bjalo ka nna?'

Tšhošwane ya araba: 'Ka gore ke rutilwe gore o swanetše go dira mošomo pele gomme ya ba gona o iketla. Bjale se ke seo ke se dirago'.

Go ile gwa thoma go tonya. Tšie e ile ya kitima e nyakana le dikgong, efela dikota ka moka di be di tšerwe. E ile ya kitima go yo nyaka dijo efela ka moka di be di fedile.

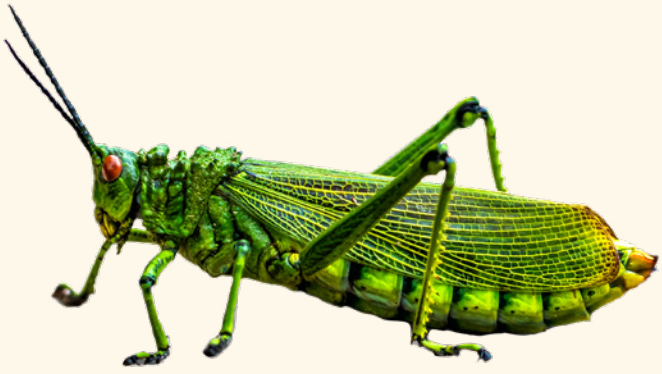
Marega a ile a fihla. Ntlo ya Tšie e ile ya tšewa ke phefo ya mathomo ya marega. E be e kwa phefo ebile e swerwe ke tlala. Ya bona Tšhošwane e dutše ka ntlong ya yona ye borutho, e eja dijo tša dilalelo.

'E ile ya kokota lebating la Tšhošwane. 'Ke kgopela go tsena? Ke kwa phefo ebile ke swerwe ke tlala. Ga ke na mo nka yago gona.

Na o nagana gore Tšhošwane e swanetše e dire ng? Na e swanetše e mmulele a tsene goba aowa? Ka lebaka la eng?

Tšhošwane e be e na le botho gomme ya bulela Tšie. Ya efa dijo. Tšhošwane ya re, 'Bjale o a tseba gore ke ka lebaka la eng ke rile, o dira mošomo pele o ka iketla.'

' Selemo seo se tlago ke tlo dira bjalo, ke ithutile thuto e bohlokwa,' gwa realo Tšie.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang ka botho.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phapoši.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka go kotara e nngwe le e nngwe.
  - Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana go ya sekolong go sa šetše beke (*gore ba tle le eng, ditiragalo tša go kgethega, bjalo bjalo*).

DITLHAKA

Nyaka mantšu

LETL 27

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha ga bonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

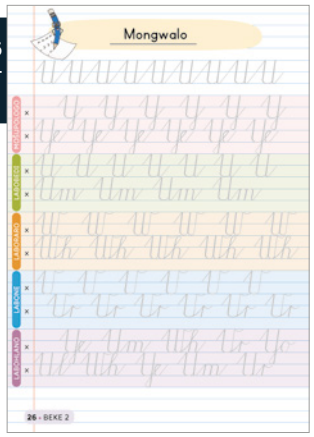
MONGWALO

Tlhakakgolo y

LETL 26

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

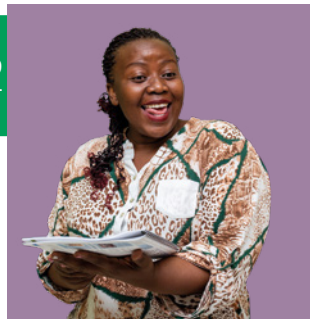
GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM

LETL 39

15 mets

Pele ga go bala

- Na nonwane ke eng? (kanegelo yeo e go rutago selo)
- Na o ile wa kwa dinonwane dife?
- Hlaloša morero wa go theeletša: A re boneng gore nonwane ye e tla re ruta eng.

Balela barutwana sengwalwa

Morago ga go bala

- Na nonwane e lekile go re ruta eng?

EFAL

15 mets

- Ruta thuto go tšwa go lenaneo la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ga sehlopha:** Sehlopha A & B

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 28

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Dikhunkhwane tša kotsi le tša go re thuša

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Nagana ka nako yeo o bego o tšhaba khunkhwane.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago gore e be e le khunkhwane efe le gore ke ka lebaka la eng o be o tšhogile.
- **Abelana** le phaposi.

Bala o ahlaahle

- Balang letlakala la PMM mmogo.
- **Botšiša:** Na dikhunkhwane di ka tšhoša tša ba tša re thuša ka nako e tee?

LETL 29

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Seswantšho sa serurubele

Itokiše

- Bolela ka go lekalekana ga dirurubele – sebopego le dipaterone tša mafego, mmele le dinakana.
- Nyaka seswantšho sa serurubele ka go PMM go laetša se.

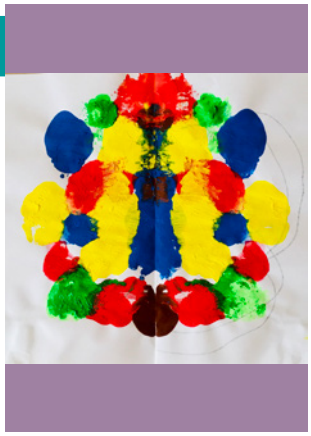
Mošongwana (penta)

- Mena pampiri ya A4 ka bogare, ka bophara.

- Šomiša lelepola goba patla go tšhela mebala ya go fapana ya pente ka seripeng se tee.
- Mena pampiri gore pente e be ka gare.
- Ka go iketla kgomagantšha pampiri le pente, khupetša mahlakore ka moka a pampiri.
- Bula pampiri o e tlogele e ome.

E boloke go tlo e feleletša bosasa.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Go anega kanegelo

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na ke mang yoo a bego a le ka kanegelong ya Tšhošwane le Tšie?
- **Bobedi: Botša mogwera wa gago kanegelo. Bosasa mogwera wa gago ke yena a tla go botša wena kanegelo.**
- **Abelana:** Efa morutwana o tee goba ba babedi sebaka sa go anegela phaposi kanegelo ya bona.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA — Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

LETL 30

10 mets

- Dirang temogo ya medumo yeo e rutilwego go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

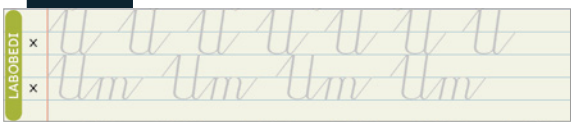

MONGWALO — Tlhakakgolo

LETL 26

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO — Kwešišo

LETL 2–7

15 mets

Go bala mmogo

- Bala matlakala a mangwe le a mangwe a mabedi a kanegelo le barutwana.
- Laetša **thelelo le tlhagišo** (go lemoga maswaodikga, kwagatšo ya mantšu, tlhagišo, le lebelo la maleba)

Go bala ka bobedi

- Bagwera ba bala letlakala ka go šielana ba ithuta thelelo le go laetša tlhagišo.
- Theeletša o be o fe ditshwayotshwayo ge o dutše o sepela goba o šomiše nako ye go thuša barutwana ka o tee ka o tee.

GO NGWALA — Kwešišo

LETL 31

15 mets

Bala o ahlaahle mošomo

- Hlaloša gore mešomo e tlo ba le dikarabo tša yona (ka dipotšišo tša **ka bonoši**).
- Barutwana ba šomiša mantšu a bona (o se kopolle a go tšwa kanegelong).
- Barutwana ka moka ba tla itlhagiša ka mekgwa ya go fapana (gopola se ge o lekola le go swaya).

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

Lekola o be o phošolle, go dumelela diphapano ka go kakaretšo ya kanegelo.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ga sehlopha:** Sehlopha C & D

- **Go Šoma o Nnoši:** *Na dikhunkhwane di itšhireletša bjang?*

LETL 32

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ke nna eng?

Bala o ahlaahle

- Sekaseka seo barutwana ba se tsebago ka dikhunkhwane tša go thuša le tša kotsi.
- Ka bobedi barutwana ba bala ditlhalošo gomme ba di nyalantšha le diswantšho.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

LETL 33

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Seswantšho sa serurubele (se tšwetšwa pele)

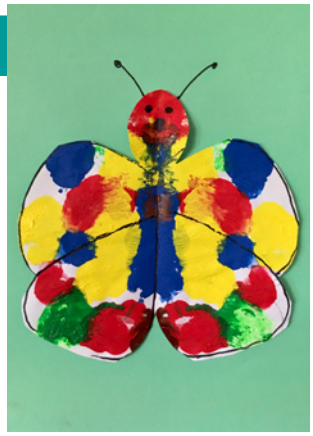
Mošomo (Ripa o thale)

- Mena pampiri ya go pentwa gape (pente e omile).
- Ka mo go se bego le selo, thala seripa sa sebopego se bonolo sa serurubele.
- Ripa mo mothalading.
- Bula pampiri gomme o tlaleletše dibopego tše dingwe, mohlala, dinakana, mahlo le tše dingwe.

Laetša o ahlaahle

- Barutwana ba hlaloša gore serurubele sa bona se lekalekana bjang.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mošongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Go anega kanegelo

15 mets

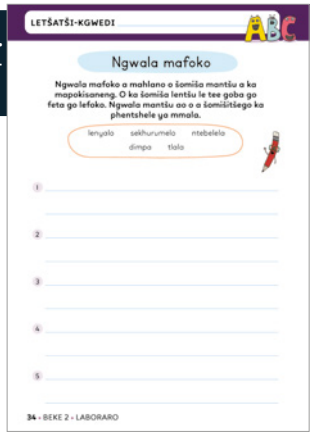

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana** ka kanegelo ya Tšhošwane le Tšie.
- **Bobedi:** Anegela mogwera kanegelo. (mogwera yo a sego a ba le sebaka maabane.)
- **Abelana:** Kgopela morutwana o tee goba ba babedi ba anegele phaposi kanegelo ya bona.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA — Ngwala mafoko

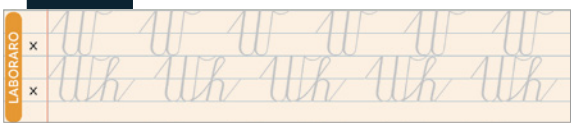
LETL 34
10 mets

- Bepetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša mošongwana ya ka go PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

MONGWALO — Tlhakakgolo

LETL 26
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA — Tlotlontšu le tshekatsheko ya polelo

15 mets

Tlotlontšu (PMM letlakala 18)

- Bala dikaratamantšu tša beke ya go feta:

Legoro/Tlhaolo	tebelelo	ditlwaelo	sehuba	mpa

- Barutwana ba lekola mošongwana wa tlotlontšu ka go PMM le go phošolla.

Mošomo wa lefoko (PMM letlakala 22)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng. Barutwana ba a lekola.
- Barutwana ba balela bagwera lefoko la bona.

GO NGWALA — Tshelela go Seisimane

LETL 35
15 mets

Tlotlontšu

- Bolela ka gore mantšu a dikaratana a bitšwa bjang ka Seisemane.

Lefoko

- Ahlaahla ka tsela yeo o ka tšweleletšago lefoko le legolo ka Seisemane.

Ngwala

- Barutwana ba feleletša mošongwana wa PMM.
- Lekolang le phošolle dikarabo le le phaposi.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha E & A

- **Go Šoma o Nnoši:** *Na dikhunkhwane di ja eng?*

LETL 36

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Dikhunkhwane tša go thuša le tša kotsi

Bala o ahlaahle

- Na dikhunkhwane tše ke dife?
- Na ke dikhunkhwane dife tšeo o naganago gore di a thuša?
- Na ke dife tšeo o naganago gore di ka re gobatša?

Ngwala

- Ngwala maina a dikhunkhwane ka dikholomong tša maleba.
- Ngwala lenaneo la dikhunkhwane tša go thuša le tše kotsi.

LETL 37

30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Itšhikinyetše mmino

Itokiše

- Kgetha mehuta e meraro ya go fapana ya mmino- o tee wa go nanya, o tee wa lebelo le wa go thothomela.

Dira

- Theeletša mohuta wa mmino gabedi.
- Botšiša barutwana gore ba ka ekiša mosepelo wa khunkhwane efe, mohlala, go nanyna e ka ba serurubele goba mmoto o fofa ka go nanya, ka pela e ka ba tšhošwane e kitima goba nose e bobola, wa go thothomela e ka ba ntšhi goba tšie e fofa.
- Barutwana ba binela mmino.
- Bušeletša ka diripa tše dingwe

Ahlaahla

- Na ke mehuta efe e mengwe yeo e ka laetšago boitšhikinyo bja dikhunkhwane?

30 mets

THUTO YA BOTŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Pono ya

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- Tšhošwane le Tšie di na le dikgopolo tša go fapana ka ga seo se hlagilego. Efa mehlala ya seo ba ka se bolelago.
- **Nagana:** Na tšhošwane/ tšie di ka reng ka ga seo se diregilego?

- **Bobedi:** Morutwana o tee o bolela seo se hlagilego go ya ka pono ya Tšhošwane. Mogwera yo mongwe o bolela seo se hlagilego go ya ka pono ya Tšie.
- **Abelana** le phaposi.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA — Šomiša mantšu go feleletša mafoko

LETL 38

10 mets

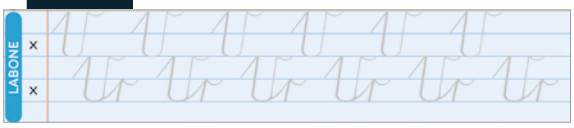

MONGWALO — Tlhakakgolo

LETL 26

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA — Go itlwaetša thelelo

LETL 39

15 mets

Go bala ka Bobedi

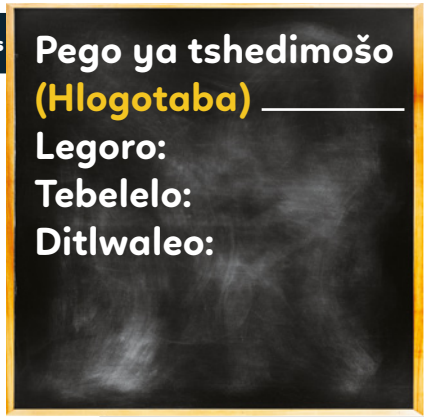
- Barutwana ba šielana go bala sengwalwa.
- Bea nako ya go bala go gonwe le go gongwe (1 motsotso). Ngwala nomoro ya methaladi yeo e badilwego.

Dipoelo

- Bala sengwalwa le barutwana.
- Barutwana ba thalela mantšu ao ba a badilego ka go fošagala.
- Ba hlohleletše go ithuta go bala dingwalwa ge ba le gae.

GO NGWALA MMOGO — Go ngwala pego ya tshedimošo

15 mets

- Balang gape pego ya tshedimošo ka ga dikhirikhethe tša mabele.
- Ahaahla hlogotaba, hlaloša dihlogwana. Laetša maswaodikga le kalo ya sengwalwa.
- Le barutwana, tlatšang pego ya tshedimošo letlapeng.
- Kgetha barutwana go bala mafoko go tšwa go sengwalwa sa bona sa tshedimošo (beke ya go feta) gomme ba bolela gore di wela ka fase ga dihlogwana-taba dife.
- **Dibopego:** Mothaladi o mofsa wa hlogwana e nngwe le e nngwe, kgorwana, thalela hlogotaba, lebaka la bjale, dintlha tša dinnete fela.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 40
30 mets

- **Go bala ka Sehlopha:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** *Dikhunkhwane tša go ba le leago*

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (letlakala 11)
- Thuša barutwana go feleletša kholomo ya mafelelo.

Monwana wa mogorupa godimo/ monwana wa mogogorupa fase.
- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša maleme a mabedi a lentšu le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

thuša
1. Dikhunkhwane ka moka di a thuša.
2. Dikhunkhwane tše dingwe di a re thuša mola tše dingwe di re gobatša.
3. Dikhunkhwane di thuša ka go tulafatša dibjalo.

kotsi
1. Dikhunkhwane ka moka di kotsi.
2. Dikhunkhwane tše dingwe di a re thuša mola tše dingwe di le kotsi.
3. Ditšie di kotsi go rena ge di e ja mabele a rena.

šireletša
1. Dikhunkhwane tše dingwe di itšhireletša ka go ikgakantša gore di se bonale.
2. Dikhunkhwane tše dingwe di itšhireletša ka go loma.
3. Dikhunkhwane ka moka di itšhireletša ka go loma.

Tshelela go Seisemane: thuša, kotsi, šireletša

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go itšhikinyetša mmino

30 mets

Matseno
- Theeletša mohuta wa mmino wo o kgethilwego.

Dihlopha
- Arola phaposi ka dihlopha tše nne.
- Dihlopha ka moka di bolela le go ithuta ka mmino o bonolo.

Diragatša
- Sehlopha se sengwe le se sengwe se binela mmino ka go šielana.

Akanyetša
- Hlohleletša ditshwayo tše botse ka morago ga tiragatšo ye nngwe le ye nngwe.
- Efa ditshwayotshwayo ka: go sepediša boitšhikinyo le mmino, o se tšwe mo morethethong o kgone go hlatholla koša.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Nagana ka dikhunkhwane tšeo o bego o di tšhaba (go swana le nose). Bjale ka gore o tseba tše ntši ka tšona, na o sa di tšhaba?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera.
- **Abelana:** Na ke eng sa go fapapana seo o ka se dirago ge o bona khunkhwane?

DITLHAKA

Go Bala Mantšu Ga Go Beelwa Nako

LETL 41

10 mets

- Latela tshepedišo ya go bala mantšu ga go beelwa nako go letlakala 8.

Mantšu: ranta le mpalela

Mafoko: Raesibe o rekile namune ka ranta.

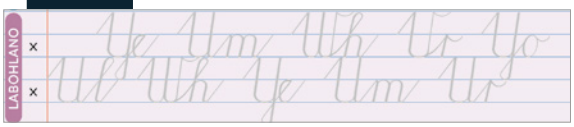

MONGWALO

Tiiša ditlhakakgolo

LETL 26

10 mets

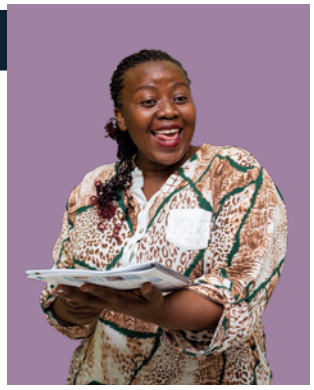
- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela godimo sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši sa beke ye **go** phaposi. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Ka dingwalwa tša Mošupologo go fihla ka Labone, efa dikarabo, barutwana ba swaya ka bonoši.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na go na le dintlha tša dinnete tše mpsha tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a mafsa?

Go swaya

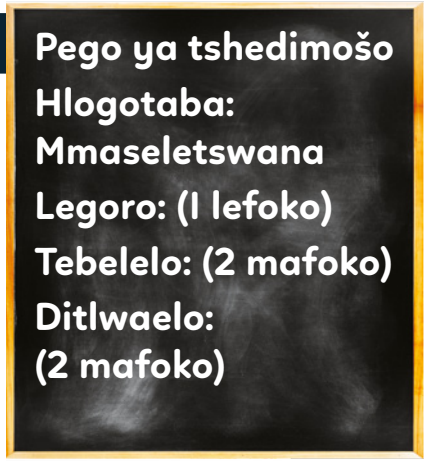
- Diriša ditlhakapele tša maina a gago fela. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

Pego ya tshedimošo ya mmaseletswana

15 mets

- Phumola tshedimošo ya pego ya go bala mmogo.
- Barutwana ba ngwala pego ya tshedimošo ya bona ka mmaseletswana, ba kgetha tshedimošo yeo ba e lokelago.
- **Nyaka:** Peakantšho ya maleba le maswaodikga, kwešišo ya dihlogwana, lebaka la bjale.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka Sehlopha:** Sehlopha D & E

- **Go Šoma o Nnoši:** *Dikhunkwane tšeo re ka di jago*

LETL 42

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mošomo ya DBE

Go lebelela le go fa dipoelo

- Lebelelang matlakala a puku ya mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 1, Letlakala la mošomo 21 dikhunkhwane, matlakala 36 le 37.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae 1 – matlakala 55 le 57.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

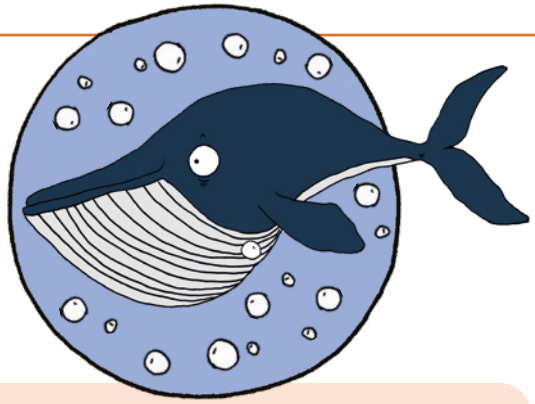
- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Mekgwa ya bophelo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka magato a kgolo le go thala taekeramo ya mekgwaya bophelo.
- Kwešiša gore diphedi ka moka di na le nako ya go phela.
- Gopola bohlokwa/ morero wa diphedi ka moka.
- Bala kanegelo le pego ya tshedimošo ka ga digwagwa.
- Kwešiša kgopolo ya legoro le ditlhalošo.
- Nyakišiša le go ngwala dintlha ka diphoofolo goba dikhunkhwane.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	nokolane	semaka	amfipia	timelela	kgomarela

Mabokgoni a Bophelo	seboko	sekgopana	serurubele
	caterpillar	*pupa*	*butterfly*

Mafoko

Tlhaolo/legoro: *Digwaga ke di amfipia. Diamfipia ke sehlopha sa diphoofolo tšeo di phelago ka meetseng le nageng nako e nngwe.*

DIDIRIŠWA

- Letakala la A4, diphentshele tše di louditšwego sephumudi sa Bokgoni bja go Bonwa
- Dididriŝwa tšeo di hlokegago tša mešongwana ye itšego ya Thuto ya Boitšhidullo
- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela

TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu (Laboraro), Mafoko (Labone), Mongwalo (Labohlano)

Yeo e se go ya Semmušo: Go bala ga go balela nako (Labohlano), Go Ngwala (Dintlha/dinnete), Mongwalo, Kwešišo, Mošongwana wa Tlotlontšu le Polelo.

Mekgwa ya bophelo

Sengwalwa se ke tsebišo ya kgwekgwe ya Mekgwa ya Bophelo ya Mabokgoni a Bophelo. Morutiši o e bala ka Mošupologo (lebelela PM letlakala 52).

Dephedi ka moka di na le mokgwa wa bophelo. Di thoma ka tsela ye nngwe gomme tša fetoga. Ka nako e nngwe di a gola. Efela ka nako e nngwe di fetoga kudu. Mokgwa wa bophelo o hlaloša dikgato tšeo diphedi di fetago ka wona nakong ya bophelo bja tšona.

Mekgwa ka moka ya bophelo ya diphoofolo e thoma ka go belegwa, go thoma e le tše nnyane, tša gola, ya ba tše kgolo gomme tša tšofala.

Nagana ka wena – Na o be o le bogolo bjo bokaakang ge o belegwa? Ga bjalo o bogolo bjo bokaakang? Na o nagana gore o tlo ba bogolo bjo bokaakang ge o gola? Na o sa tlo swana le motho wa go ba le mmele, hlogo, matsogo le maoto? Ee, ge batho le diphoofolo tše dingwe tša dinyantšhi di belegwa, di swana ga nnyane le ka tsela yeo di tlogo lebelelega ka yona ge di godile. Mo go mokgwa wa bophelo wa tšona di a gola ya ba tše kgolo gomme di ka kgona go dira dilo tše dintši.

Efela diphedi tše dingwe, go swana le dirurubele le digwagwa, di thoma e le mae gomme tša sepela magatong a mantši pele e ka ba tše di kgolo. Ge di thoma go tšwa ka maeng, ga di swane le ge di gotše.

Serurubele se thoma bjalo ka seboko, gomme ya ba selaolane pele e ba serurubele se segolo.

Segwagwa se thoma bjalo ka nokolane pele se e ba le maoto gomme sa tloga ka meetseng go ya go phela bjalo ka segwagwa se segolo.

Dinonyana le tšona di thoma bjalo ka mae. Ka gare ga lee, nonyana e a gola go fihlela e phaphaša ya ba nonyana e nnyane. E hloka batswadi ba yona go e fepa go fihlela e gola go ka kgona go fofa le go itlhokomela.

Dibjalo le tšona di na le mekgwa ya bophelo. Dibjalo ka moka di thoma bjalo ka peu. Peu e thoma ka go mediša medu gomme gwa tla matlakala. Mafelelong sebjalo se tla gola gomme sa ba le matšoba le dipeu. Dipeu tše difsa di a gola ya ba dibjalo tše mpsha.

Mekgwa ya bophelo e ipušeletša gape le gape. Mekgwa ya bophelo e mengwe ke e mekopana mola e mengwe e le e metelele. Mehlare e mengwe e phela mengwaga e dikete. Dikhunkhwane tše dingwe di phela diiri tše mmalwa fela. Efela diphedi ka moka di a gola tša ba tša fetoga.

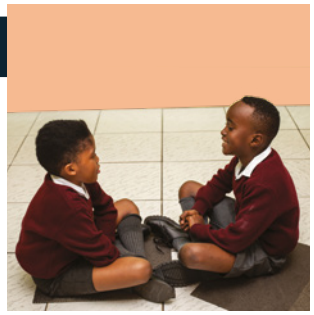
MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang ka botho.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phapoši.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka kotara e nngwe le e nngwe.
  - Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (*ba tle le eng, mediro ya bohlokwa, bjalo bjalo*).

DITLHAKA

Feleletša phasele ya mantšu

LETL 51

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša mošomo wa ka go PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

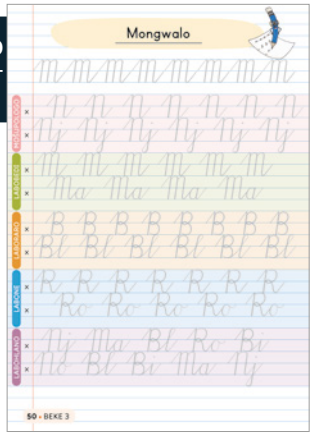

MONGWALO

Tlhakakgolo ℕ

LETL 50

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM

LETL 51

15 mets

Pele ga go bala

- Na o a gopola ge re be re dira methalonako? Re gopotše ka mo re godilego ka gona.
- Efa morero wa go theeletša: Theeletša go hwetša gore diphedi ka moka di gola bjang.

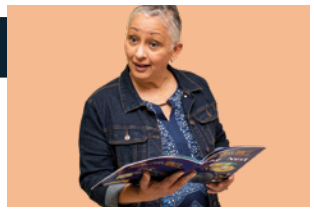
Balela barutwana sengwalwa

Ka morago ga go bala

- Na diphedi ka moka di na le mokgwa wa bophelo?
- Na mokgwa wa bophelo bja motho o thoma bjang?
- Efa maina a diphedi tše tharo tšeo mokgwa wa bophelo bja tšona o thomago e le mae.
- Na dibjalo di thoma bjang mokgwa wa bophelo bja tšona?
- Na mekgwa ya bophelo ka moka e tšea nako ya go lekana?

EFAL

15 mets

- Ruta thuto go tšwa go lenaneo la gago la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha A & B

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 52
30 mets

TSEBO YA GO THOMA — Mekgwa ya bophelo

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o tseba eng ka ga mekgwa ya bophelo?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phapoši.

Go Ngwala Mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala ditlaleletšo ka kholomong 1 ya tšhate ya TNI letlapeng.
- Botšiša: Na o ka rata go ithuta eng ka mekgwa ya bophelo bekeng ye? Ngwala ka kholomong 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go tšwa kholomong e nngwe le e nngwe go se kopollela ka go ditšhate tša bona tša KWL.

LETL 53
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Diswantšho tša bokgabo: Seswantšho sa tlhago

Ka ga seswantšho

Diswantšho tša tlhago ke kopantšho ya saense le bokgabo. Mothala-diswantšho o lebelela tlhago ka šedi a leka go thala seo a se bonago thwii. Diswantšho di tšwelela e le tša nnete.

Seswantšho se sa tlhago sa mokgwa wa bophelo bja mmoto se pentilwe ka bo 1700 ke Mosadi wa mo Swiss, Maria Sybilla Merian. Bjalo ka ngwana wa mengwaga ye 13, o be a boloka diboko tša siliki gomme a a ba le kgahlego go mokgwa wa tšona. O ile a ithuta ka mokgwa wa bophelo bja dimmoto le dirurubele mengwaga e mentši gomme a thala diswantšho tša magato ka moka. Ka morago, diswantšho tša gagwe di ile tša tšweleletšwa ka dipukung. Motho yo mongwe o ile a mmitša 'mosadi yo a dirilego gore saense e be botse.'

Bobedi

- Lebelela seswantšho ka šedi.
- Araba dipotšišo tša ka go PMM.

Kahlaahlo ya phapoši

- Na seswantšho sa tlhago ke sa mohuta mang?
- Lebelela dintlha go sebjalo le diphedi gabotse. Na di bonala e le tša nnete?
- Matšatšing a lehono batho ba ka tšea seswantšho go na le go thala goba go penta seswantšho sa go swana le sona. Na wena o rata mokgwa ofe? Ka lebaka la eng?

LETL 54
30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO — Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Go gola

15 mets

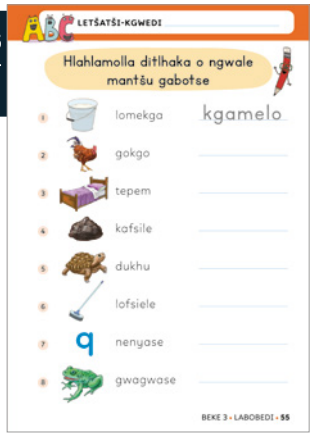
Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Kotareng ya go feta re boletše ka tsela yeo re golago ka yona. Na ke eng phapano magareng ga lesea le ngwana wa sekolo?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago
- **Abelana** le phaposi
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA — Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotse

LETL 55

10 mets

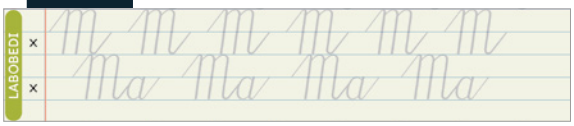

- Dirang temogo ya medumo yeo e rutilwego go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

MONGWALO — Tlhakakgolo *M*

LETL 50

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO — Kwešišo

LETL 44–49

15 mets

Pele ga go bala

- Bala gomme o ahlaahle hlogotaba ka boripana: Na selo **sa go makatša** ke eng?
- Lebelelang seswantšho sa mathomo mmogo (o seke wa bula letlakala la go latela). Na kanegelo ye e diragala **kae**? (letangwana, letamo). Na diphedi tše ke eng? (dinokolane)

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana
- Mo diswantšhong, laetša ka tsela yeo dinokolane di fetogago ka gona (seo se sego gona ka kanegelong).
- Bala dipudula tša polelo ka mantšu a go fapafapana.
- Ka morago ga kanegelo, bala **pego ya tshedimošo** ka ga digwagwa le barutwana.

GO NGWALA — Kwešišo

LETL 56

15 mets

Bala o ahlaahle dipotšišo

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

Lekola o phošolle.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka Sehlopha:** Sehlopha C le D

- **Go Šoma o Nnoši:** *Diphoofolo tša go phela nako e telele: Dikhudu*

LETL 57

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Mokgwa wa bophelo wa serurubele

Bala o ahlaahle

- Laetša magato a go fapana a mokgwa wa bophelo wa serurubele.
- Tsebiša tlotlontšu e mpsha: Mokgwa wa bophelo, seboko, serurubele, go tloša letlalo, sekgopana, phaphaša.
- Šupa ditemana, temana ye nngwe le ye nngwe o hlaloša legato la go fapana la mokgwa wa bophelo.

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na ngwana wa seboko o swana le mmago sona? Na dirurubele di fetoga bjang go mokgwa wa tšona wa bophelo?
- **Bobedi:** Hlalošetša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaposi.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

LETL 58

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Thala letlakala

30 mets

Itokiše

- Etla le mehuta ya go fapana ya matlakala (a merumo ye boreledi, merumo ya makgwakgwa, a dibopego tša go fapana, mebala ya go fapana, bjalo bjalo).
- Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala.
- Botša barutwana go lebelela letlakala ka šedi (sebopego, mmala, ditšhika, maswao goba mašoba, morumo bjalo bjalo).

Mošongwana (phentshele letlakaleng)

- Barutwana ba thala letlakala la bona, ba tlaleletša ka dintlha ka moka tšeo ba ka di bonago.
- Lebelela letlakala gape le gape ge o le gare o le thala.

Bea ka polokego go tlo le šomiša beke ye e tlago.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mošongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

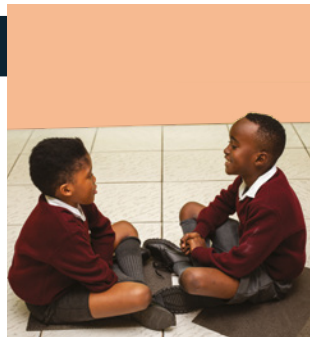
LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kahlaahlo ya nyakišišo

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Re ithuta dilo tše ntši tše difsa sekolong efela re ka ithuta le ka ntle ga sekolo.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago gore o tla nyakišiša bjang tše dintši ka ga phoofolo yeo e go kgahlago (mohlala, go botšiša batho ba bagolo, ka go nyaka go inthanete, go lebelela phoofolo, dipuku tša bokgobapuku, bjalo bjalo).
- **Abelana** le phaposi. (Morutiši a ka nyaka go ngwala ditšhišinyo tše dingwe).
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

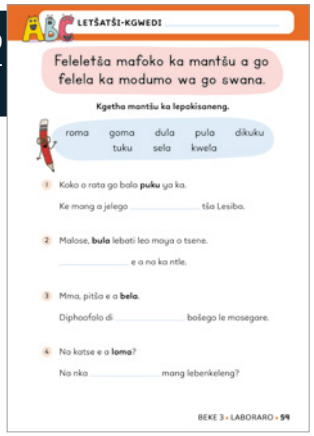

DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka modumo wa go swana

LETL 59

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

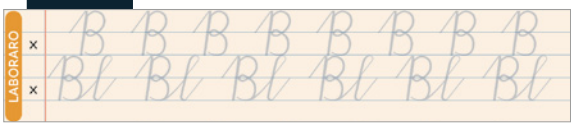

MONGWALO

Tlhakakgolo *B*

LETL 50

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

LETL 44–49

15 mets

Mantšu a tlotlontšu

- Bala o be o laetše mantšu a tlotlontšu a beke letlapeng goba godikaratana:

nokolane	semaka	amfipia	timelela	kgoramela

Go Bala Mmogo

- Bala gape letlakala 44 go fihla go 49 **le** barutwana.
- **Go nyaka lentšu:** Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu ka go sengwalwa sa PMM. Ba a thalela goba go direla sediko go lentšu le lengwe le le lengwe le lefsa.

Barutwana ba hlopha dikaratamantšu go ya ka tatelano ya dialfabete.

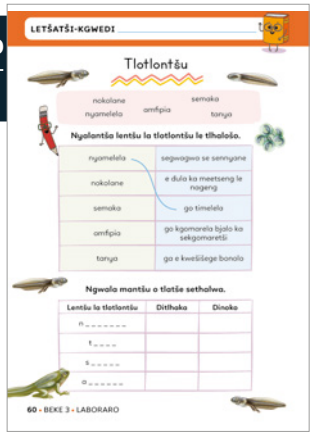

GO NGWALA

Tlotlontšu

LETL 60

15 mets

Bomolomo

- Dira mešomo ya ka go PMM ka bomolomo.

Ngwala

- Feleletša mešongwana ya go ngwala ya ka go PMM. Lekola o phošolle.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a dikaratana ka Dipukuntšung tša bona.
- **Laetša mantšu a tlotlontšu** a dikaratana go Leboto la Mantšu.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha E & A

- **Go Šoma o Nnoši:** *Diphoofolo tša go phela nako e telele: Leruarua*

LETL 61

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Thala mokgwa wa bophelo

Bala o ahlaahle

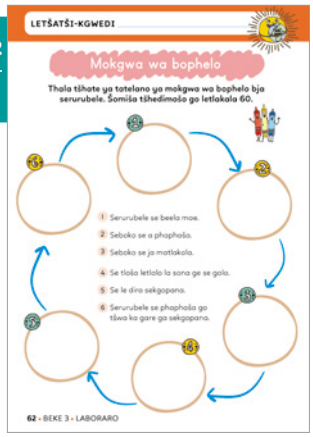
- Bala gape sengwalwa sa tshedimošo go letlakala 49 la PMM.
- Bala mafoko a gare ga taekeramo ya mokgwa wa bophelo.
- Na o nagana gore o ka thala eng ka gare ga sediko se sengwe le se sengwe?

Go Ngwala Mmogo

- Thuša barutwana go thala diswantšho tša go feleletša tšhatetatelano ya mokgwa wa bophelo.

LETL 62

30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Itlwaetše koša ya go bitša – le – go araba

Itokiše

- Kgetha koša yeo e tsebegago ya Afrika Borwa yeo e nyakago go bitša le go araba.
- Ngwala mantšu letlapeng goba go tšhate

Dira

- Ruta barutwana mantšu le ka tsela yeo koša e opelwago ka gona.
- E opele makga a mmalwa go fihlela barutwana ba e ba le boitshepho ebile ba kgona go opela dikarolo ka moka (bitša o arabe).

Ahlaahla

- Botšiša barutwana gore ba ratile go opela dikarolo dife kudu (go bitša goba go araba).
- Botša barutwana ba tšwele pele le go itlwaetša koša le bagwera ba bona ka nako ya dijo.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

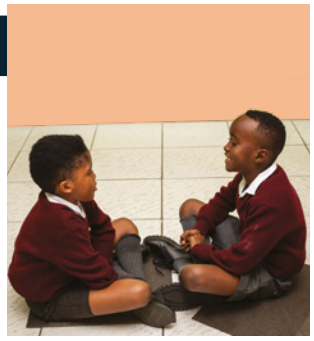
LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kahlaahlo ya nyakišišo

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na ke phoofolo efe yeo o ka nyakago go tseba tše dintši ka yona? Ka lebaka la eng?
- **Bobedi:** Ahlaahla dikgopolo tša gago le mogwera.
- **Abelana** le phaposi.
- **Hlaloša:** Morutwana o mongwe le o mongwe o swanetše go kgetha phoofolo gomme a ithute tše ntši ka yona. Ba tla hwetša monyetla wa go abelana seo ba se hweditšego le phaposi bekeng ye e tlago.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Ngwala mafoko

LETL 63

10 mets

- Dira temogo ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

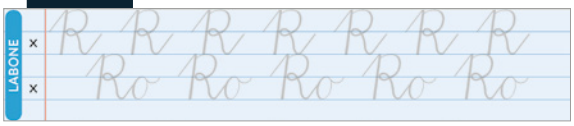

MONGWALO

Tlhakakgolo ℛ

LETL 50

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA MMOGO

Polelo

15 mets

Tsebiša mafoko

- Ngwala mafoko a mabedi letlapeng.
- Bala mafoko ka go nanya le barutwana.
- Barutwana ba hwetša le go thalela mafoko ka go **pego ya tshedimošo** go letlakala 49.

Šoma ka mafoko

- Na ke lentšu lefe leo e lego **hlogotaba**? O bona bjang? (*mongwalo wa go gatelelwa, mo le dutšego gona*)
- Na ke lefoko le fe leo le **hlaolago** phoofolo? (*la mathomo, le bolela gore phoofolo e wela ka legorong lefe*)
- Na lefoko la go latela le dira eng? (*hlaloša sehlopha*)
- Na phapano ke eng magareng ga go hlaola le go hlaloša?
- Balela barutwana tafola (efa mehlala).

Tlhaolo/legoro:
Digwagwa ke diamfipia. Diamfipia ke sehlopha sa diphoofolo tšeo di phelago ka meetseng le nageng nako e nngwe.

MONGWALO

Polelo

LETL 64

15 mets

Ngwala

- *Mafoko a go tswalelega ke mafoko a go ba le mantšu* ao a tlogetšwego.
- Bokgoni bja go tlatša mantšu a maleba lefokong ke sešupo se se botse sa bokgoni bja go bala.
- Feleletša lefoko la go tswalelega mmogo ka bomolomo.
- Laetša tsela ya go šomiša paterone ya lefoko o šomiša diphoofolo tše dingwe.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 65
30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** *Phoofolo ya bophelo bjo bokopana: Ntšhikenywa*

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakal 53)
- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Menwana ya mogogorupa godimo/menwana ya mogogorupa fase
- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša maleme a mabedi a lentšu le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

seboko
1. Diboko di phaphašwa go tšwa maeng.
2. Diboko di fetoga dinokolane.
3. Diboko di tloša letlalo la tšona ge di thoma go gola kudu.

sekgopana
1. Sekgopana ke legato la mafelelo la mokgwa wa bophelo bja serurubele.
2. Diboko di fetoga ka gare ga sekgopana.
3. Serurubele se tšwa ka gare ga sekgopana.

serurubele
1. Dirurubele di beela mae matlakaleng.
2. Serururbele se tšwa ka gare ga sekgopana ka fase ga meetse.
3. Dirurubele le diboko ke maloko a mokgwa wa bophelo wa go swana.

Tshelela go Seisemane: seboko, sekgopana, serurubele

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Diragatšang koša ya bitša-o arabe

30 mets

Itokiše
- Sekaseka mantšu a koša pele ga letšatši la gona.
- Arola phaposi ka dihlopha tše pedi – se tee se tla bitša gomme se sengwe sa araba.

Diragatša
- Diragatša koša gabedi – e re dihlopha di fetolane ka go dira go bitša le go araba.

Lekanyetša
- Na mantšu le molodi di be di kwagala?
- Na barutwana bao ba dirilego; go bitša' ba ile ba eta pele.
- Na o ipshinne ka koša?

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mošongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Bolela ka selo se tee sa go kgahliša seo o ithutilego sona mo bekeng ka diphoofolo.
- **Bobedi:** Abelana le mogwera.
- **Abelana:** Na ke eng se o se dirilego gabotse mo bekeng? Na o tla dira eng sa go fapana beke ye e tlago?

DITLHAKA

Piletšo

LETL 66

10 mets

- Latsela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

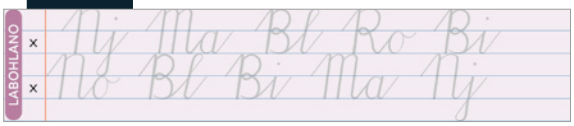

MONGWALO

Tiiša ditlhakakgolo *N M B R*

LETL 50

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa tša beke ye tša **Go** Šoma o Nnoši godimo. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Ka dingwalwa tša ka Mošupologo go fihla Labone, efa dikarabo, barutwana ba swaye ka bonoši.

Ahlaahla dingwalwa

Go swaya

- Ngwala ditlhakapele tša gago tša maina. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

Dintlha tša go ngwala

15 mets

Ahlaahla

- Beke ya go feta re ngwadile dintlha le pego ya tshedimošo ka ga mmaseletswana.
- Bekeng ye re tlo ngwala dintlha ka phoofolo e nngwe.
- E ka ba lefele (PMM, letlakala 25) goba phoofolo yeo o e ratago.
- **Lebelela:** Dintlha tša go kgahliša.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha D & E

- **Go Šoma o Nnoši:** *Letšoba la go phela nako e kopana: Letšoba la mosegare*

LETL 67

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mošomo ya DBE

Go lekola le go fa dipoelo

- Lebelelang matlakala a puku ya mošomo a DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 1, Letlakala la go šoma la 25, matlakala 39 le 41.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae 1 matlakala 58 le 59.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mošomo

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

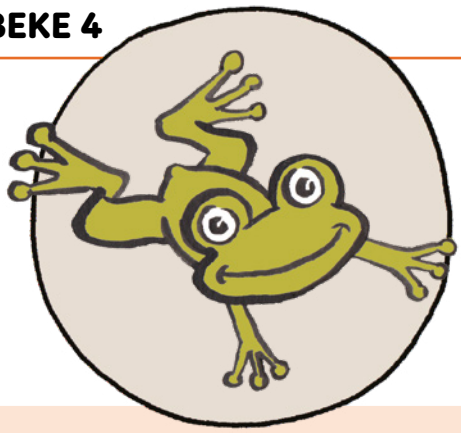
Bekeng ye ke:

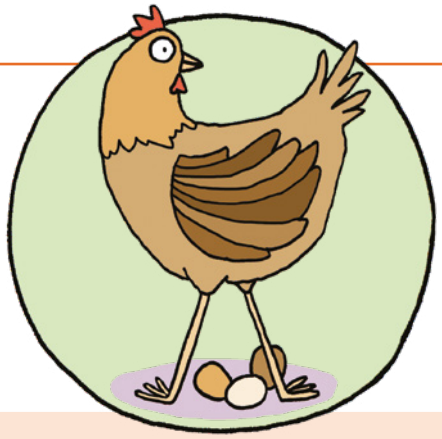
- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Mekgwa ya bophelo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Bala kanegelo ka dikgaolo ka ga mokgwa wa bophelo bja nonyana.
- Ithuta le go bapetša mekgwa ya bophelo bja dipshinyaleraga, digwagwa le dikgogo.
- Ahlaahla dipoelo tša nyakišišo.
- Ngwala pego ya tshedimošo ka ga phoofolo yeo ba e kgethilego.
- Theeletša ba be ba anege kanegelo ya boitlhamelo ka segwagwa
- Thoma go kwešiša sebopego sa kanegelo le dikakaretšo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	nokolane	semaka	amfipia	timelela	kgoramela

Mabokgoni a Bophelo	segwagwa	nokolane	maswafo
	frog	*tadpole*	*lungs*

Mafoko

Tlhaolo/legoro: *Digwagwa ke diamfipia. Diamfipia ke sehlopha sa diphoofolo tšeo di phelago ka meetseng le nageng nako e nngwe.*

DIDIRIŠWA

- Letakala la A4, diphentshele, dikhoki le dikherayone goba pente tša Bokgoni bja Go Bonwa
- Dididriŝwa tšeo di hlokegago tša mešongwana ye e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo
- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela

TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu (Laborarao), Mafoko (Labone), Mongwalo (Labohlano)

Yeo e sego ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo, tlwaetšo ya thelelo

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo			
Labohlano	Tekolo ya Go Ngwala 1: Pego ya tshedimošo	TIRIŠO	PM letl 72

Nonwane: Morwedi wa kgoši le segwagwa

Kgale kgale go kile gwa ba le morwedi wa kgoši yo a bego a dula mošate le tatagwe. O be a se na bobuti goba bosesi bao a ka ralokago le bona, ka fao tatagwe o ile a mo fa kgwele ya gauta.

Ka letšatši le lengwe o be a raloka ka kgwele ya gagwe ya gauta ge e tlo kgokologela ka letangwaneng. Morwedi wa kgoši o be a kgona go bona kgwele ka meetseng a go iša efela a sa kgone go e tšea.

Go se go ye kae, segwagwa se se nnyane se setala se ile sa taboga go tšwa ka meetseng gomme sa re, 'nka go hweletša kgwele ya gago ya gauta. Efela o swanetše go dira tshepišo pele.'

'Nka dira sengwe le sengwe go hwetša kgwele ya ka,' gwa realo morwedi wa kgoši.

Segwagwa sa re, 'Ke kwa bodutu kudu. Nka thabela go tla dijong tša go lalela ka mošate. Ge o ka tshepiša gore ke tle, ke tla tsena ka mo meetseng gomme ka ya go tšea kgwele ya gago ya gauta.'

Morwedi wa kgoši o ile a tshephiša segwagwa gome sa tsena ka meetseng sa tšea kgwele.

Kgošigadi a se lebale tshephišo ya gagwe. Ge e be e le nako ya go boela mošate, o ile a tšea segwagwa se sennynae gomme a se rwala ba tsena ka gare. O ile a se bea tafoleng kgauswi le poleiti ya gagwe.

Kgoši o be a maketše,' 'Tšea selo seo o se iše ka ntle,' a realo.

Efela kgošigadi o ile a hlaloša, 'Ke dirile tshephišo tate.' O ile a hlaloša tshephišo ya gagwe.

Bjale ge a kwešiša, kgoši o ile a bolela ka botho 'O amogetšwe segwagwa se sennyane.'

Segwagwa se ile sa ja le bona dijo tša dilalelo. Go se go ye kae ke ge ka boraro bja bona ba bolela ebile ba sega mmogo. Morwedi wa kgoši o be a lebetše gore sephedi se se sennyane ke segwagwa gomme a thoma go se bona bjalo ka mogwera. Ge dilalelo di fedile o ile a laletša segwagwa go tla dialelong gape.

Ka pejana, pele ga mahlo a gagwe, go ile gwa direga mohlolo. Segwagwa se ile sa fetoga lesogana.

Lesogana le ile la bolela, O kgaotše boloi,' a realo. 'Ke fetošitšwe go ba segwagwa ka boloi. Boloi bo be bo tla senyega ge fela motho a ka ba mogwera wa ka.

Lesogana le morwedi wa kgoši ba ile ba ba bagwera go ya go ile.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng ka nako ya maikhutšo a dikolo?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang gabotse.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phapoši.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka kotara e nngwe le e nngwe.
  - Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (*ba tle le eng, mediro ya bohlokwa, bjalo bjalo*).

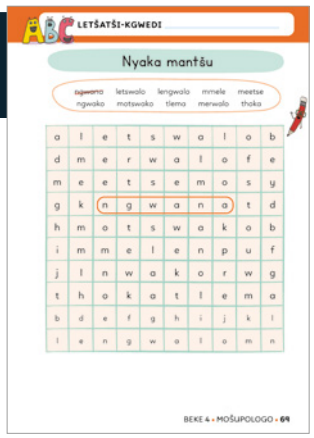

DITLHAKA

Nyaka mantšu

LETL 69

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le go swaye mmogo.

MONGWALO

Tlhakakgolo H

LETL 68

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM
LETL 63

15 mets

Pele ga go bala

- Na kgošigatšana ke eng?
- Na nonwane ya boikgopolelo ke eng? (nonwane ya go ba le maleatlane a boikgopolelo ka batho le mafelo)
  - Efa morero wa go theeletša: Nonwane ye ya boikgopolelo e ka ga morwedi wa kgoši ... le segwagwa! A re bone gore ba ba babedi ba swana ka eng.

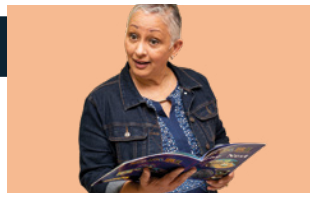
Morago ga go bala

- Na ke batho bafe ba bararo bao ba bego ba le ka kanegelong?
- Na kanegelo e diragetše kae?
- Na morwedi wa kgoši o ile a kgona go phethagatša tshephišo ya gagwe? Na se se go botša eng ka yena.
- Na kanegelo e fedile bjang?

Balela barutwana sengwalwa

EFAL

15 mets

- Ruta thuto go tšwa lenaneong la gago la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 70

30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha A & B

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

TSEBO YA GO THOMA

Mokgwa wa bophelo bja segwagwa

LETL 71

30 mets

Bala o ahlaahle

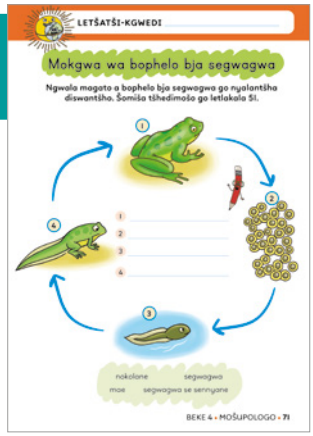
- Bušeletša mokgwa wa bophelo bja serurubele.
- Balang letlakala la PMM mmogo.
- Bolela ka legato le lengwe le le lengwe la mokgwa wa bophelo bja segwagwa.
- Gatelela tlotlontšu e mpsha.

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na se se amana bjang le kanegelo. **Semaka sa go nyamelela ga dinokolane**
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago
- **Abelana** le phapoši

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

BOKGABO BJA GO BONWA

Khalara letlakala la gago

30 mets

Mošongwana (phentshele goba dikhokhi le dikherayone goba pente)

- Lebelela seswantšho go letlakala 54 la PMM gape.
- Lemoga methaladi e mennyane mo matlakaleng le mmoto wo o oketšago phopholego seswantšhong.
- Barutwaba ba oketša go seswantšho sa bona sa letlakala gore se be le phopholego ka go thala methaladi ya go bonagala ka phentshele goba khokhi.
- Barutwana ba khalara seswantšho ka pente goba dikherayone

Bea ka polokego le tla feleletša bosasa

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go anega kanegelo

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na baanegwa go kanegelo ya go balelwa godimo e be e le bomang?
- **Bobedi:** Anegela mogwera wa gago karolo ya kanegelo. Ema mo segwagwa se tlago mošate gomme ore mogwera wa gagwe a feleletše kanegelo.
- **Abelana:** Mema morutwana o tee goba ba babedi go go anegela phaposi kanegelo.
- **Gopotša phaposi:** Beke ya go feta le ithutile kudu ka ga phoofolo yeo le e kgethilego. Bosasa le ka Labone le ka abelana ka seo ba ithutilego sona.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

LETL 72

10 mets

- Dira temogo ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

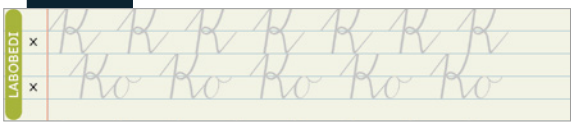

MONGWALO

Tlhakakgolo

LETL 68

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO NGWALA MMOGO

Kwešišo

LETL 44–49

15 mets

Go Bala Mmogo

- Bala matlakala a mangwe le a mangwe a mabedi a kanegelo le barutwana.
- Laetša **thelelo le tlhagišo** (lemoga maswaodikga, kwagatšo ya mantšu, tlhagišo, le lebelo la maleba).

Go bala ka bobedi

- Bagwera ba bala letlakala ka go šielana ba itlwaetša thelelo le tlhagišo.
- Barutwana ba swanetše go fetola mantšu a bona moo dinokolane di bolelago ka kanegelong (ka gare ga dipudula tša polelo)
- Theeletša o be o fe dipoelo ge o dutše o sepela-sepela goba o šomiše nako ye go thuša barutwana ka o tee ka o tee.

GO NGWALA

Kwešišo

LETL 73

15 mets

Bala o ahlaahle mošomo

- Hlaloša gore mošomo o tlo ba le dikarabo tša wona (ka dipotšišo **tša gago**).
- Barutwana ba šomiša mantšu a bona (o se kopolle go tšwa kanegelong).
- Barutwana ba tlo itlhagiša ka mekgwa ya go fapana.

Ngwala

- Feleletša mošomo wa PMM.

Lekola o be o phošolle, o amogele go fapana ga kakaretšo ya kanegelo.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha C & D

- **Go Šoma o Nnoši:** *Mae a matalalerata (Kgaolo 1)*

LETL 74

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ngwala sengwalwa sa tshedimošo

Bala o ahlaahle

Nagana – Bobedi – Abelana

- **Nagana:** Na ke magato afe a mokgwa wa bophelo bja segwagwa?
- **Bobedi:** Hlalošetša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phapoši.

Ngwala

- Tlatša tafola ka go ngwala lefoko le tee goba a mabedi ka legato le lengwe le le lengwe la mokgwa wa bophelo. Efa tlotlontšu ya tleleletšo ge go hlokega.

LETL 75

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Thala letlakala (e tšwela pele)

Feleletša seswantšho sa letlakala

Laetša o ahlaahle

- Barutwana ba hlaloša ka moo letlakala la bona e lego moswananoši ka sebopego.
- Ba hlaloša ka moo ba okeditšego phopholego ka go thala methaladi ya go bonagala le mebalabala e mengwe.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Go abelana dinyakišišo tša rena

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Beke ya go feta re boletše ka diphoofolo tšeo o bego o nyaka go tseba tše dintši ka ga tšona.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago gore o ithutile eng. Hlaloša gore o ithutile bjang seo. (bala, botšišitše, le lebeletše, bjalo bjalo).
- **Abelana:** Laletša barutwana ba bangwe go botša phapoši seo ba ithutilego sona gomme ba hlaloše gore ba ithutile tše dintši bjang.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

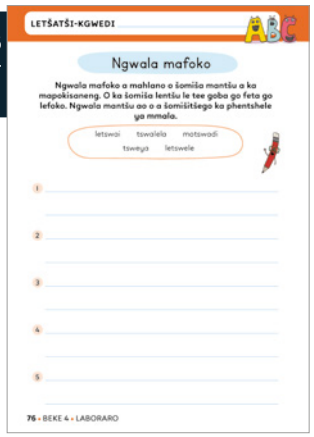
DITLHAKA

Ngwala mafoko

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

LETL 76

10 mets

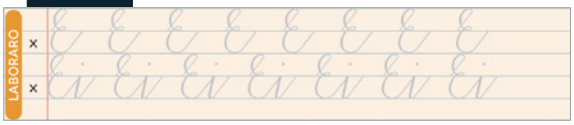
MONGWALO

Tlhakakgolo *ℓ*

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

LETL 68

10 mets

GO BALA

Tshekatsheko ya tlotlontšu le polelo

15 mets

Tlotlontšu (PMM letlakala 60)

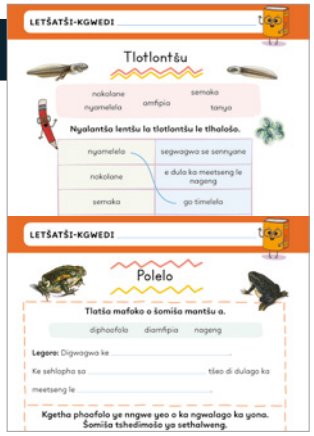
- Bala dikaratamantšu tša beke ya go feta:

nokolane	semaka	amfipia	timelela	kgoramela

- Barutwana ba lekola mošongwana wa ka go PMM wa tlotlontšu wa beke ya go feta ba phošolla.

Mošomo wa lefoko (PMM letlakala 64)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng.Barutwana ba a lekola.
- Barutwana ba balela mogwera lefoko la bona.

GO NGWALA

Tshelela go Seisimane

LETL 77

15 mets

Tlotlontšu

- Bolela gore mantšu a dikaratana a bolelwa bjang ka Seisimane.

Lefoko

- Ahlaahla ka tsela yeo o ka hlagišago lefoko le bohlokwa ka Seisimane.

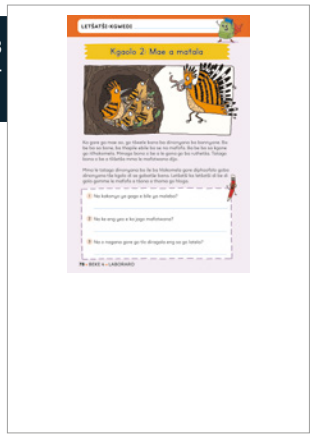
Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.
- Lekola le phošolle dikarabo le le phapoši.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 78
30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha E & A
- **Go Šoma o Nnoši:** *Mae a matala (Kgaolo 2)*

TSEBO YA GO THOMA

Bapetša mekgwa ya bophelo e mebedi

LETL 79
30 mets

Bala o ahlaahle
- Na pshinyaleraga ke eng? Na e dula kae?
- Lebelela diswantšho o bale maina go tšhatetatelano.
- Ahlaahla mokgwa wa bophelo wa kgogo le pshinyaleraga.
- Na ke eng ya go swana le ya go fapana?

Nagana – Bobedi-Abelana
- Na bomma ba babedi (kgogo le pshinyaleraga) ba itshwara go fapana bjang?
- Na batswadi ba batho ba itshwara go swana le khudu le kgogo ya tshadi goba pšhinyaleraga?

Ngwala
- Ngwala lenaneo la dilo tšeo di swanago ka mekgwa ya bophelo e mebedi.
- Ngwala lenaneo la dilo tšeo di fapanago ka mekgwa ya bophelo e mebedi.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Mosepelo wa go swana le wa phoofolo

30 mets

Itokiše
- Bolela ka diphoofolo tšeo barutwana ba dirilego nyakišišo ka tšona.
- Bea barutwana ka dihlopha tša diphoofolo tša go swana.

Dira
- Ka dihlopha, barutwana ba sepela bjalo ka diphoofolo tšeo ba di kgethilego.
- Ba laele gore ba hlokomele mebele ya bona ge ba sepela.
  - Sepela o kare phoofolo ya gago e lebelong – nagana ka sebopego sa mmele wa gago.
  - Sepela o kare phoofolo ya gago e iketlile ebile e a nanya – e ba le tekanyetšo
  - Sepela o kare phoofolo ya gago e a fofa goba e a tloga – fofela godimo gomme o kotame gaboleta o kobile dikhuru.

Ahlaahla
- Na go boima go lekanyetša ge o sepela ka lebelo goba ka go nanya?
- Na go kotama ga boleta go bonolo ge o fofela godimo goba fasana?
- A o be o nagana ka mmele wa gago le ka tsela yeo o dirilego sebopego sa phoofolo ya gago?

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Diphoofolo tšeo re ithutilego ka tšona

- **Nagana:** Nagana ka diphoofolo ka moka tšeo o badilego ka ga tšona mo kotareng ye ka phapošing goba gae ge o be o dira nyakišišo ya gago. Kgetha e tee yeo o tlogo ngwala ka ga yona.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago gore o kgethile go ngwala ka phoofolo efe le gore ka lebakala eng.
- **Abelana:** Kgopela barutwana ka moka ba botše phaposi ka phoofolo yeo ba e kgethilego. Ge ba go fa maina, ba thuše ka tlhaolo, mohlala Noga? *Ke segagabi!*
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Šomiša mantšu go feleletša mafoko

LETL 80

10 mets

- Dira temogo ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

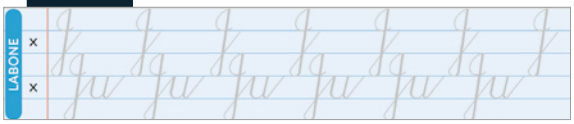
MONGWALO

Tlhakakgolo ʃ

LETL 68

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala la 9.

GO BALA

Tlwaetšo ya thelelo

LETL 81

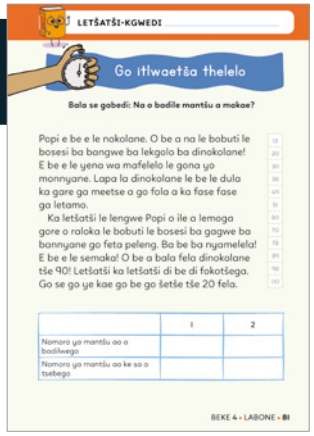
15 mets

Go bala ka bobedi

- Mogwera yo mongwe le yo mongwe o šielana go bala sengwalwa.
- Bea nako ya go bala ga yo mongwe le yo mongwe (1 motsotso). Ngwala nomoro ya methaladi yeo e badilwego.

Dipoelo

- Bala sengwalwa le barutwana.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba a badilego ka go fošagala.
- Ba hlohleletše go itlwaetša go bala dingwalwa gae.

GO NGWALA MMOGO

Ditokišetšo tša pego ya tshedimošo

15 mets

Ahlaahla mošomo

- O tlo ngwala ka pego ya tshedimošo ka phoofolo yeo o e kgethilego.
- Bala ditšhišinyo letlapeng.
- Dira mohlala, **Noga:** segagabi, letlalo la magapi, e telele e tshesane, e ja diphoofolo, e a loma goba ya tšhela ka mpholo, e tšwa go mae).
- Ge go na le nako, barutwana ba ka thoma pego ya tshedimošo ya bona ka phoofolo yeo ba e kgethilego.

Pego ya tshedimošo

(Hlogotaba) _____ **(leina)**

Legoro: (khunkhwane, nonyana, segagabi, senyantšhi, hlapi)

Tebelelo/ponagalo: (bogolo, mmala, dikarolo tša mmele, dikarolo tša hlogo, letlalo, bjalo bjalo)

Ditlwaelo: (boitšhikinyo, dijo, mokgwa wa bophelo, go itšhireletša, legae, bjalo bjalo)

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 82
30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** *Mae a matala (Kgaolo 3)*

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (letl 53)
- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Monwana wa mogorupa godimo/ monwana wa mogogorupa fase
- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša maleme a mabedi a go fapana a lentšu le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

segwagwa
1. Segwagwa ke amfipia.
2. Digwagwa ka moka di kgona go taboga.
3. Digwagwa ka moka di phela ka meetseng.

nokolane
1. Nokolane ke segwagwa se sennyane.
2. Dinokolane di ba di na le maoto ge di phaphaša go tšwa maeng.
3. Dinokolane di tšwa ka meetseng ge maswafo a tšona a tieletše.

maswafo
1. Nokolane e na le maswafo a go tielela ka botlalo.
2. Segwagwa se na le maswafo a go tielela ka botlalo.
3. Digwagwa di hema moya ka maswafo a tšona.

Tshelela go Seisimane: segwagwa, nokolane, maswafo

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dira lefoko la mosepelo

30 mets

Matseno
- Gopotša barutwana ka moo ba bego ba sepela bjalo ka diphoofolo.
- Bolela ka lefoko la mosepelo: Le thoma ka mosepelo wa mathomo – go swana le go tsoga; gomme go na le karolo ya magareng – go swana le go sepela-sepela, go fofa, go kotama, bjalo bjalo; e felela ka mosepelo wa mafelelo – go swana le go ya go robala

Dihlopha
- Arola phaposi ka dihlopha
- Sehlopha se sengwe le se sengwe se a bolela le go itlwaetša lefoko la mosepelo ka ga phoofolo yeo se e kgethilego.

Diragatša
- Sehlopha se sengwe le se sengwe se diragatša lefoko la sona la mosepelo.
- Dihlopha tše dingwe di akanya gore ba kgethile phoofolo efe.

Lekanyetša
- Hlohleletša ditshwayotshwayo tše dibotse ka morago gatiragatšo.
- Bolela ka mosepelo, go lekanyetša, le go kotama gammogo le tlhathollo ya mosepelo ya phoofolo ya bona.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Tshekatsheko ya beke

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Bolela ka selo se tee sa go kgahliša ka diphoofolo tšeo o ithutilego ka tšona bekeng ye.
- **Bobedi: Abelana le mogwera.**
- **Abelana:** Na o tlo netefatša bjang gore o gopola dilo ka moka tšeo o ithutilego tšona.

DITLHAKA

Go Bala Mantšu Ga Go Beelwa Nako

LETL 83

10 mets

- Latela tshepedišo ya go bala mantšu ga go beelwa nako go letlakala 8.

Mantšu: lefšega le lefsika

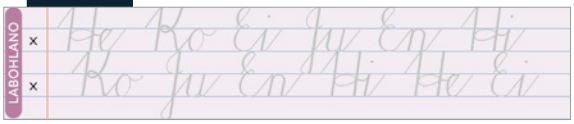
Lefoko: Tumi ga a na le maatla ebile ke lefšega kudu.

MONGWALO

Tiiša ditlhakakgolo H K E J

LETL 68

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa tša beke ye tša **Go** Šoma o Nnoši godimo. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Ka dingwala tša ka Mošupologo go fihla Labone, e fa dikarabo, barutwana ba swaya ka bonoši.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na go na le dintlha tše mpsha tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a mafsa?

Go swaya

- Ngwala ditlhakapele tša leina la gago fela. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

TEKOLO 1 YA GO NGWALA

Pego ya tshedimošo

15 mets

Ngwala

- Barutwana ba ngwala pego ya tshedimošo ya bona.

Go swaya

- **Lebelela:** Kalo ya maleba le maswaodikga, kwešišo ya dihlogwana, lebaka la bjale le dikgetho tša go kgahliša tša diphoofolo le dintlha.

Go swaya:
lebelela letl 142
Meputso: 10

Pego ya tshedimošo
Hlogotaba:
Legoro: (1 lefoko)
Tebelelo: (2 mafoko)
Ditlwaelo:
(2 mafoko)

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha D & E

- **Go Šoma o Nnoši:** *Mae a matala (Kgaolo 4)*

LETL 84

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mošomo ya DBE

Go lekola le dipoelo

- Lebelelang mmogo matlakala a Puku ya mošomo ya DBE a beke ya go feta.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Tlatša matlakala a Puku ya Mešomo ya DBE

- Puku ya mešongwana ya Mabokgoni a Bophelo 1, Letlakala la mošomo 26 Mekgwa ya Bophelo, matlakala 43 le 44.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae 1 matlakala 61 le 62.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

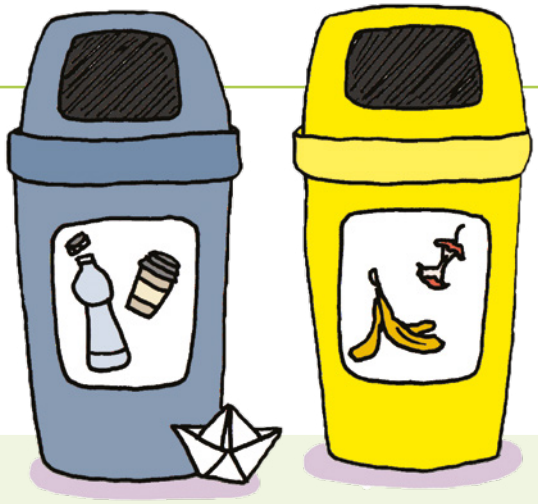
Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Go šomiša gape

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Kwešiša dikgopolo tša go šomiša gape, go fetola kgopolo, go mpshafatša le go fokotša.
- Ba le tsebo ya go tsenelela ya go pharologantšha ka go hlopha ditlakala.
- Bala maswao a polasitiki ya go šomišwa gape le sengwalwa ka dikotsi tša ditlakala.
- Bala le go fetola kanegelo ya boikgopolo.
- Fa le go ngwala kakanyo ka ga kanegelo.
- Hlabolla thelelo ka go lemoga maswaodikga.
- Lemoga dibopego tša polelo tša go tswalana le poledišano ye kopana: ditsebjana, maswao a makalo bjalo bjalo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	monkuse	kolobe ya naga	khunkhwane ya boloko	makgwakgwa	botse

Mabokgoni a Bophelo	ditlakala	polasitiki	ditshitswana
	litter	*plastic*	*cans*

Mafoko

*'Na bothata ke eng?' gwa bot*šiša lekgema.
'Molala wa ka o kwa phefo!' gwa realo thutlwa ka go swaba.
'Swara mo, tšea thai ye yaka ye mpsha,' gwa realo lekgema.

DIDIRIŠWA

- Foile ya aluminiamu, dikero, dirula, dikhoki tša Bokgabo bja Go Bonwa (lebelela letlakala 79)
- Didirišwa tša go nyakega tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo
- Dipuku tša go ngwalela tša barutwana

TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu (Laboraro); Mafoko (Labone); Mongwalo (Labohlano)

Yeo e sego ya Semmušo: Go bala mantšu ga go beelwa nako (Labohlano). Go Ngwala; Mongwalo, Kwešišo, Tlotlontšu le mošomo wa Polelo, matlakala a Tsebo ya Go Thoma

Malose, Maite le ditlakala

Kanegelo ye ke matseno a kgwekgwe ya Dikhunkhwane ka go Mabokgoni a Bophelo. Morutiši o e bala ka Mošupologo (lebelela letlakala 76 ka go PM). E kgokagana le diswantšho ka go letlakala 95 la TNI ka go PMM. Barutwana ba lebelela diswantšho ka go PMM ge o bala. Ge o bala, laetša maikutlo le ditiragatšo.

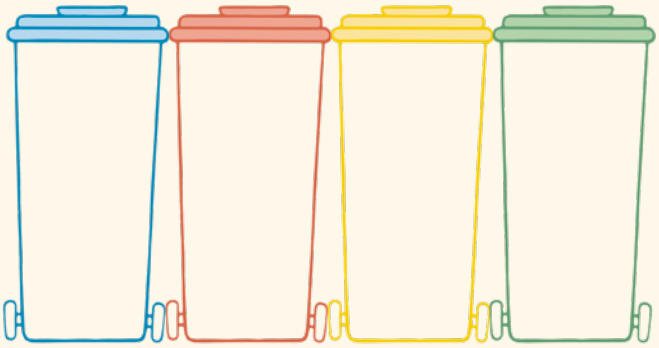
Go be go na le mosetsana ka phapošing ya bo Malose yo a bego a bitšwa Maite. Letšatši ka letšatši Maite o be a topela ditlakala le diripa tša dipolasitiki go dikologa phaposi ya bona gomme a di lahlela ka go setšhela-ditlakala. Barutwana ba bangwe ba be ba mo sega ge a dira bjalo. "O a gafa!" ba be ba botšana. "O na le ditšhila, go topela ditlakala!"

"Ke ipotšiša gore ke ka lebaka la eng a dira se." gwa nagana Malose. O ile a mmotšiša gore ke ka lebaka la eng a itshwenya ka ditlakala ge batho ka moka ba be ba sa tshwenyege. "Nagana gore go ka ba botse bjang ge go be go se na le ditlakala." gwa realo Maite. Malose o ile a dira seswantšho ka hlogong ya gagwe mo a bego a bona sekolo ka moka se hlwekile. "Go ka ba kaone," a realo, "efela go na le ditlakala tše ntši! O ka se kgone go hlwekiša ka moka!"

"Gabotse," gwa realo Maite, "Nka kgona go hlwekiša gannyane fela," ebile a tšhela ditlakala tšeo a di topilego ka go setšhela-ditlakala.

Barutwana ba bangwe ba be ba sega Maite ge a tšhela ditlakala. Efela Malose o be a nagana ka mo sekolo se ka bago botse ge se ka hlweka sa hloka ditlakala. Bjale ka letšatši le lengwe ka nako ya matena a re go bana ba bangwe, "Etlang, a re hlwekišeng phapoši ya rena", gomme a thoma go thuša Maite. Barutwana ka moka ba be ba rata Malose. Ka o tee ka o tee ba ile ba emiša go sega gomme ba thoma go thuša go topela ditlakala. Ba ile ba topela ditlakala ka moka kgauswi le phapoši ya bona.

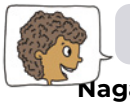
Morutiši wa bona o be a kgahlegile kudu. "Le barutwana ba go makatša e le ruri!" a realo. Phapoši ya rena e lebelelega e le botse kudu! Efela le se ke la lebala go hlapa diatla bjale – ga ke nyake matsogo a go nkga ka phapošing yaka." Barutwana ba ile ba kitima go ya go hlapa diatla.

Ka letšatši la go latela morutiši o tlile le mapokisi a magolo sekolong. Go le le tee o be a ngwadile gore 'POLASITIKI'. Go le lengwe a ngwadile 'PAMPIRI/KHATEPOKISI'. Go le lengwe a ngwadile 'DITSHITSWANA'. Morutiši o ile a botša barutwana ka moo dilo tše dingwe tšeo re di lahlago di ka kgonago go šomišiwa gape. O ile a hlaloša ka moo batho ba kgonago go hwetša tšhelete ka go kgoboketša ditlakala tša mehutahuta gomme ba di rekišetša mafelo a go šomiša gape. Barutwana ba ile ba rata kakanyo gomme ba thoma go kgoboketša ditshitswana tša dinwamaphodi le mabotlelo a dipolasitiki le dipampiri go di lahlela ka gare ga mapokisi.

Tatago Malose o ile a ithaopa go tšea mapokisi go a iša go lefelo la go šomiša dilo gape beke ka beke. O be a etla le tšhelete gomme a efa morutiši. Ge kotara e fela go be go na le tšhelete ya go lekana gore morutiši a iše barutwana leeto. "Na le nyaka go ya kae?" a botšiša phapoši. "Lewatle!" gwa goeletša barutwana.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? O dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera ditaba tša gago. Fetolanang ka botho.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba tša bona le phaposi.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba ba le sebaka mo kotareng.
  - Rekhota ditemogo ka go pukwana ya gago.

Lokišetša barutwana mešongwana ya bona ya beke pele ga nako (*ba tle le eng, ditiragalo tša go khethega, bj.bj.*).

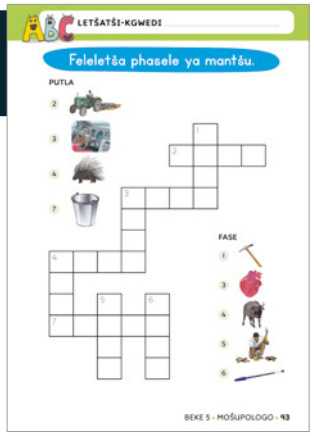

DITLHAKA

Feleletša phasele ya mantšu

LETL 93

10 mets

- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

MONGWALO

Tlhakakgolo

LETL 92

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM
LETL 75

15 mets

Pele ga go bala

- Na o ikwa bjang ge phaposi ya gago e se ya hlweka? O ka dira eng go e hlwekiša?
- Efa morero wa go theeletša: Go theeletša go hwetša gore Malose le Maite ba hlwekišitše sekolo sa bona bjang.

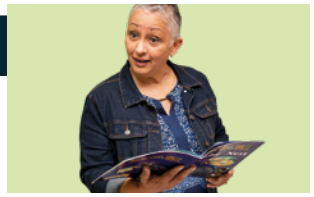
Balela barutwana kanegelo

Ka morago ga go bala

- Ke ka lebaka la eng barutwana ba be ba sega Maite?
- Ke ka lebaka la eng ba ile ba thoma go hlwekiša ge Malose a ba kgopela?
- Na morutiši o tlišitše eng sekolong?
- Ke ka lebaka la eng o nagana gore ba be ba beakanya ditlakala ka gare ga mapokisi a go fapana?
- Ge phaposi ya rena e ka ba le tšhelete ya ditlakala tša go šomišwa gape, na le ka rata go ya kae?

EFAL

15 mets

- Ruta thutwana go lenaneo la gago la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala ka sehlopha:** Sehlopha A le B

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 94
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Go šomiša gape

Tsebiša kgopolo

- Na go kile gwa ba le khunkhwane yeo e tsenago ka ntlong ya geno? Ebe ele eng? Ka lebaka la eng e tsene ka gare?

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o tseba eng ka go šomiša gape? Na o ka šomiša eng gape?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaposi.

Go ngwala mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala dikakanyo tša barutwana mothalading 1 wa tšhate ya gago ya TNI letlapeng.
- Botšiša: Na le ka rata go ithuta eng ka go šomiša gape beke ye? Ngwala se go mothaladi 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee mothalading o mongwe le o mongwe go kopollela godimo ga tšhate ya bona ya TNI.

LETL 95
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Lerato la bokgabo: Bobetli

Ka ga bobetli

Segopotšo se se hlompha Nelson Mandela. Se dirilwe ka dikholomo tša tshipi tše 50. Ba di ripile ka leisara. Ge o ka se lebelela go tšwa go sekhutlo se se itšego, dikholomo di eme ka lenaneo go bonagala bjalo ka seswantšho sa 2D sa Mandela.

Ka Bobedi

- Lebelela diswantšho tša segopotšo ka bo kgaufsi.
- Araba dipotšišo ka go PMM.

Kahlaahlo ya phaposi

- Na bobetli ke eng? (ke mošomo wa mahlakore a mararo wa bokgabo wa go dirwa ka go betla/bopa leswika, kota, letsopa, tshipi goba didirišwa tše dingwe)
- Ke ka lebaka la eng Nelson Mandela a hlomphiwa ka dihlwadieme tše dintši lefaseng ka bophara?
- Na ke dihlwadieme dife tšeo o di bonego kgauswi le motse wa geno?

LETL 96
30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepidišo ya mešongwana ya TB go letlakala 24.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Kgopolo ya kanegelo

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o rata dikanegelo dife kudu? Na o rata dikanegelo tša nnete goba tša boikgopolelo? Dikanegelo tša diphoofolo, goba batho? Dikanegelo tša go fela ka lethabo? Dikanegelo tša go go ruta ka se sengwe? Dikanegelo tša go go gopotša ka se sengwe?

- **Ka Bobedi: Botša** mogwera wa gago ka mohuta wa kanegelo yeo o e ratago.
- **Abelana** le phaposi.
- Leka go kwa go barutwana ba mmalwa. Gatelela tšeo ba di ratago le tšeo ba sa di ratego.
- Šomiša pukwana ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

LETL 97

10 mets

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotse

- Dira temogo ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekola gomme le swaye mmogo.

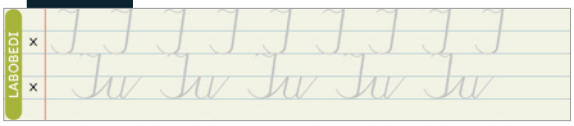
MONGWALO

Tlhakakgolo

LETL 92

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Kwešišo

LETL 86–91

15 mets

Pele ga go Bala

- Bala o ahlaahle ka bokopana ka hlogo-taba. Na *lekgema* ke eng?
- Tsebiša dikgopolo tše: *botse le ditšhila*. Tswalantšha go seswantšho go letlakala la mathomo.
- Na o nagana gore lekgema le ka ba botse? Na le tlo hloka go dira eng?
- Efa maikemišetšo a go bala: A re baleng re kwe ge eba lekgema le ile la ba botse.

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana.
- Ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme o bale potšišo ya go ahlaahlwa.
- Barutwana ba a nagana ebile ba šišinya dikarabo tše mmalwa (motsotso o 1 go karabo).
- Se ke sebaka sa gago sa go lekola gore barutwana ba a lekola (lekola kwešišo) ge ba bala.

Morago ga go Bala

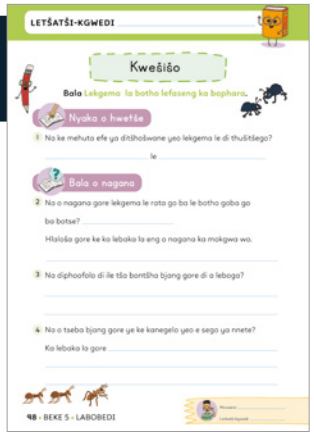
- Na o nagana gore lekgema le be le na le botho? Efa lebaka?
- Lekgema le be le tšhilafetše gape. Na se se lokile? Ka lebaka la eng?

GO NGWALA

Kwešišo

LETL 98

15 mets

Bala o ahlaahle dipotšišo

- Ka dipotšišo tša go **Nyaka le go Hwetša**, go bohlokwa gore barutwana ba inyakele dikarabo ebile ba se fetole ka kelello.
- Ka go dipotšišo tša go **Bala le go Nagana**, hlaloša gore o na le dikakanyo tša go fapana, efela o swanetše **go fa lebaka** (go hlahla barutwana gore ba bea kakanyo ba lebeletše dinnete ka yona).

Go Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

Lekola gomme o swaye.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

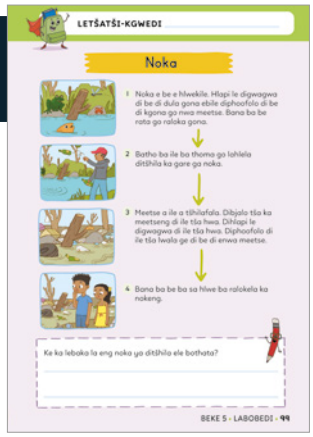
- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha C le D

- **Go Šoma o Nnoši:** *Noka*

LETL 99

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ke setšhela-ditlakala sefe?

Bala o ahlaahle

- Sekaseka kanegelo ya Malose, Maite le ditlakala.
- Ke ka lebaka la eng re swanetše go hlopha dilo tša go šomišwa gape tša go swana mmogo?
- Botšiša gore ke dilo dife tša go šomišwa gape tše di ya go ka go setšhela-ditlakala se sengwe le se sengwe seo se bontšhitšwego ka go letlakala la PMM.

- Laetša ditlabakelo tša go fapana tša legoro le lengwe le le lengwe, mohlala. mabotlelo a maswi a ya ka Dipolasitiking, khatepokisi le mehuta ya matlakala di ya ka go Dipampiri, ditshitswana tša dijo le dithini tša dinwamaphodi di ya ka go Ditshitswana le Dithini.

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

LETL 100

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Sebetlwa sa foile

Barutwana ba swanetše go ba le:
Disekwere tša 30cm ka bokoto tša foile ya aluminiamo, sekero, rula, pene ya khokhi

Tsebiša mošomo

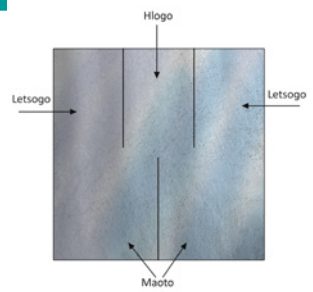
- Dira sehlwaseeme sa 3D sa motho ka foele.
- Bjale, ka sehlopha, beakanyang dihlwadieme tša lena go anega kanegelo.

Laetša, ge barutwana ba latela

- Go latela morumo wa ka godimo, arola foile ka diripa tše 3. Thala methaladi ya go ya fase go tloga go leswao le lengwe le le lengwe.
- Go latela morumo wa fase, arola foile ga 2. Thala mothaladi godimo ga leswao.
- Ripa kgauswi le methaladi.
- Šošobantšha foile go dira maoto le matsogo.
- Kgorometša matsogo mmogo go hlama mmele.
- Bopa hlogo.

Bea ka go bolokega go šomiša beke ye e latelago.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya mešongwana ya TB go letlakala 24.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Dikakanyo ka ga dikanegelo

15 mets

Hlaloša ka dikakanyo: Ga se ka moka ga rena bao ba ratago dikanegelo tša go swana ebile seo se lokile. Efela re swanetše go hlaloša gore ke **ka lebaka la eng** re e rata goba re sa e rate.

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Nagana ka kanegelo yeo o e ratilego kudu.
- **Ka Bobedi:** Hlalošetša mogwera gore ke ka lebaka la eng o e ratile (mohlala. ka bana ba nnete/ diphoofolo, e fedile ka lethabo, diswantšho tša go kgahliša, e go gopoditše ka selo se se botse, sa go go dira gore o dume gore nkabe o le gona mo tiragatšong, bjalo bjalo).
- Efa ditshwao ka dikakanyo tša gabotse tša go lokafatša ka go lebanya go selo sengwe sa ka kanegelong.
- **Abelana** le phaposi.
- Šomiša pukwana ya gago go rekhota ditemogo.

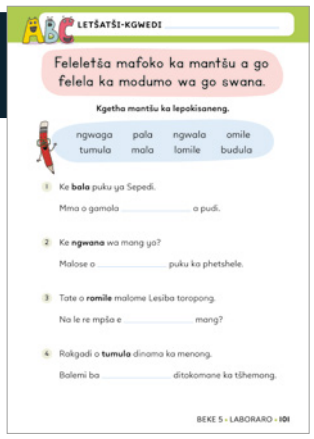

DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka modumo wa go swana

LETL 101

10 mets

- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekola gomme le swaye mmogo.

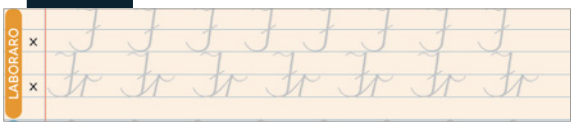

MONGWALO

Tlakakgolo

LETL 92

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

LETL 86–91

15 mets

Mantšu a tlotlontšu

- Laetša o bale mantšu a beke a tlotlontšu letlapeng goba godimo ga dikaratana:

monkuse	kolobe ya naga	khunkhwane ya boloko	ditšhila	botse

- O ka ya go tša dikgokagano (inthanete) go nyakišiša go hwetša diswantšho goba tshedimošo ka diphoofolo tše di sa tlwaelega go barutwana.

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo gape **le** barutwana.
- **Go nyaka lentšu:** Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu go sengwalwa sa PMM. Ba thala mothaladi goba sediko go lentšu le nngwe le le lengwe le lefsa.

Barutwana ba hlopha dikaratamantšu ka tatelano ya ditlhaka.

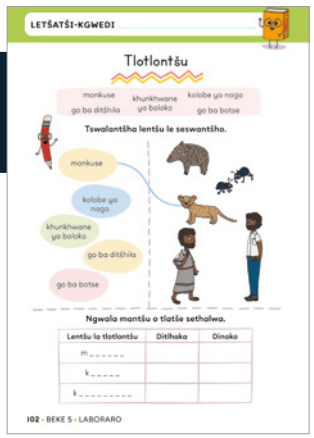

GO NGWALA

Tlotlontšu

LETL 102

15 mets

Bomolomo

- Dirang mešongwana ya ka go PMM ka molomo.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM. Lekola o be o swaye.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka go dipukuntšu tša bona.

Laetša dikaratana tša tlotlontšu go Leboto la Mantšu.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha E le A

- **Go šoma o Nnoši:** *Lešokeng*

LETL 103

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tseba dipolasitiki tša gago

Bala o ahlaahle

- Ge go kgonega, laetša barutwana maswao a dipolasitiki go lebotlelo/ sekotlelo goba go setlankana sa selo sa mmakgonthe.
- Bala o be o ahlaahle go leswao le lengwe le le lengwe.
- Ahlaahla ka moo mehuta ya go fapana ya dipolasitiki e **swanago** ka gona (mohlala. Ka moka di dirilwe ke batho) le ka moo di **fapanago** ka gona (mohlala. tše dingwe di bonagala ka gare efela tše dingwe ga di bontšhe bokagare)
- Hlaloša gore dipolasitiki tše dintši di KA šomišwa gape efela ga gona le difaporiki tša go lekanela ka Afrika Borwa, ke ka lebaka leo dipolasitiki tše dingwe di lahlwelwago mafelong a go lahla.

Go Ngwala

- Barutwana ba swaya lepokisi la maleba ka go PMM.

LETL 104

30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dipapadi tša mošito

Matseno

- Dira medumo ya go fapana: Phaphatha (diatla mmogo), betha (diatla diropeng), Phaphatha ka boleta (diatla sefegeng goba dimpeng), thwantšha (thwantšha menwana).
- Ahlaahla mehuta ya medumo, mohlala; godimo, boleta, bogale, bofefo.

Theeletša o bušeletše

- Phaphatha dipaterone tša merethetho ya go fapana ka go šomiša medumo ya go fapana, mohlala. phaphatha-phaphatha-phaphatha ka boleta-phaphatha ka boleta-betha-thwantšha.
- Barutwana ba a theeletša gomme ba bušeletša morethetho wa dipaterone tša gago.

Bobedi

- Barutwana ba dira dipaterone gore bagwera ba bona ba kopiše.

Pheletšo

- Barutwana ba abelana merethetho ya dipaterone tše dingwe tše bothata le go kgahliša le phapoši.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya mešongwana ya TB go letlakala 24.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kakanyo ya kanegelo

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na ke eng seo o se ratilego goba o se go wa se rata ka kanegelo ya *Lekgema la botho lefaseng ka bophara*, mohlala.
  - Na kanegelo ye e go rutile se sengwe goba go dira gore o nagane?
  - Na o kwele kanegelo ye e segiša (mohlala. ka moo diphoofolo di bego di šomiša diaparo ka gona)
  - Na o nagana gore pheletšo ya kanegelo e bile ya lethabo le ge e le gore lekgema le be le tšhilafetše gape?
  - Na o ratile diswantšho?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ka seo o se naganago.
- **Abelana** le phaposi.
- Šomiša pukwana ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Ngwala mafoko

LETL 105

10 mets

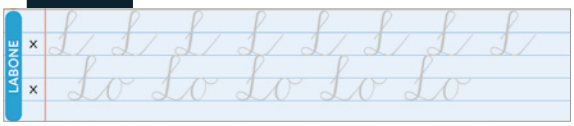
- Dira temogo ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekola gomme le swaye mmogo.

MONGWALO

Tlhakakgolo *L*

LETL 92

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Polelo

15 mets

Tsebiša mafoko

- Ngwala mafoko a mararo letlapeng.
- Bala mafoko ka go nanya le barutwana ka go šomiša tlhagišo le go gatelela tlhaloso.
- Barutwana ba a hwetša le go thalela mafoko ka kanegelong.

Šoma ka lefoko

- Lemoga maswaodikga.
- Hlaloša gore ke ka lebaka la eng go le bohlokwa go lemoga maswaodikga, mohlala.
  - Na o dira eng ge o fihla go khutlo goba go fegelwana?
  - Lemoga ditsebjana. Na o ka fetola lentšu la gago gannyane gore le swane le la seboledi se sengwe le se sengwe? (Ee)
- Le barutwana, itlwaetšeng go balela godimo, le lemoga maswaodikga.
- Tsebiša lentšu **leina**
  - Na mainagohle ke eng? Efa maina a mane/ maina a dilo go mafoko (lekgema, molala, thutlwa, thai)

'Na bothata ke eng?' gwa botšiša lekgema. 'Molala wa ka o kwa go tonya!' gwa realo thutlwa, ka go swaba. 'Swara mo, tšea thai ya ka,' gwa realo lekgema.

GO NGWALA

Polelo

LETL 106

15 mets

Phaposi

- Feleletša mošongwana wa go feleletša mafoko ka bomolomo.
- Go na le dipotšišo tša go ba le dikarabo tše mmalwa mo bekeng. Ga go na dikarabo tša maleba.

Mošongwana wa PMM

- Barutwana ba tla dira kanegelo ya bona ka dikgetho tša bona.

GO BALA KA GO HLAHLWA LE MOŠONGWANA WA GO NGWALWA KA BONOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha B le C

- **Go** Šoma o Nnoši: *Lebopo*

LETL 107

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 95)

- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Monwana wa mogogorupa godimo/monwana wa mogogorupa fase

- Swara dikaratana tše tharo tša lentšu le lengwe le le lengwe la polelo ya go fapana gomme o botšiše dipotšišo.

ditlakala

1. Ditlakala ke ditšhila tšeo di tlogetšwego mo fase e sego ka gare ga setšhela-ditlakala.
2. Ditlakala ga se tša hlweka ka dinako tšohle.
3. Ditlakala ga di kgone go šomišwa gape.

polasitiki

1. Polasitiki ga e kgone go šomišwa gape.
2. Dipolasitiki tše dintši di ka šomišwa gape.
3. Ditlakala tša dipolasitiki di hlola mathata ge di fihla lebopong.

dikhene

1. Dikhene le ditshitswana di swanetše go ba ka gare ga setšhela-ditlakala se tee.
2. Ditshitswana di kgona go šomišwa gape.
3. O ka kgona go hwetša tšhelete ka go šomiša ditshitswana gape.

Tshelela go Seisimane: ditlakala, polasitiki, ditshitswana

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dipapadi tša morethetho

30 mets

Ahlaahla

- Laetša didirišwa tša go dirwa ka ditlabakelo tša go šomišwa gape, mohlala. seletšwa sa go dirwa ka lebotlelo la dinawa, moropa wa go dirwa ka tshitswana ya kofi, bjalo bjalo.
- Ahlaahla medumo ya go fapana ya go dirwa ke diletšwa, mohlala; modumo o bogale (go betha moropa), modumo wa go tsenelela (ka go šikinya seletšwa).

Dira mešito

- Barutwana goba dihlopha tša barutwana di dira boitekelo ka medumo ya go fapana go seletšo.
- Raloka paterone ya morethetho gomme o dumelele barutwana go bušeletša morethetho wa paterone, ba thome ka wo bonolo go ya go o bothata.

Koša

- Ralokang goba le opele koša ka mošito wa boiketlo. Barutwana ba raloka mošito ge wena o opela/raloka koša.

THUTO YA BOITŠIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana tša TB go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Ngana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Bolela ka mo o bonego motho a thuša bekeng ye, mohlala. a topa ditlakala, a adima yo mongwe phentshele, a swaretše morutiši seroto, a bontšha botho go yo mongwe, bjalo bjalo.
- **Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abela:** Na o ka leka go thuša mang beke ye e latelago? Bjang?

DITLHAKA

Piletšo

LETL 108

10 mets

- Latela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

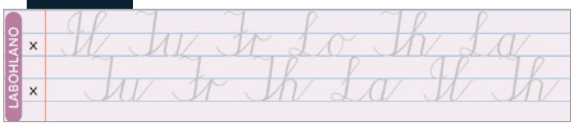
MONGWALO

Tiiša tlhakakgolo

LETL 92

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa tša **go** Bala o Nnoši tša beke godimo. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Efa dikarabo go dingwalwa tša Mošupologo go fihla Labone, barutwana ba swaya mešongwana ya bona.

Ahlaahla dingwalwa

Go swaya

- Ngwala ditlhakapele tša leina la gago fela. Lemoga yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

Kakanyo ka kanegelo

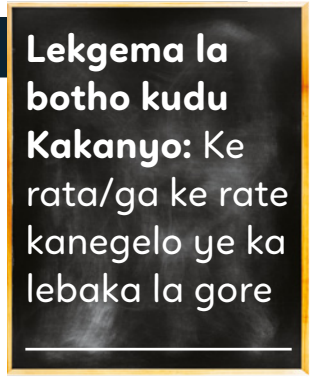
15 mets

Tsebiša ditshekatsheko

- Ka dibeke tše pedi tša go latela, re tlo ithuta ka go ngwala tshekatsheko ya dikanegelo goba dipuku.
- Tshekatsheko e akaretša **kakanyo ya gago** ka kanegelo goba puku.

Efa kakanyo

- Ahlaahla dithoma-mafoko tše dingwe: *Go a segiša ge ...; e nkgopotša ka ...; e ruta thuto ya ...; e na le mafelo a gabotse mo go diregago ...; e dira gore ke ikwe ke ... ge ... (O ka nyaka go ngwala mafoko a letlapeng)*
- Ngwala kgopolo ya gago ka kanegelo ya Lekgema la Botho lefaseng ka bophara.

GO BALA KA GO HLAHLWA LE MOŠONGWANA WA GO NGWALWA KA BONOŠI

LETL 109

30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha D le E
- **Go Šoma o Nnoši:** *Go dira mafelo a go ralokela gore a bolokege*

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya mošongwana wa DBE

30 mets

Go lekola le dipoelo

- Lebelelang mešongwana ya beke ya go feta ya Puku ya mošomo ya DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošongwana ya Mabokgoni a Bophelo 1 Letlakala la mošomo 28 Dikhunkhwane, letlakala 46 le 47.
- Puku ya mošongwana ya Leleme la Gae 1 – matlakala 65 le 66.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phaposi e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Go šomiša gape

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka tiragalo ya nnete ya go šomiša dilo gape go dira dilo tša go bapadiša
- Bala tshepedišo ba latele ditaelo tša go dira dibapadišwa ka ditlakala.
- Bala nonwane ya Afrika ka dikgaolo ba be ba itlwaetše bokgoni bja go akanya.
- Theeletša kanegelo yeo e theilwego go kanegelo ya Go Bala Mmogo ya Beke 5.
- Rulaganya ba ngwale tshekatsheko ya kanegelo.
- Šomiša dibopego tša polelo tšeo di tswalanago le tshekaseko ya kanegelo: dihlogo, lebaka la bjale, go fa kakanyo

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	monkuse	kolobe ya naga	khunkhwane ya boloko	ditšhila	botse

Mabokgoni a Bophelo	fokotša	šomiša gape	mpshafatša
	reduce	*reuse*	*recycle*

Mafoko

'Na bothata ke eng?' gwa botšiša lekgema.
'Molala wa ka o kwa phefo!' gwa realo thutlwa ka go swaba.
'Swara mo, tšea thai ya ka ye mpsha,' gwa realo lekgema.

DIDIRIŠWA

- Didirišwa tša go nyakega tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo
- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela

TEKOLO

Yeo e sego ya Semmušo: Piletšo, Pego ya tshedimošo. Kwešišo, Mongwalo, Dinako tša go itlwaetša thelelo, Mešongwana ya Tsebo ya Go Thoma

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo			
Labobedi-Labohlano (E tšwela pele ka Beke 7)	Go Theeletša le Go Bolela 1: Tshekatsheko ya kanegelo	BOMOLOMO	PM matl 90, 92, 94, 96
Mošupologo–Labobedi	Bokgabo bja Go Bonwa 1: Sebetlwa sa foile sa diorama	TIRIŠO	PM matl 89, 91
Labone	Bokgabo bja Go Diragatša 1: Papadi ya sehlopha	TIRIŠO	PM letl 95
Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 1: Dipapadi	TIRIŠO	PM letl 97

Mogwebi o ithuta thuto

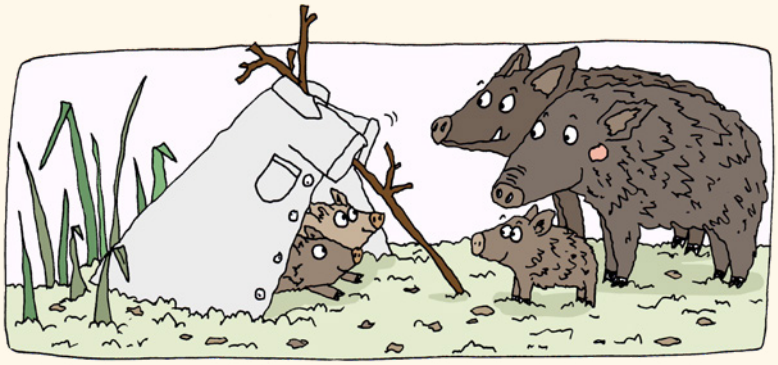
Lekgema la botho le ile la ya toropong go rekiša ditamati. Le bone mogwebi yo a le rekišeditšego diaparo tše botse. Le ile la mo dumediša. "Dumela, o kae?"

Efela mogwebi a se mo dumediše a bolela a re, "Jo nna! Go diragetše eng go diaparo tša gago ka moka tše botse? Ke kgopela gore o se batamele kgauswi le nna. Ga ke nyake batho ba mpona ke na le motho wa ditšhila.

Lekgema le ile la ikwa le swabile. Le ile la boela morago gomme la thoma go sepela le tletše megokgo ka mahlong.

Efela, mogwera wa lona thutlwa, o be a kwele mogwebi. O ile a bolela le yena. "Lekgema le le file diphoofolo ka moka diaparo tša lona tše botse. Le na le botho kudu. Gona bjale le šomiša diaparo tša lona tša kgale gape, bjale o thuša tikologo. Ke ikgantšha kudu gore ke mogwera waka.

Bjale mogwebi a thoma go swaba. "O bolela nnete, Thutlwa. Ga o hloke go ba le diaparo tše botse gore o be mogwera wa maleba. Ke tla ya ka kgopela tshwarelo. Ebile mohlomongwe a ka kgona go nthuša ka dilo tše ke nyakago go di lahla?"

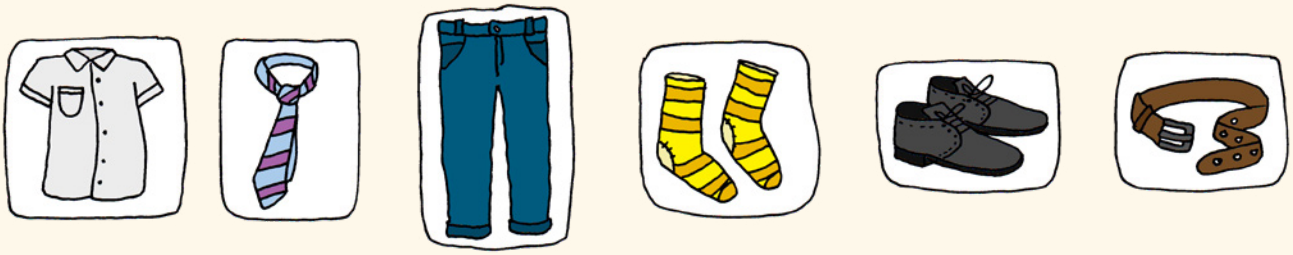
Mogwebi o ile a bontšha thutlwa ditlakala tša gagwe tše ntši. Go be go na le pakete ya go ba le lešoba, ebile go be go na le mabotlelo a dipolasitiki, a digalase le ditshitswana tša kgale, gomme di hlakane ka moka.

"Ke a tseba gore o ka šomiša bjang pakete gape," gwa realo thutlwa. "O ka kgona go e šomiša bjalo ka pitša ya go bjala ditamati tša gago." O ile a tšwela pele, "O ka šomiša tshitswana e tee bjalo ka thini ya go nošetša."

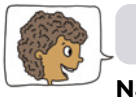

'Ebile o ka hlopha ditlakala ka moka," gwa realo lekgema. "Di arole go ya ka digalase, dipolasitiki, le ditshitswana. Ge o fetša o tšeye mekotla go ya go lefelo la go šomiša gape. O ka hwetša le tšhelete wa ba fa yona."

"Ke leboga dikakanyo tša gago" gwa realo mogwebi. "Ke ithutile dithuto tše pedi lehono. Ya mathomo ke gore o se ke wa ahlola batho ka diaparo tša bona gomme ya bobedi ke ya go thuša tikologong."

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana: Na o na le ditaba tša** go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera ditaba tša gago. Fetolanang ka botho.

- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba tša bona le phaposi.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba ba le sebaka mo kotareng.
  - Rekhota ditemogo ka go pukwana ya gago.

Lokišetša barutwana go tla sekolong beke ye e latelago (*ba tle le eng, ditiragalo tša go khethega bjalo bjalo*).

DITLHAKA — Nyaka mantšu

LETL 111
10 mets

- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

MONGWALO — Tlhakakgolo *b*

LETL 110
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA — Morutiši o balela godimo

PM
LETL 87
15 mets

Pele ga go bala

- Na o gopola kanegelo ya Lekgema la Botho kudu?
- Na o nagana gore go diragetše eng gape nako ye lekgema le eya toropong go ya go rekiša ditamati?
- Efa morero wa go theeletša (ka morago ga ge barutwana ba file dikakanyo): Tšeo di ka bego di diragetše. Tla re boneng gore gabotse go diregile eng.

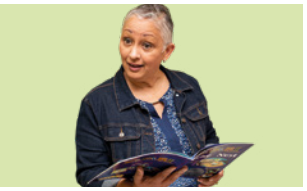
Balela barutwana sengwalwa

Morago ga go bala

- Na ke dithuto dife tše pedi tšeo mogwebi a ithutilego tšona?
- Na o nagana gore e be ele dithuto tše bohlokwa?Ka lebaka la eng.
- Hlaloša gore bosasa o tlo balela barutwana kanegelo gape ebile ba tlo feleletša go itlwaetša kwešišo ya go theeletša.

EFAL

15 mets

- Ruta thuto ya lenaneo la gago la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA LE MOŠONGWANA WA GO NGWALWA KA BONOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha A le B

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 112

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Go dira dibapadišwa ka ditlakala

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana** ka dibapadišwa le dilo tšeo o bego o rata go raloka ka tšona ge o be o le yo monnyane. Na o nagana gore dibapadišwa di go thuša go ithuta se sengwe (mohlala, ka dibopego, bogolo, le go dira matsogo le menwana ya gago gore e tie, bjalo bjalo)?
- **Bobedi:** Botša mogwera ka dibapadišwa tša gago.

- **Abelana** le phaposi.

Bala o ahlaahle letlakala la PMM

- Bolela ka dilo tše barutwana ba di dirilego ka ditlakala pele, mohlala. Koloi ya khatepokisi, bolao bja popi, bjalo bjalo.
- Ahlaahla ka moo Singakwenza e dirago dibapadišwa tša go thuša bana gore ba ithute ebile le go thuša gore tikologo e bolokege ka go šomiša ditlakala.
- Barutwana ba feleletša mošongwana wa PMM.

LETL 113

30 mets

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO BONWA

Sehlwaseeme sa foile (e tšwela pele)

Dihlopha

- Ka dihlopha tša barutwana ba 5–6 ba beakanya dihlwadieme tša bona go dira temana go tšwa go kanegelo.
- Bontšha sehlopha sehlwaseeme sa gago.
- Tšeang sephetho mmogo ka kanegelo.
- Lokiša gore o beakantšha bjang dihlwadieme tša dihlopha.
- Mena diswantšho ka go dibopego tša maleba.

Bea ka polokego go šomiša bosasa

30 mets

Go swaya: Lebelela letl 147
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

30 mets

LABOBEDI

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Tshekatsheko ya kanegelo ya bomolomo (Ditokišetšo)

Tsebiša mošongwana wa tekolo

- O tlo swantšhetša tshekatsheko ya kanegelo ka maikemišetšo a tekolo.
- Ngwala dithoma-lefoko letlapeng. Bala dithoma-lefoko o hlaloše. Ahlaahla ka mehlala.
- Hlaloša gore o tla be o nyaka eng obe o fe mehlala:
  - Tšweletšo ya maleba (boemo, go lebelela batho ka mahlong, go kwagala, go bolelela godimo)
  - Go akaretša kanegelo ka bokopana (go re gopotša gore kanegelo e ka ga eng)
  - Kakanyo ya go ba le mabaka (hlaloša gore ke ka lebaka la eng)
  - Polelo ya bomolomo ya maleba (lefoko la go felela)
  - Mantšu a go kgahliša (tlotlontšu ya mehutahuta)

Tshekatsheko ya kanegelo
Ke gopola kanegelo ya go bitšwa ...
yona e ka ga ...
(mafoko a l–2)
Ke ratile/ga se ka rata kanegelo ka lebaka la gore ...

Go swaya: Lebelela letl 138
Meputso: 10

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

LETL 114
10 mets

- Dira temogo ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

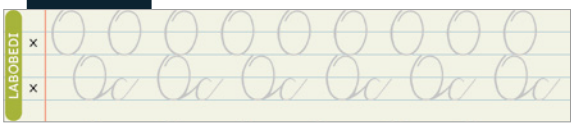

MONGWALO

Tlhakakgolo

LETL 110
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO THEELETŠA

Kwešišo ya go Theeletša

PM
LETL 87
15 mets

Bala

- Balela kanegelo gape godimo. *Mogwebi o ithuta thuto.*
- Bala ka lebelo la maleba, o sa khutše goba go bala dipotšišo.
- O seke wa fa tlhalošo goba go botšiša dipotšišo.

GO NGWALA

Kwešišo ya go Theeletša

LETL 115
15 mets

Ngwala

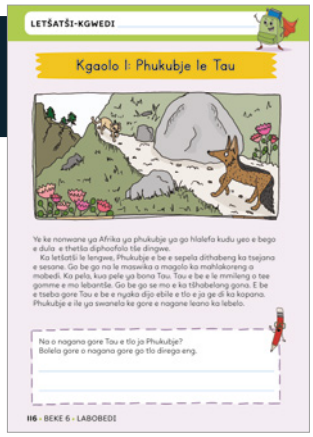
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka go PMM.

GO BALA KA GO HLAHLWA LE MOŠONGWANA WA GO NGWALWA KA BONOŠI

LETL 116

30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha C le D
- **Go Šoma o Nnoši:** *Phukubje le Tau (Kgaolo 1)*

TSEBO YA GO THOMA

Dira sebapadišwa ka ditlakala

LETL 117

30 mets

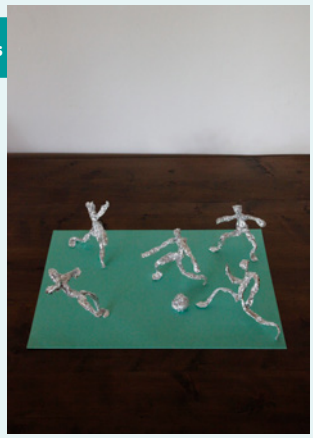
Bala o ahlaahle
- Bala tshepedišo ka go PMM.
- Na o nyaka eng go dira sebapadišwa se?

Bala o hlame
- Latela ditaelo o dire sebapadišwa ka bonoši goba ka dihlophana.

Ahlaahla
- Na sebapadišwa se se ka šomišwa bjang?
- Na o tlo se fa mang?

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO BONWA

30 mets

Sehlwaseeme (se tšwela pele)

Ditlhagišo tša dihlopha
- Sehlopha se sengwe le se sengwe se beakanya le go hlagiša ditemana(diorama) tša dihlwadieme tša bona go phaposi.
- Leloko le tee la sehlopha le botša phaposi gore se bontšha eng.

Go swaya:
Lebelela letl 147
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

LABORARO

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Tshekatsheko ya kanegelo ya bomolomo (e tšwela pele)

Ditlhagišo

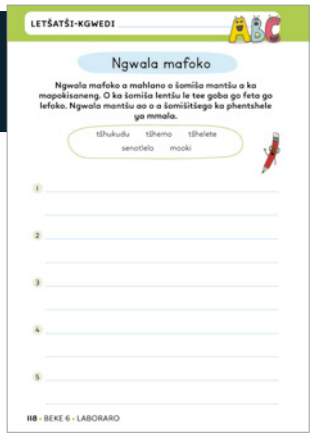
- Lekola sehlopha sa mathomo sa barutwana lehono. Thoma ka barutwana ba go itshepha kudu.

Go swaya:
Lebelela letl 138
Meputso: 10

DITLHAKA — Ngwala mafoko

LETL 118
10 mets

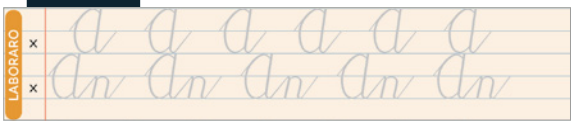
- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

MONGWALO — Tlhakakgolo *a*

LETL 110
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA — Tshekatsheko ya Tlotlontšu le Polelo

15 mets

Tlotlontšu (PMM letlakala 102)

- Bala dikaratamantšu tša beke ya go feta:

monkuse	kolobe ya naga	khunkhwane ya boloko	ditšhila	botse

- Barutwana ba lebelela mošongwana wa beke ya go feta wa Tlotlontšu ka go PMM ebile ba phašolla.

Mošomo wa lefoko (PMM letlakala 106)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng. Barutwana ba a lekola.
- Barutwana ba balela bagwera mafoko a bona.

GO NGWALA — Tshelela go Seisimane

LETL 119
15 mets

Tlotlontšu

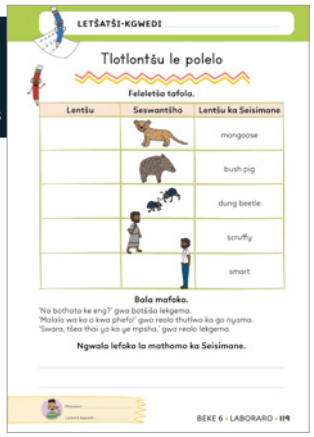
- Bolela ka mo o swanetšego go bolela mantšu a dikaratana ka Seisimane.

Lefoko

- Ahlaahla ka go hlagiša lefoko le bohlokwa ka Seisimane.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa ka go PMM.
- Barutwana ka moka ba a lekola le go phošolla dikarabo.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 120

30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha E le A
- **Go Šoma o Nnoši:** *Phukubje le Tau (Kgaolo 2)*

TSEBO YA GO THOMA

Fokotša, šomiša gape, mpshafatša

LETL 121

30 mets

Bala o ahlaahle

- **Lebelela mantšu ka go la nngele.** Na a ra go reng? Go swana eng ka wona? Ke eng sa go fapana?
- **Lebelela dipego.** Na ke seswantšho sefe se se sepelelanago le lentšu le lengwe le le lengwe?

Nagana- Bobedi- Abelana

- Na o nagana gore pego e nngwe le e nngwe e wela kae?

Go Ngwala

- Nyalantšha dipego le mantšu.

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

30 mets

Tiragatšo ya sehlopha

Lokiša

- Ahlaahla didiorama tše barutwana tšeo ba di dirilego ka nako ya Bokgabo bja go Bonwa.
- Hlaloša gore diorama e be e le temana go kanegelo ye kgolo, yeo e bego e tletše ka tiragatšo le poledišano.

Dihlopha

- Ka dihlopha, barutwana ba sekaseka dikanegelo tša bona.
- Yo mongwe le yo mongwe o ba le karolo ebile o ikgopotša papadi ka go bolela kanegelo ka moka.

Go swaya: Lebelela letl 148
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

LABONE

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Tshekatsheko ya kanegelo ya bomolomo (e tšwela pele)

Ditlhagišo

- Lekola sehlopha sa go latela sa barutwana.

Go swaya:
Lebelela letl 138
Meputso: 10

DITLHAKA — Šomiša mantšu go feleletša mafoko

LETL 122
10 mets

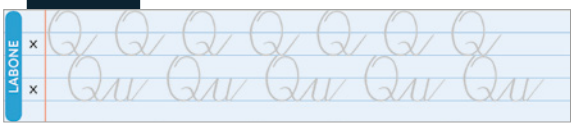
- Dira temogo ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

MONGWALO — Tlhakakgolo Q

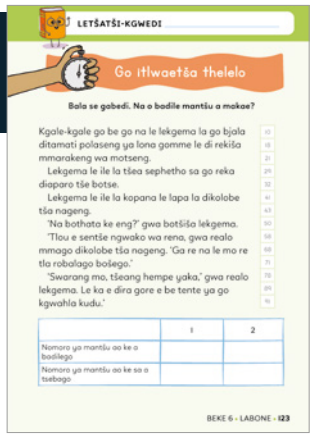
LETL 110
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA — Go itlwaetša thelelo

LETL 123
15 mets

Bala sengwalwa le barutwana

- Barutwana ba šomiša phentshele go 'tlatša' sengwalwa ka tatelano ka go dikafoko tše dikopana pele ba bala. Mohlala: Kgale kgale go be go na le lekgema/la go bjala ditamati/ polaseng ya lona/ la di rekiša/ mmarakeng/ mo motseng.

Go bala ka bobedi

- Barutwana ba bala sengwalwa ka go fana sebaka.
- Bea nako ya go bala (motsotso o 1 go yo mongwe le yo mongwe). Ngwala nomoro ya methaladi ye e badilwego.

Bušeletša

- Bala sengwalwa le barutwana.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba sego ba kgona go a bala gabotse.
- Ba hlohleletše go itlwaetša go bala sengwalwa ka gae.

GO NGWALA MMOGO — Tshekatsheko ya kanegelo

15 mets

- Tshekatsheko ya kanegelo e botša batho ka kanegelo yeo o e badilego goba go ekwa le gore o nagana eng ka yona.
- Bala o ahlaahle hlogo ye nngwe le ye nngwe.
- Ngwala mehlala le barutwana:
  - **Hlogo le mongwadi:** Lekgema la botho lefaseng ka bophara; Funda Wande.
  - **Kakaretšo:** Kanegelo ye e ka ga lekgema leo le fago diphoofolo tše dingwe diaparo tša lona tše botse.
  - **Kakanyo:** Ke a e rata ka lebaka la gore diswantšho di a segiša. Ke rata gape le pheletšo ya kanegelo.
- **Lebelela:** hlogo le dihlogwana, kgorwana, nako ya bjale, kakaretšo ya maleba ya kanegelo, kakanyo ya go fa mabaka.

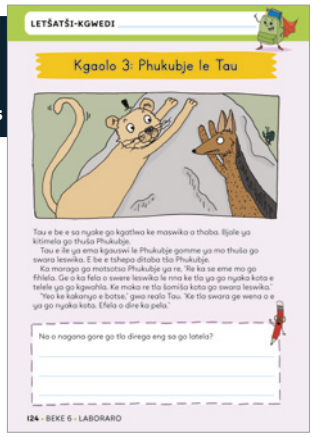
Tshekatsheko ya kanegelo
I. Hlogo le mongwadi
2. Kakaretšo
(Mafoko a I–2: Ke mang yo a lego ka kanegelong? Go direga eng?)
3. Kakanyo

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha B le C
- **Go Šoma o Nnoši:** *Phukubje le Tau (Kgaolo 3)*

LETL 124

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kakanyo

30 mets

Tšhate ya TNI (letlakala 95)
- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Monwana wa mogogorupa fase/ monwana wa mogogorupa godimo
- Swara dikaratamantšu tše tharo tša dipolelo tše pedi tša lentšu le lengwe le le lengwe o botšiše dipotšišo.

fokotša
1. Go šomiša dilo tše dinnyane tša go šoma ga tee fela.
2. Go šomiša mokotlana wa direkwa wo o šetšgo o na le wona.
3. Go reka mokotlana wa direkwa o mofsa nako ye nngwe le ye nngwe ge o e ya lebenkeleng.

šomiša gape
1. Go fa yo mongwe diaparo tša gago tšeo di sa go lekanego.
2. Go šomiša dilo gantši.
3. Go reka dilo tše mpsha ka ntle le go šomiša se o nago le sona.

mpshafatša
1. Go fetola ditlakala go ba se sengwe se se kaone.
2. Go iša ditlakala lefelong la go lahlela ditšhila.
3. Go dira gore selo se sengwe se se mpsha ka ditlakala.

Tshelela go Seisimane: fokotša, šomiša gape, mpshafatša

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

30 mets

Tiragatšo ya sehlopha (e tšwela pele)

Diragatša
- Sehlopha se sengwe le se sengwe se diragatša papadi ya sona ka phapošing.

Lekanyetša
- Hlohleletša o fe ditshwayo-tshwayo tša maleba ka morago ka tiragatšo ye nngwe le ye nngwe.
- Dira ditshwayo-tshwayo ka baanegwa, poledišano le tiragalo.

Go swaya: Lebelela letl 148
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi-Abela

- **Nagana:** Bolela ka selo se tee sa go kgahliša seo o ithutilego sona beke ye. Nagana ka maikutlo a go kwa bohloko (go swana le a lekgema). Na maikutlo a gago a be a kwele bohloko? O ile wa kgopela tshwarelo?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abela:** Na o tlo dira eng sa go fapana beke ye e latelago?

DITLHAKA

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

LETL 125

10 mets

- Latela tshepedišo ya go bala mantšu ga go beelwa nako go letlakala 8.

Mantšu: tšweletša le tlhantlhagane

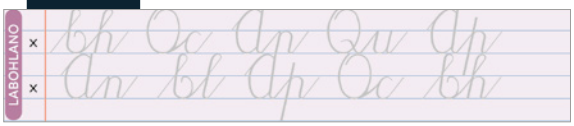
Lefoko: Maphodisa a hlomotše naga mootlwa.

MONGWALO

Tiiša ditlhakakgolo *b O a Q*

LETL 110

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela godimo sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši sa beke ye **go** phaposi. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga go bala sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Go sengwalwa sa Mošupologo-Labone efa dikarabo, gomme barutwana ba e tshwaele.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu a mafsa?

Go swaya

- Ngwala ditlhakapele tša leina la gago fela. Lemoga gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA KA BONOŠI

Tshekatsheko ya kanegelo

15 mets

- Barutwana ba ngwala tshekatsheko ya dikanegelo tša bona ka Lekgema la Botho.
- **Lebelela:** mantšu a dikakanyo a go fapana le a go ngwalwa mmogo; hlogo le dihlogwana, kgorwana, lebaka la bjale; kakaretšo ya maleba, le mabaka.

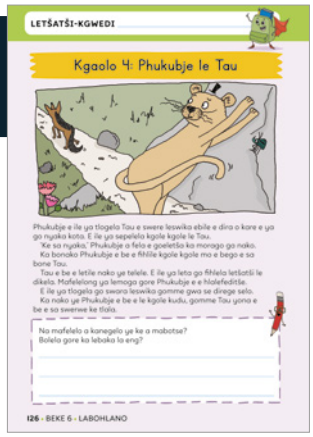
Tshekatsheko ya kanegelo

1. Hlogo le mongwadi
2. Tshekatsheko (mafoko a 1–2. Ke mang yo a lego ka kanegelong. Go direga eng.)
3. Kakanyo (Na o ratile eng goba o lemogile eng?)

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 126

30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha D le E
- **Go Šoma o Nnoši: Kgaolo 4:** *Phukubje le Tau (Kgaolo 4)*

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya go šoma ka puku ya mošomo ya DBE

30 mets

Go lekola le dipoelo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo a DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba ba feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 1 Letlakala la mošomo 29 Go šomiša gape, matlakala 49 le 51.
- Puku ya mošomo ya Leleme la Gae 1 – matlakala 71 le 72.

TEKOLO 1 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

25 mets

Papadi

- Beakanya papadi ye bonolo ya kgwele ya go ba le melao ya go kwagala, mohlala, go dikologa.
- Hlalosa melao ya papadi.
- Arola phapoši ka dihlopha tše pedi.
- Ralokang papadi. Lebelela o rekhote.

Go swaya:
Lebelela letl 149
Meputso: 5

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Go ja dijo tša phepo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ahlaahla dijo tša go lekanela le go kwešiša taekeramo ya phiramiti ya dijo.
- Tebiša tsebo ya go arola dijo ka magoro le go di hlaola ka go di hlopha.
- Bala le go fetola go tumelwana ya setšo.
- Ngwala tshekatsheko ya kanegelo.
- Bala dingwalwa tša go fapana ka ga diapei tša Afrika Borwa.
- Šomiša dibopego tša polelo tša go tswalana le kgetho ya dijo (difegelwana).

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	megabaru	sephedi	botlaela	tebogo	seapei

Mabokgoni a Bophelo	dienywa	khapohaetereite	phorotheine
	fruits	*carbohydrate*	*protein*

Mafoko

E be ele dijo tša mamoratwa tša Kgoši. Go be go na le nama ya kgogo, ditšhipisi le sopo ya merogo.

DIDIRIŠWA

- Letlakala la A4, diphentshele le dikherayone tša Bokgoni bja go Bonwa.
- Didirišwa tša go nyakega tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo.
- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela.

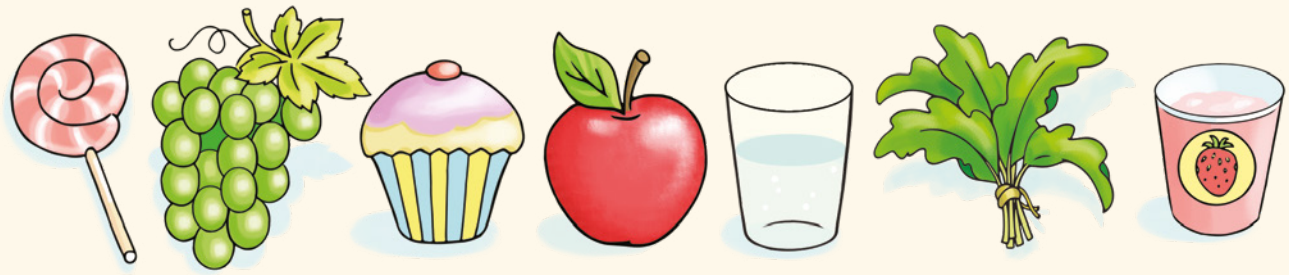
TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu (Laboraro); Mafoko (Labone); Mongwalo (Labohlano)

Yeo e sego ya Semmušo: Go Bala mantšu ga go beelwa nako (Labohlano), Go Ngwala (dinete); Mongwalo; Kwešišo, Tlotlontšu le mošomo wa Polelo, matlakala a Tsebo ya go Thoma.

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo			
Labobedi–Labone (E tšwela pele go tšwa go beke ya go feta)	Go Theeletša le Go Bolela 1: Tshekatsheko ya kanegelo	BOMOLOMO	PM matl 102, 104, 106
Labobedi	Ditlhaka 1: Ngwala medumo	PMM letl 139	PM letl 102
Labobedi	Go Bala 1: Kwešišo	PMM letl 140	PM letl 102
Labobedi–Labohlano	Thuto ya Boitšhisullo 2: Morethetho le tswalanyo	TIRIŠO	PM matl 103, 105, 107, 109
Laboraro	Tsebo ya go Thoma 1: Dijo tša go lekanela	PMM letl 146	PM letl 105

Dijo tša go lekanela

Sengwalwa se ke sa nnete sa go tsebiša kgwekgwe ya Mabokgoni a Bophelo sa Go ja dijo tša Phepo. Morutiši o e bala ka Mošupologo (lebelela letlakala 100 ka go PM). E kgokagana le diswantšho ka go PMM letlakala 137. Barutwana ba ka lebelela diswantšho ka go diPMM tša bona ge o bala.

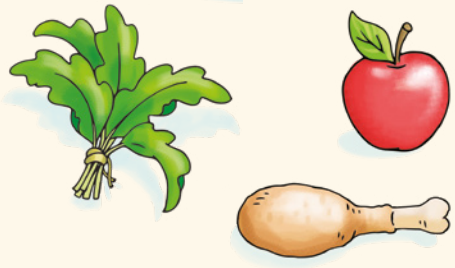
Ka moka re na le dijo tšeo re ratago go ja tše ntši tša tšona. Na dijo tša gago tša mamoratwa ke eng?

Gore re phele gabotse, re swanetše go ja dijo tša go lekanela. Se se ra gore re swanetše go ja dijo tša go fapana tša kelo ya maleba.

Ge re dira se, re hwetša diphepo tšeo mebele ya rena e di hlokago.

Gona le mehuta ye mehlano e megolo ya dihlopha tša dijo. Dijo tša ka sehlopheng se sengwe le se sengwe di swana ka seo di re thušago go se dira. Dihlopha tše kgolo tša dijo ke:

- **Dienywa le merogo**
- **Phorotheine** go swana le nama, hlapi, ditokomane le dinawa
- **Khapohaetereite** go swana le borotho, ditapola, raese le bupi
- **Maswi** go swana le maswi a lebese, maswi a go bediša, yokate le tšhese
- **Dioli le makhura** go swana le botoro, oli ya go apea le mayonaise

Na dienywa le merogo di re thuša bjang gore re phele gabotse?
Dienywa le merogo di tletše ka divitamine; le diminerale, tšeo di re thušang go phela gabotse. Gape di na le digaswi, tša go re thuša gore re kgone go ya ntlwaneng nako le nako. Re swanetše go leka go ja dienywa le merogo letšatši ka letšatši.

Na diphoroteine di re thuša go phela gabotse bjang?
Diphoroteine di re thuša ka go aga mešifa le go gola. Gape di thuša mebele ya rena go fola ge re gobetše. Dijo tše di na le aene ka gare ga tšona ebile se se re thuša ka go boloka madi a rena gore a phele gabotse. Re swanetše go ja dijo tša aene tša tekanelo gabedi ka letšatši.

Na dikhapohaetereite di re thuša go phela gabotse bjang?
DiKhabohaetereite di fa mebele ya rena maatla. Di re fa digaswi, tšeo di re thušago go ya ntlwaneng nako le nako. Re swanetše go ja dikhapoihaetereite letšatši ka letšatši.

Na maswi a re thuša bjang go phela gabotse?
Dijo tša maswi di na le khalesiamo ka go tšona. Khalesiamo ke minerale wa go re fa meno le marapo a mabotse. O swanetše go ja dijo tša maswi gabedi ka letšatši.

Na dioli le makhura di re thuša bjang go phela gabotse?
Dioli le makhura di re fa maatla ebile di thuša gore re kwe borutho mebeleng. Ga se wa swanela go ja dioli goba makhura a mantši letšatši ka letšatši.

Gore o je dijo tša go lekanela, eja dijo tša mehutahuta go tšwa go dihlopha tša go fapana tša dijo letšatši ka letšatši. Re tlo ithuta kudu ka dihlopha tša dijo beke ye.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana: Na o na le ditaba t**ša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Fetolanang ka botho.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba tša bona le phaposhi.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba ba le sebaka mo kotareng.
  - Rekhota ditemogo ka gare ga puku ya gago.

Lokišetša barutwana beke ya go latela ya sekolo

Botša barutwana gore o tlo tšwela pele ka tekolo go tloga bosasa ebile o kgopele ba mmalwa go hlagiša tsekatsheko ya kanegelo go phaposhi letšatši ka letšatši.

DITLHAKA — Feleletša phasele ya mantšu

LETL 135

10 mets

- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

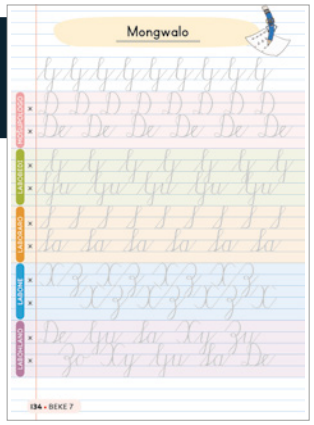

MONGWALO — Tlhakakgolo *D*

LETL 134

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA — Morutiši o balela godimo

PM LETL 99

15 mets

Pele ga go bala

- Tsebiša hlogotaba ya dijo tša phepho. Na o gopola eng ka dijo tša phepo go tšwa go Mphato 2?
- Efa morero wa go theeletša: Na ke dihlopha dife tša go fapana tša dijo tša go lekanela?

Balela barutwana kanegelo

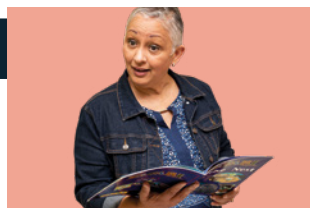
Ka Morago ga go bala

- Na gona le dihlopha tše kae tša dijo? Bolela maina a tšona?
- Efa leina le tee go sehlopha se sengwe le se sengwe.
- Nagana ka lenaneo la Dijo la Sekolong. Na ke dihlopha dife tša dijo tšeo re di jago sekolong ka Mošupologo?
- Na dijo tša go lekanela go ra gore o ja dijo tše dintši tša sehlopha se tee goba go kopanya dijo tša dihlopha tša go fapa-fapana?
- Na o nagana gore o ja dijo tša go lekanela?

EFAL

15 mets

- Ruta thuto go tšwa go lenaneo la gago la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka Sehlopha:** Sehlopha A le B

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 136

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Dihlopha tša dijo

Tsebiša kgopolo

- Na o gopola eng ka ga ja dijo tša phepo go tšwa go Mphato 2?

Nagana- Bobedi- Abelana

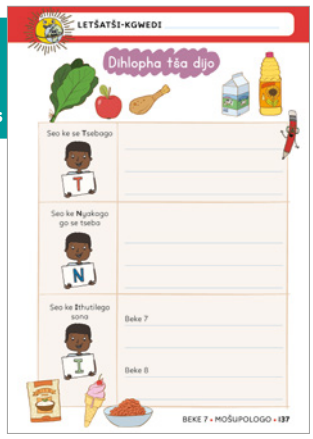
- **Nagana:** Na re swanetše go leka go ja dijo tša mohuta mang letšatši ka letšatši?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaposi.

Go Ngwala Mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala dikakanyo tša barutwana kholomong 1 ya tšhate ya gago ya TNI letlapeng.
- Botšiša: Na le ka rata go ithuta eng ka ga dijo tša phepo bekeng ye? Ngwala se go kholomo 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go kholomo e nngwe le e nngwe go kopollela ka go tšhate ya bona ya TNI.

LETL 137

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Tekanyetšo ya bokgabo

Sekaseka

- Gopotša barutwana ka go lekalekana (Beke 1).
- Bolela ka mo diswantšho tša go lekalekana di bego di lekana mo diripeng tše pedi tša mothaladi wa go lekalekana.

Bobedi

- Lebelela diswantšho tše pedi gabotse.

Kahlaahlo ya phaposi

- Bolela ka mo seswantšho sa go se be le tekatekanyo gantši se lebelelega okare ga se sa felela.
- Botša barutwana gore seswantšho sa tekatekanyo se swanetše go swana go lehlakore le tee bjale ka go le lengwe.

Mošongwana

- Araba dipotšišo ka go PMM.
- Feleletša seswantšho.

LETL 138

30 mets

TEKOLO 2 THUTO YA BOITŠHIDULLO

25 mets

Matseno

Lokiša

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene go letlakala 25 la beke, akaretša se se latelago bjale ka seteišene 1, se se tlo lekolwago:

Morethetho

- Go tshela thapo ka dihlopha tša ba bararo.
- Go tshela thapo ka bonoši le thoma ka bobedi.
- Go tshela thapo ka bonoši go thoma o nnoši o le gare o kitima.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya go tsebiša diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.
- O tlo lekola kotara ya barutwana go Seteišene 1 letšatši le lengwe le le lengwe, go tloga ka Labobedi go fihla Labohlano.

Go swaya:
Lebelela letl 149
Meputso: 5

LABOBEDI

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Tshekatsheko ya kanegelo ya bomolomo (e tšwela pele)

Ditlhagišo

- Lekola sehlopha sa barutwana sa go latela.
- O tla swanelwa ke go ngwala dithoma-mafoko gape letlapeng le go gopotša barutwana ka dilekanyo tša go swaya.

Go swaya:
Lebelela letl 138
Meputso: 5

Tshekatsheko ya kanegelo
Ke gopola kanegelo ya go bitšwa ... e ka ...
(mafoko a l–2)
Ke ratile/ ga se ka rata kanegelo ka lebaka la gore ...

TEKOLO 1 YA DITLHAKA

Ngwala medumo

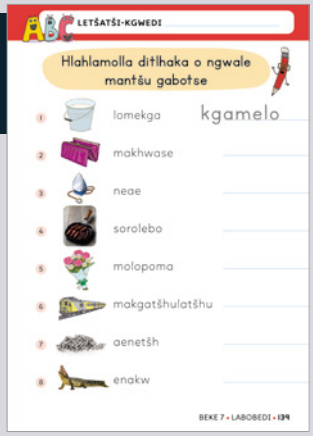
LETL 139
10 mets

Ngwala medumo

- Bitša medumo ye mehlano: **tsh ng hl kg ph**
- Barutwana ba ngwala medumo go dikgoba tša go sepelelana ka go PMM.

Tlatša ditlhaka tšeo di tlogetšwego

- Barutwana ba feleletša mantšu ka go tlatša ka ditlhaka tše di tlogetšwego.
  mohlala: mo_are = mohlare
  1. di_omo
  2. _ephega
  3. _ukubje
  4. _aka
  5. se_abelo

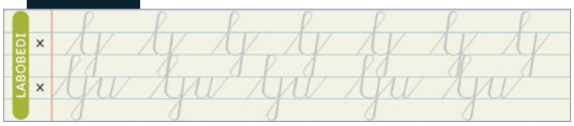
Go swaya:
Lebelela letl 139
Meputso: 10

MONGWALO

Tlhakakgolo *ly*

LETL 134
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Kwešišo

LETL 128–133
15 mets

Pele ga go bala

- Bala o hlaloše hlogo ka boripana.
- Hlaloša: Kanegelo ye ke **nonwane.** Nonwane ke (kanegelo ya go ngwalwa kgale mola batho ba be ba nagana gore go na le badimo ba bantši)
- Efa morero wa go bala: Tla re bone gore Kgoši Midas e be ele kgoši ya go loka goba ya go se loke.

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana.
- Ema o hlaloše mantšu a mafsa goba dikakanyo.
- Kgetha barutwana ba mmalwa go araba dipotšišo tša kahlaahlo mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe.

Morago ga go bala

- Na Kgoši Midas o fetogile bjang?
- Na o dirile ke eng gore a fetoge?

TEKOLO 1 YA GO BALA

Kwešišo

LETL 140
10 mets

Bala dipotšišo gatee

- Botša barutwana gore wo ke mošongwana wa tekolo.

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 141

30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha C le D
- **Go Šoma o Nnoši:** *Go ja dijo tša go rekwa*

TSEBO YA GO THOMA — Phiramiti ya dijo

LETL 142

30 mets

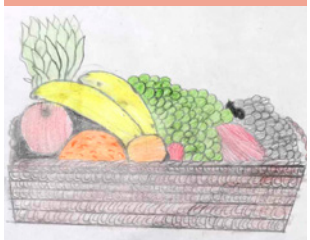
Bala o ahlaahle
- Šomiša taekeramo le sengwalwa go thuša barutwana go lemoga (fa maina) dihlopha tša go fapana tša dijo.
- Bala ditlankana o ahlaahle mehuta ya dijo, ka mo di re thušago le gore re swanetšego go ja mohuta o mongwe le o mongwe ga kae.

Nagana- Bobedi- Abelana
- **Nagana:** Na dijo tše di wela ka sehlopheng sefe sa phiramiti?
- **Bobedi:** Hlalošetša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaposi.

Go Ngwala
- Barutwana ba thala seswantšho sa dijo ka go mothalaladi wa maleba wa phiramiti ya dijo.

BOKGABO BJA GO BONWA — Thala seswantšho sa go lekalekana

30 mets

Bobedi
- Barutwana ba bolela ka mehuta ya dienywa tšeo ba ratago go di ja.

Mošongwana (phentshele godimo ga letlakala)
- Barutwana ba thala seswantšho sa sekotlelwana goba poleiti gare ga letlakala la bona.
- Ba tlatša ka mehuta ya dienywa go diswantšho tša bona, ba netefatša gore seswantšo se lekanetše.

Bea ka go bolokega go feleletša beke ya go latela.

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠIDULLO

25 mets

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya mešongwana ya TB go letlakala 24.
- Lebelela barutwana go seteišene 1 o ba lekole.

Go swaya:
Lebelela letl 149
Meputso: 5

LABORARO

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Tshekatsheko ya kanegelo ya bomolomo (e tšwela pele)

Go swaya:
Lebelela
letl 138
Meputso: 10

Ditlhagišo

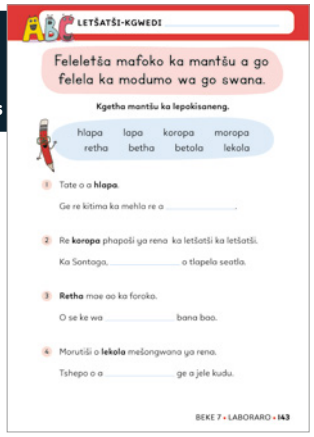
- Lekola sehlopha sa barutwana sa go latela.

DITLHAKA

Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka modumo wa go swana

LETL 143
10 mets

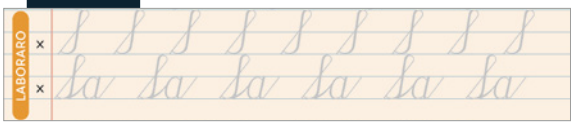
- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

MONGWALO

Tlhakakgolo

LETL 134
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

LETL 128–133
15 mets

Mantšu a tlotlontšu

- Laetša o bale mantšu a tlotlontšu a beke letlapeng goba go dikaratamantšu:

sephedi	megabaru	botlaela	tebogo	moapei

Go Bala Mmogo

- Bala sengwalwa gape **le** barutwana.
- **Go nyaka mantšu:** Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu go sengwalwa sa PMM. Ba thala mothaladi goba sediko go lentšu le lengwe le le lengwe.
- Efa lentšu le tee go mothaladi o mongwe le o mongwe. Barutwana ba ema ka methalading ba nagana ka lefoko la bomolomo ka lentšu leo. Theeletša morutwana o tee go tšwa go mothaladi o mongwe le o mongwe.

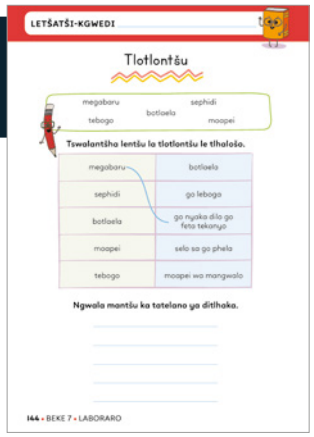
Barutwana ba hlopha dikaratamantšu ka tatelano ya ditlhaka.

GO NGWALA

Tlotlontšu

LETL 144
15 mets

Bomolomo

- Dirang mešongwana ya ka go PMM ka bomolomo.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM. Lekola o be o swaye.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka go Dipukuntšu tša bona.

Laetša dikaratamantšu tša tlotlontšu go Leboto la Mantšu.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha E le A
- **Go Šoma o Nnoši:** *Siba – Moapei wa Afrika Borwa*

LETL 145

30 mets

TEKOLO 1 YA TSEBO YA GO THOMA

Dijo tša phepo

Bala o ahlaahle

- Ahlaahla sebopego sa dipotšišo:
  - Ditlankana
  - Kgetho ya go fapana ya dikarabo
  - Karabo e telele.

Go Ngwala Mmogo

- Barutwana ba araba dipotšišo ka go PMM.

LETL 146

30 mets

Go swaya:
Lebelela letl 146
Meputso: 15

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

30 mets

Papadi ya sediko: dialefabete tša dijo

Itokiše

- Ka bobedi, barutwana ba botšana ka dijo tša bona tša mamoratwa.

Raloka papadi

- Barutwana ba dula ka sediko. Ba thoma morethetho wa go phaphatha, mohlala phaphatha dirope gabedi o phaphate diatla mmogo.
- Ge morethetho o hlomilwe, ge ba phaphatha bolela leina la sejo sa go thoma ka (**a**, apole).
- Leina la go latela ke la go thoma ka/go ba le **b**, mohlala, abokhato.
- Tšwela pele go dikologa sediko ka go phaphatha le bolela maina a dijo tša go thoma ka medumo ya go fapana.

Khutšang

- Barutwana ba robala fase ka mekokotlo ba hemela ka gare le ka ntle, ba nagana ka dijo tše bose kudu bjale ka tlhohleletšo.

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

25 mets

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.
- Lebelela barutwana go seteišene 1 o ba lekole.

Go swaya:
Lebelela letl 149
Meputso: 5

LABONE

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Tshekatsheko ya kanegelo ka bomolomo (e tšwela pele)

Go swaya:
Lebelela letl 138
Meputso: 10

Ditlhagišo

- Lekola sehlopha sa go latela sa barutwana.

DITLHAKA — Ngwala mafoko

LETL 147
10 mets

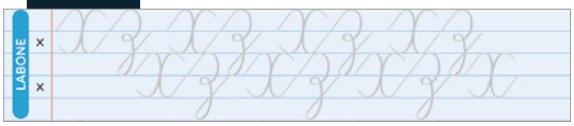
- Dira temogo ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

MONGWALO — Tlhakakgolo x z

LETL 134
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO — Polelo

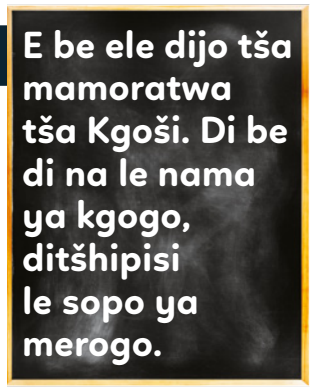
15 mets

Tsebiša mafoko

- Ngwala mafoko a mabedi letlapeng.
- Bala mafoko ka go nanya le barutwana.
- Barutwana ba hwetša le go thalela mafoko ka **kanegelong**.

Šoma ka mafoko

- Lemoga mošomo o mongwe wa **difegelwana** (go arogantšha dilo go lenaneo).
- Bušeletša gore ke ka lebaka la eng go lemoga maswaodikga go le bohlokwa ge o balela godimo (go re thuša go balela godimo ka thelelo le tlhagišo).
- Bušeletša: Na o dira eng ge o fihla go khutlo? (o a hema).
- Bušeletša: Na o dira eng ge o fihla go fegelwana? (o ema ka bokopana).
- Efa šedi go *Kgoši* ya megabaru.
- Bušeletša lentšu leina. Lemoga maina a mangwe (Kgoši, dijo tša go lalela, nama ya kgogo, ditšhipisi le sopo).

GO NGWALA — Polelo

LETL 148
15 mets

Go Ngwala

- Feleletšang mafoko a go tswalega ka bomolomo mmogo.
- Barutwana ba ngwala mafoko a bona, a Maria (ka go šomiša boikgopolo) le ka bo bona.

Bonoši

- Feleletša letlakala la PMM.
- Barutwana ba bangwe ba balela mafoko godimo go bagwera.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha B le C

- **Go Šoma o Nno:** *Reuben Riffel – Moapei wa Afrika Borwa*

LETL 149

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 137)

- Thuša barutwana go feleletša kholomo ya mafelelo.

Monwana wa mogogorupa godimo/monwana wa mogogorupa fase

- Emiša dikaratamantšu tša maleme a mabedi tše tharo tša lentšu le lengwe le le lengwe o botšiše dipotšišo.

dienywa le merogo

1. O swanetše go ja disola tše hlano ka letšatši.
2. Di na le divitamine le digaswi.
3. Ga di na phepo.

khapohaethereite

1. E re fa maatla.
2. Ga e na phepo.
3. Mafela ke khapohaetereite.

phorotheine

1. Ga se ya lokela meno a rena.
2. Kgogo ke phorotheine.
3. Phorotheine e re thuša go aga mešifa.

Tshelela go Seisimane: dienywa le merogo, dikhapohaetereite, phorotheini

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Temogo ya dikiwi

30 mets

Itokiše

- Kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba theeletše medumo ya kgaufsi le bona.
- Abelana le sehlopha.

Raloka papadi

- Barutwana ba dula ka sediko ba tswaletše mahlo.
- Bitša lefelo, mohlala, ka khitšhing ka nako ya difihlolo.
- Ba kgopele go nagana ba le gona moo ebile ba bolele se ba se “kwago”.
- Bušeletša ka mafelo a mangwe, mohlala, mmarakeng wa dienywa le merogo, boema-dithekisi, nako ya matena sekolong bjalo bjalo.

Khutšang

- Barutwana ba robala fase ka mekokotlo ba hemela ka gare le ka ntle, ba nagana ka dienywa goba merogo ya bona ya mmamoratwa bjale ka tlhohleletšo.

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠIDULLO

25 mets

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.
- Lebelela barutwana go Seteišene 1 o ba lekole.

Go swaya: Lebelela letl 149
Meputso: 5

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Bolela ka selo se tee sa go kgahliša seo o ithutilego sona bekeng ye.
- **Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abela:** Kgoši Midas o be a tletše ditebogo. Na wena o leboga eng lehono? Na o ka ba le tebogo bjang beke ye e latelago?

DITLHAKA

Piletšo

LETL 150

15 mets

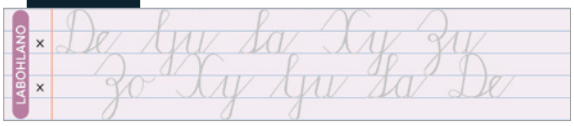
- Latela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

MONGWALO

Tiiša ditlhakakgolo *D ly S X Z*

LETL 134

10 mets

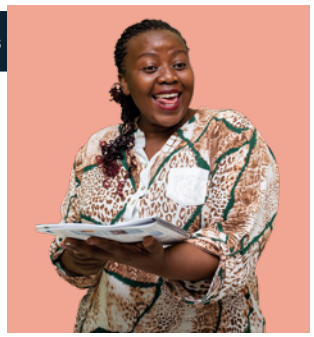

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa tša GŠN tša beke. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Efa dikarabo go dingwalwa tša Mošupologo go fihla Labone, barutwana ba tla swaya mošongwana wa bona.

Ahlaahla dingwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu a mafsa?

Go swaya

- Ngwala ditlhakapele tša leina la gago fela. Lemoga gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA KA BONOŠI

Tshekatsheko ya kanegelo

15 mets

Tshekatsheko ya kanegelo
Hlogo:
Mongwadi:
Kakaretšo:
Kanegelo ye e ka ...
(mafoko a 2–3)
Kakanyo:

- Bala dihlogo go tshekatsheko ya kanegelo.
- Gopotša barutwana gore re boletše ka **dikakanyo**, le peleng ka **dihlogo** le **bangwadi**.
- Lehono re tla ngwala tshekatsheko ya kanegelo.
  - Ka **kakaretšo**, o tlatša fela se se lego bohlokwa, mohlala, baanegwa; tiragalo ye bohlokwa. pheletšo.
- **Lebelela:** lebaka la bjale. feleletša mafoko, dinnete tše bohlokwa, dikakanyo tša mabaka.

Go Swaya

- Sepela-sepela o lekole. Tšea dipuku.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha D le E

- **Go Šoma o Nnoši:** *Katlego Mlambo – Moapei wa Afrika Borwa*

LETL 151

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mošomo ya DBE

Go lekola le go fa dipoelo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošongwana 1 ya Mabokgoni a Bophelo Letlakala la mošomo 18, matlakala 52 le 53.
- Puku ya mošongwana ya Leleme la Gae 1 – matlakala 75 le 76.

30 mets

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.
- Lebelela barutwana go Seteišene 1 o ba lekole.

25 mets

Go swaya:
Lebelela letl 149
Meputso: 5

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phaposi e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 8

Go ja dijo tša phepo

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka dijo tša nako ye nngwe le ye nngwe le dijo tša dinakonyana tše dingwe.
- Nyakišiša ditlamorago tša diphetho-mpe ka dijo go meno.
- Kwešiša go tšea diphetho tše kaone tša dijo.
- Bolela ka dijo tša mamoratwa le dijo tšeo o di kgethago.
- Theeletša nonwane ya se Afrika ka go dira sopo.
- Bala ka mehuta ya go fapana ya dijo tša motheo.
- Beakanya le go ngwala tshekatsheko ya kanegelo ya morero wa tekolo.
- Šomiša dibopego tša polelo tša go tswalana le tshekatsheko ya kanegelo: dihlogo, lebaka la bjale, bjalo bjalo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	megabaru	sephidi	botlaela	tebogo	moapei

Mabokgoni a Bophelo	ngaka ya meno	go bola	go thiba
	dentist	*decay*	*filling*

Mafoko

E be ele dijo tša mamoratwa tša Kgoši. Go be go na le nama ya kgogo, ditšhipisi le sopo ya merogo.

DIDIRIŠWA

- Letlakala la A4, pente goba dikherayone tša Bokgabo bja go Bonwa
- Didirišwa tša go nyakega tša mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo
- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela

TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu le mošomo wa Polelo (Laboraro)

Yeo e sego ya Semmušo: Piletšo, Kwešišo, Go bala ka thelelo, mešongwana ya Tsebo ya Go Thoma

Mošongwana wa Tekolo ya Semmušo			
Mošupologo–Labohlano	Go Bala 2: Go balela godimo	BOMOLOMO	PM matl 113, 115, 117, 119, 121
Labobedi	Go Theeletša le Go Bolela 2: Kwešišo ya go Theeletša	PMM letl 157	PM letl 114
Laboraro	Tsebo ya Go Thoma 2: Go tšea diphetho tše kaone ka dijo	PMM letl 163	PM letl 117
Labohlano	Ditlhaka 2 Piletšo	PMM letl 167	PM letl 120
Labohlano	Mongwalo 1: Ditlhaka tše kgolo tša Mothikitho le tše dinnyane	PMM letl 152	PM letl 120
Labohlano	Go Ngwala 2: Tshekaseko ya kanegelo	TIRIŠO	PM letl 120

Sopo ya leswika

Mosepedi, Morena Tladi, o tlile motseng. O bone gore lebati la ngwako wo mongwe le wo mongwe le tswaletšwe. O ile a kokota go mabati a mmalwa go kgopela gore a je le bona dijo tša go lalela efela gwa hloka le o tee yo a ilego a mmulela. O ile a lemoga gore batho ba mo motseng ba lebetše ka go abelana.

O ile a sepela go fihla gare ga motse gomme a goeletša ka lentšu la godimo. 'Etlang le jeng sopo ya ka ya mahala ya leswika! Sopo ya leswika ya mahala ya batho ka moka!'

Mabati a ile a bulega le tee ka le tee gomme batho ba lebelela ka ntle. 'Sopo ya leswika ke eng?' ba botšiša. Morena Tladi o ile a tšea leswika le legolo le le pududu ka morabeng wa gagwe. 'Le ke leswika la maleatlana. Ke tlo le šomiša go direla batho ba motse sopo ka lona.'

Batho ba motseng ba ile ba ya ka moka go bona sopo ya leswika.

Morena Tladi a botšiša, 'Go na le yo anago le pitša ye kgolo yeo nka e šomišago?'

Yo mongwe wa badudi ba motseng o ile a ya go tšea pitša ya gagwe ye kgolo.

Bjale, 'Go na le yo a nago le dikgong tša go gotša mollo?'

Yo mongwe wa badudi ba motseng o ile a ya go tšea dikgong.

Bjale, 'Go na le yo a nago le meetse a go hlweka?'

Yo mongwe wa badudi ba motseng o ile a tla le meetse go tšwa pomping.

Morena Tladi o ile a bea leswika la gagwe ka gare ga pitša ya meetse mollong.

Bjale a re, 'Gona le yo a nago le dikherotse tše mmalwa go tšhela ka go sopo ya leswika?'

Yo mongwe o be a na le tšona.

O ile a botšiša:
… dieiye tše mmalwa?
… nama ya marapo?
… matlakala a khabetše?
… lefodi le lennyane?
… ditapola tše mmalwa?
… dinawa tša go oma?
… letswai le le nnyane?

O tee ka o tee wa badudi ba motseng ba ile ba tla le se sengwe go dira sopo.

Ka moka ba ile ba ya go dula go lebelela sopo e kgabakgaba. Go se go ye kae Morena Tladi a re sopo ya leswika e lokile. O ile a tšea lelepola a tšhela ka gare ga sekotlelwana sa yo mongwe le yo mongwe.

Ba ile ba thoma go ja. 'Leswika le swanetše go ba e le la maleatlana. 'Se se bose' gwa realo yo mongwe wa badudi ba motseng.

'Ye ke sopo e kaone-kaone ye ke ilego ka eja,' gwa realo yo mongwe.

Ka moka ba ile ba dumela.

Mafelelong, ge Letšatši le dikela, Morena Tladi a re, 'Le ka no tšea leswika le la ka la maleatlana gore le kgone go dira sopo gape. Efela le swanetše go ntshepiša gore le tlo e dira mmogo. Ebile yo mongwe le yo mongwe a tle le se sengwe sa go tšhela ka sopong. Ge le ka dira sopo beke ye nngwe le ye nngwe, Ke le tshepiša gore motse wo e tloba lefelo la segwera le botho kudu.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

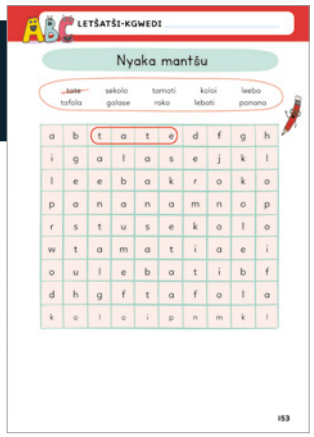
- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? O dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera ditaba tša gago. Fetolanang ka botho.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba tša bona le phaposi.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba ba le sebaka mo kotareng.
  - Rekhota ditemogo ka go pukwana ya gago.

Lokišetša barutwana go tla sekolong beke ye e latelago
(*ba tle le eng, ditiragalo tša go khethega bjalo bjalo*).

DITLHAKA — Nyaka mantšu

LETL 153
10 mets

- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

MONGWALO — Go tiišetša ditlhaka tše kgolo tša mothikitho

LETL 152
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA — Morutiši o balela godimo

PM LETL 111
15 mets

Pele ga go bala

- Na ka gare ga sopo o fela o tšhela eng?
- Na o nagana gore o ka dira sopo ka leswika?
- Efa morero wa go theeletša: Theeletša go hwetša ka moo yo mongwe a dirilego sopo ka leswika ka gona.

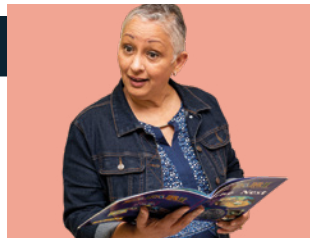
Balela barutwana kanegelo

Morago ga go bala

- Na leswika e be e le la maleatlana? Ke eng sa go dira gore sopo e be le tatso ye bose?
- Na Morena Tladi o ile a thetsa batho ba motseng? Na e be ele thetso ya maleba?

EFAL

15 mets

- Ruta thuto ya lenaneo la gago la EFAL.

TEKOLO 2 YA GO BALA

Go Bala ka Bonoši (Sehlopha A)

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

- Sehlopha D se tla ka pele le diPMM tša sona.
- Šomiša kanegelo ya go Balwa Mmogo ya beke 1. O tlo šomiša se ka dihlopha ka moka go tšwelo pele.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela sengwalwa godimo ka motsotso o 1.

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 154

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Dijo tša ka mehla le dijo tša dinako tše dingwe

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Nagana ka dijo tša gago tša mamoratwa.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago gore ke eng.
- **Abelana** le phaposi.

Bala le ahlaahle

- Balang letlakala la PMM mmogo.

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Ke ka lebaka la eng re eja dijo tše dingwe ka mehla gomme tše dingwe re di ja ka dinako tše dingwe?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phaposi.

LETL 155

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

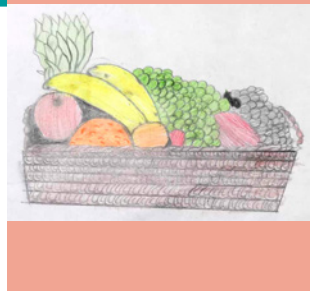
Sekotlelwana sa dienywa (e tšwela pele)

Mošongwana (pente goba dikherayone)

- Barutwana ba tlaleletša ka dintlha tša go swana le matlakala. khunkhwane, bjalo bjalo.
- Barutwana ba khalara seswantšho ka go šomiša pente goba dikherayone.

Bea ka go bolokega go feleletša bosasa

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

25 mets

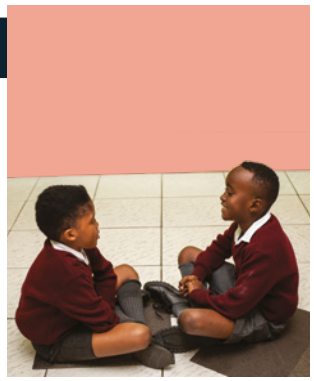

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Sejo sa go kgethega

15 mets

Ge e le gore tekolo ya gago ya go Theeletša le Go Bolela 1 ga se ya fela, šomiša nako ya dithuto tša Go Theeletša le Go Bolela bekeng ye go dira seo.

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o gopola dijo tša go kgethega tše o kilego wa di ja? Di ka be di kgethegile ka lebaka la gore o be o di ja le motho wa go kgethega goba ebe ele moletlo wa go kgethega. Goba di ka be di kgethegile ka lebaka la gore di be di le bose kudu.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ka sejo sa go kgethega, seo o se jelego le gore o be o se abelana le mang.

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

LETL 156

10 mets

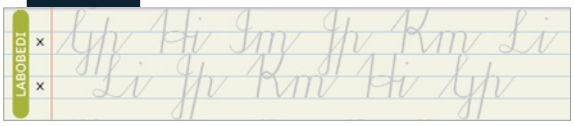
- Dira temogo ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

MONGWALO

Tiišetša ditlhaka tše kgolo tša mothikitho

LETL 152

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Kwešišo

LETL 128–133

15 mets

Go Bala Mmogo

- Bala matlakala a mabedi a kanegelo le barutwana.
- Bontšha go **bala ka thelelo le tlhagišo** (lemoga maswaodikga, kwagatšo, tlhagišo, lebelo la maleba).

Go Bala ka Bobedi

- Ka bobedi barutwana ba bala letlakala ka go šielana go itlwaetša go bala ka thelelo le tlhagišo.
- Theeletša o be o fe dipoelo ge o sepela-sepela, goba o šomiše nako ye go hlahla barutwana ka o tee ka o tee.

TEKOLO 2 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kwešišo ya go Theeletša

LETL 157

15 mets

Kwešišo ye e theilwe go kanegelo ya go balelwa godimo ya *Sopo ya Leswika*. E ka mokgwa wa mošongwana wa go feleletša mafoko.

Ahlaahla mošomo

- Hlaloša gore se ke kakaretšo ya kanegelo.
- Kgetha lentšu la maleba sekgobeng se sengwe le se sengwe.
- Swaya mantšu ge o a šomiša.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

Lebelela o phošolle, o dumelela diphapano ka go kakaretšo ya kanegelo.

Go swaya: Lebelela letl 138
Meputso: 5

TEKOLO 2 YA GO BALA

Go Bala ka bonoši (Sehlopha B)

- Barutwana ba sehlopha B ba tla ka pele le diPMM tša bona.
- Šomiša kanegelo ya go balwa mmogo ya beke 1.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela sengwalwa godimo ka motsotso o 1.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

- **Go Šoma o Nnoši:** *Dijo tša motheo*

LETL 158

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Sello o ithuta go tšea dikgetho tša maleba

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o kile wa opelwa ke leino? O be o ikwa bjang?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phapoši.

Bala le ahlaahle

- Bala kanegelo le barutwana.
- Ahlaahlang ka seo se diragetšego go Sello.

- Bolelang ka mo go dira dikgetho tša maleba, mohlala, go se je malekere a mantši, nkabego go mo thušitše.

Ngwala

- Thuša barutwana go ngwala lefoko.

LETL 159

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

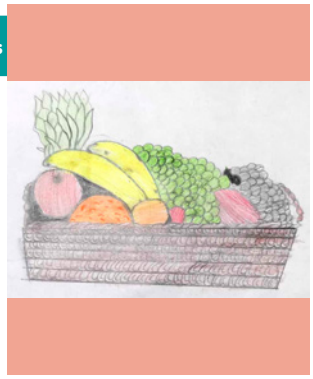
Sekotlelwana sa dienywa (e tšwela pele)

Feleletša diswantšho

Bontšha o ahlaahle

- Barutwana ba hlaloša dienywa tša go fapana ka dikotlelwaneng tša bona.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Dikakanyo ka dijo

15 mets

Hlaloša

- Re botše ka dikakanyo tša dikanegelo. Lehono re tlo bolela ka dikakanyo ka dijo.

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana** ka dijo tše o di ratago kudu goba o sa di ratego le dijo tše o se nago bothata le tšona.
- **Bobedi:** Hlaloša tše o di ratago le tše o sa di ratego go mogwera wa gago. Bolela gore ke ka lebaka la eng o di rata/ o sa di rate.
- **Abelana** le phaposi.
- Swaya-swaya dikakanyo tše di boletšwego gabotse.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

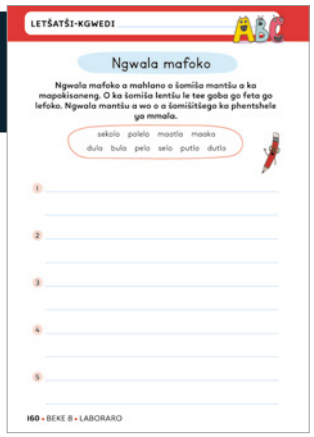

DITLHAKA

Ngwala mafoko

LETL 160

10 mets

- Bapetša ditlhaka tše pedi tša go gakantšha ga bonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

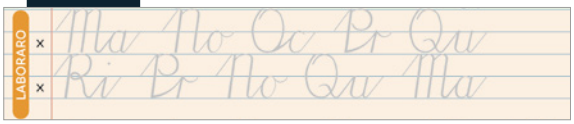

MONGWALO

Tiišetša ditlhaka tše kgolo tša mothikitho

LETL 152

10 mets

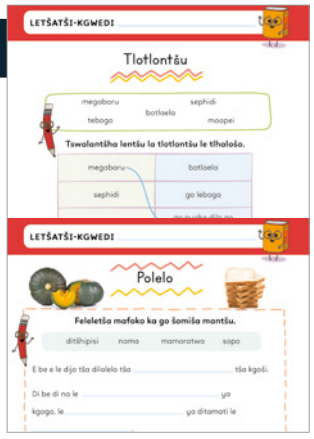
- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tlotlontšu le tshekatsheko ya polelo

15 mets

Tlotlontšu (PMM letlakala 144)

- Bala dikaratamantšu tša beke ya go feta:

megabaru	sephidi	botlaela	tebogo	moapei

- Barutwana ba lebelela mošongwana wa beke ya go feta wa tlotlontšu ka go PMM le go phošolla.

Mošomo wa lefoko (PMM letlakala 148)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng. Barutwana ba a lebelela.
- Barutwana ba balela bagwera mafoko a bona.

GO NGWALA

Tshelela go Seisimane

LETL 161

15 mets

Tlotlontšu

- Bolela ka fao mantšu a dikaratana a swanetšwego go balwa ka Seisimane.

Lefoko

- Ahlaahla ka go hlagiša lefoko le bohlokwa ka Seisimane.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.
- Lekola le phošolle dikarabo le le phaposi.

TEKOLO 2 YA GO BALA — Go Bala ka Bonoši (Sehlopha C)

- Barutwana ba sehlopha C ba tla ka pele le diPMM tša bona.
- Šomiša kanegelo ya go balwa mmogo ya beke 1.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela sengwalwa godimo ka motsotso o 1.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

- **Go Šoma o Nnoši:** *Mafela*

LETL 162
30 mets

TEKOLO 2 YA TSEBO YA GO THOMA

Go dira dikgetho tše botse

Bala o ahlaahle

- Bala kanegelo ya **Sello o ithuta go dira dikgetho tša maleba** gape le phaposi.
- Balela phaposi dipotšišo. Gopotša barutwana ka dipotšišo tša go fapana le mehuta ya tšona.

Ngwala

- Barutwana ba feleletša mošongwana wa PMM.

LETL 163
30 mets

Go swaya:
Lebelela letl 146
Meputso: 15

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA — Tiragatšo ya sehlopha

Lokiša

- Arola phaposi ka dihlopha tša ba bararo goba ba bane.

Ahlaahla

- Ikgopotše kanegelo ya **Sello o ithuta go tšea dikgetho tše kaone**.
- Ahlaahla mehuta ya go fapana ya ditemana le ditiragalo tša kanegelo.

Dira

- Ka dihlopha, barutwana ba itlwaetša temana go tšwa go kanegelo.

30 mets

THUTO YA BOITŠIDULLO — Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB letlakala 24.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Ditokišetšo tša tshekatsheko ya kanegelo

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Kgetha kanegelo ye o e kwelego goba o e badilego o ngwale tshekatsheko ya yona. E swanetše goba kanegelo ye o e gopolago gabotse. **Ga se** ya swanela goba kanegelo ye o šetšego o ngwadile ka yona efela **e ka** ba yeo o boletšego ka yona goba o kwelego ka yona ka nako ya Go Theeletša le Go Bolela. Tshekatsheko ya gago e tla lekolwa.
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago kanegelo yeo o e kgethilego le gore ke ka lebaka la eng.
- **Abelana** le phaposi.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Šomisa mantšu go feleletša mafoko

LETL 164

10 mets

- Dira temogo ya ka pela ya medumo yeo e rutilwego ka go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

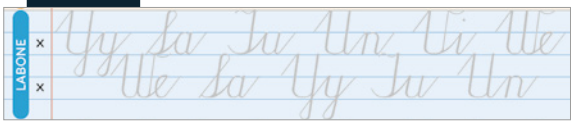

MONGWALO

Tiišetša ditlhaka tše kgolo tša mothikitho

LETL 152

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

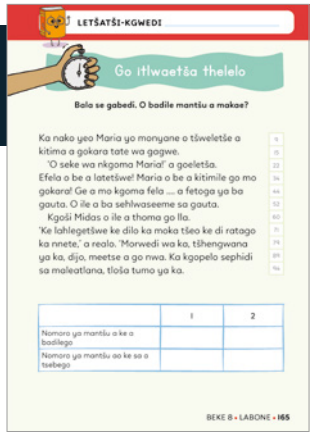

GO BALA

Go itlwaetša thelelo

LETL 165

15 mets

Bala sengwalwa le barutwana

- Barutwana ba šomiša phentshele go 'tlatša' sengwala ka tatelano go dikafoko tše dikopana pele ba bala. Mohlala: Ka nako yeo/ Maria yo monnyane / o tla kitima / go gokara tatagwe. / 'O seke wa nkgoma, Maria / a goeletša. / Efela o be a latetšwe! / ...

Ka Bobedi barutwana ba a bala

- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o bala sengwalwa ka go šielana.
- Bea nako ya go bala go gongwe le go gongwe (motsotso o 1 go yo mongwe le yo mongwe). Ngwala palo ya methaladi ye e badilwego.
- Bušeletša.

Dipoelo

- Bala sengwalwa le barutwana.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba sego ba kgona go a bala gabotse.

GO NGWALA

Tokišetšo ya tekolo

15 mets

Ahlaahla mošomo

- Dira leano la go thoma go ngwala tshekatsheko ya kanegelo ya tekolo.
- Go beakanya:
  - Na o tlo **akaretša** kanegelo bjang? Ngwala mantšu a mmalwa goba dikafoko, mohlala, bana ba babedi, sethokgwa, ngwako wa malekere, ntautawane, go phonyoga, o ithutile thuto.
  - Nagana ka kakanyo ya gago ya kanegelo. Ngwala mantšu a mmalwa goba dikafoko, mohlala. o ratile/ ga se a rata, tšhoša, e dirile gore ke nagane gore nka rata ngwako wa malekere, pheletšo ya lethabo.
- Ge o na le leano, thala mothaladi gomme o thome ka tshekatsheko ya gago ya kanegelo. O tla feleletša bosasa.

Tshekatsheko ya kanegelo
Hlogo: Hosea le Kgaugelo
Mongwadi: Funda Wande
Kakaretšo: Ye ke kanegelo ya ... (mafoko a 2–3)
Kakanyo: (mafoko a 1–2)

TEKOLO 2 YA GO BALA

Go Bala ka Bonoši (Sehlopha D)

- Sehlopha D se tla ka pele le diPMM tša sona.
- Šomiša kanegelo ya go balwa mmogo ya beke 1.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela sengwalwa godimo ka motsotso o 1.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

- **Go Šoma o Nnoši:** *Raese*

LETL 166

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kakanyo

30 mets

Tšhate ya TNI (letlakala 137)

- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Monwana wa mogogorupa fase/ monwana wa mogogorupa godimo

- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša maleme a mabedi go lentšu le lengwe le le lengwe o botšiše dipotšišo.

ngaka ya meno

1. Ngaka ya go fodiša mahlo.
2. Ngaka ya go fodiša meno.
3. O šomiša seipone go lebelela meno.

bodile

1. Meno a tiile ebile a phetše gabotse.
2. Meno a na le mašoba.
3. Meno a ka ba bohloko.

sethibo

1. Selo sa go thiba lešoba go leino.
2. Selo sa go dira gore mpa e kwale e tletše.
3. Ngaka ya meno e bea sethibo leinong la gago.

Tshelela go Seisimane: ngaka ya meno, bola, sethibo

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Diragatša

30 mets

Diragatša

- Dihlopha di tšea sebaka sa go diragatša ditemana ka phapošing.

Sekaseka

- Hlohleletša ditshwayotshwayo tša maleba ka morago ga tiragalo ye nngwe le ye nngwe.
- Swayaswaya ka tlotlontšu, maikutlo le ditiragalo tša go bontšhwa.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya TB go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Bolela ka selo se tee sa go kgahliša seo o ithutilego sona bekeng ye.
- **Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana:** Na o tlo dira eng sa go fapana bekeng ye e latelago?

TEKOLO 2 YA DITLHAKA

Go Bala Mantsu Ga Go Beelwa Nako

LETL 167

10 mets

- Latela tshepedišo ya go bala mantsu ga go beelwa nako go letlakala 8.

Mantšu: itshepetša le sekhwama

Lefoko: Khukhi ke yo mongwe wa maloko a khwaere ya rena.

Go swaya: Lebelela letl 139
Meputso: 5

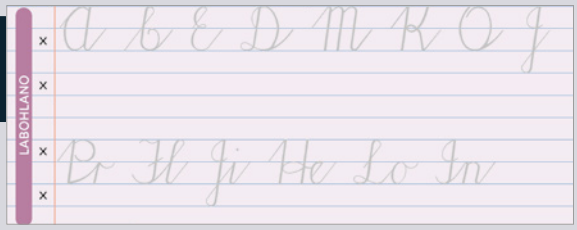

TEKOLO 1 MONGWALO

Go Ngwala ditlhaka tše nnyane le tše kgolo ka mothikitho

LETL 152

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

Go swaya: Lebelela letl 141
Meputso: 5

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwalwa tša beke tša GŠN godimo. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Ka sengwalwa sa Mošupologo-Labone, efa dikarabo, gore barutwana ba swaye ka bo bona.

Ahlaahla dingwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu a mafsa?

Go Swaya

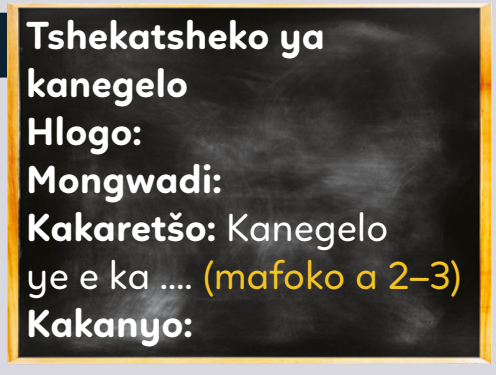
- Ngwala ditlhakapele tša leina la gago fela. Lemoga gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

TEKOLO 2 YA GO NGWALA

Tshekatsheko ya kanegelo

15 mets

- Barutwana ba šomiša leano la bona go ngwala tshekatsheko ya kanegelo.

Go swaya: Lebelela letl 142
Meputso: 10

TEKOLO 2 YA GO BALA — Go Bala ka Bonoši (Sehlopha E)

- Sehlopha E se tla ka pele le di PMM tša sona.
- Šomiša kanegelo ya go balwa mmogo ya beke 1.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela sengwalwa godimo ka motsotso o 1.

Go swaya:
Lebelela letl 140
Meputso: 10

- **Go Šoma o Nnoši:** *Korong*

LETL 168

30 mets

TSEBO YA GO THOMA — Nako puku ya mošomo ya DBE

30 mets

Go lekola le go fa dipoelo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE wa beke mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Mabokgoni a Bophelo 1 Matlakala a mošomo 19, Go ja dijo tša phepo matlakala 55 le 58.
- Leleme la Gae Puku ya mošomo 1 letlakala matlakala 77 le 79.

THUTO YA BOITŠHIDULLO — Dipapadi

25 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 24.

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

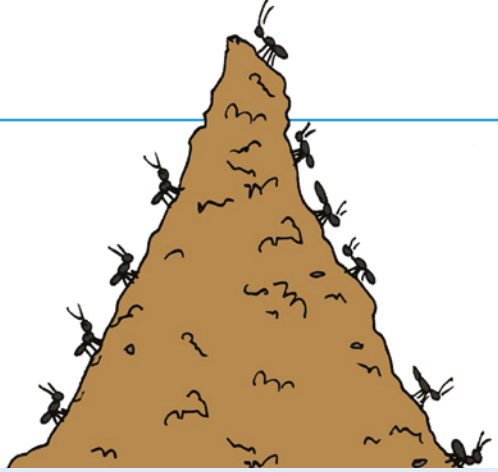
Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Tše dintši ka ga dikhunkhwane

DIPOELO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Kwešiša tše dintši ka dikhunkhwane.
- Ithuta ka dikhunkhwane tša go se tlwaelege le dintlha tša go se tlawaelege ka dikhunkhwane.
- Bala le go bolela ka ditlhalošo tša direto tše tshela.
- Diragatša sereto ka phapošing ka sehlopha.
- Bala ditsenelo tša ka go pukutšatši le go swara pukutšatši beke e tee.
- Lemoga le go itlwaetša dibopego tša polelo tšeo di sepelelanago le go ngwala pukutšatši.
- Laetša ka tsela yeo pukutšatši e swanetšego e be ka gona.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	temana	sereto	pukutšatši	tsenelo ya pukutšatši	temogo

Mabokgoni a Bophelo	segokgo	gaša/fothela	pitla
	spider	*spray*	*squash*

Mafoko

Nka raloka le mogwera wa ka, ka dula le mogwera wa ka. Re abelana dijo tša rena mmogo.

DIDIRIŠWA

- Kgoboketša dilo tša kgale tša go ka šomišwa gape, mohlala, mahlaka a pampiri goba polasitiki, dirolo tša pampiri ya ka ntlwaneng /toulo ya pampiri, mapokisi a mae, sekotlelwana sa yokate, dikhurumelo tša mabotlelo bj.bj.
- Dididrišwa tšeo di hlokegago tša mešongwana ye e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo.
- Dipuku tša barutwana tša go ngwalela.

TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu (Laborarao), Mafoko (Labone), Mongwalo (Labohlano)

Yeo e sego ya Semmušo: Go bala mantšu ga go beelwa nako (Labohlano), Go Ngwala (tsenelo ya pukutšatši), Mongwalo, Kwešišo (tshekatsheko ya sereto), Mošomo wa Tlotlontšu le Polelo, matlakala a TT, ditsenelo tša pukutšatši.

Kabelo le segokgo se seso

Kanegelo ye e tswalana le kgwekgwe ya Mabokgoni a Bophelo ya Dikhunkhwane.

Kabelo o be a lebeletše segokgo se sennyane se seso le bošweu se sepela lebotong. E be se mohuta wa segokgo sa go raragantšha bolepu. E be e le segokgo seo se fofago le go swara dikhunkhwane. Segokgo se ile sa bona ntšhi e kgolo e dutše godimo ga tafola. Segokgo se ile sa khukhunela kgaufsi le ntšhi. Se ile sa e fofela. '"Jo!" gwa realo Kabelo, "segokgo se se a tsoma!"

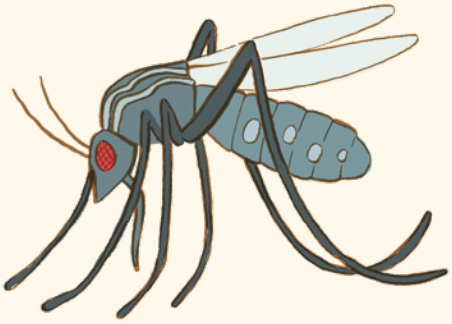

Mmago Kabelo o ile a tsena. "Segokgo!" a realo. "E re ke tle le sefothedi sa Doom ke tle ke se bolaye!"

"Aowa Mma," gwa realo Kabelo, "Se a re thuša. Bona, se ja ntšhi ye e bego e dutše godimo ga borotho bja ka bja jamo. Koko o re dintšhi di bea ditwatši dijong tša rena gomme se se a re lwatša.

"Seo ke nnete," gwa realo mmago Kabelo. Ba ile ba lebelela segokgo.

"Ke nyaka go hwetša ntšhi e nngwe ya go nona," gwa realo segokgo. Kabelo le mmagwe ba be ba sa se kwe. Ba ile ba lebelela segoko ge se latelela ntšhi. "Bona Mma," gwa realo Kabelo, "Se a tsoma! Go swana le lepogo lela re le bonego ka thelebišeneng, le tsoma phala!" Mmago Kabelo o ile a phaphatha diatla. "Wena le motsumi wa gago yo monnyane na!"a realo. "Ge go le bjalo, e re e sware dintšhi tše dintši. Ga ke rate go šomiša Doom. Ge e le gore Doom e kotsi go dikhunkhwane, le go rena e ka ba e le kotsi."

Buti wa Kabelo yo mogolo o ile a fihla. O ile a bona Kabelo le mmagwe ba bogetše segokgo. "Segokgo!" a realo," E re ke se pitleletše!"

"Aowa, aowa buti," gwa realo Kabelo le mmagwe ka nako e tee. "Se tlogele buti," gwa realo Kabelo. "Se bolaya dintšhi tšeo di dulago dijong tša rena, go swana le lepogo.

"Go swana le lepogo?" gwa realo buti wa Kabelo, "Na o thomile go gafa wena Kabelo?"

Mmago bona o ile a sega. "Ke nnete, "a realo. "Se lebelele fela. Okare ke lepogo le lennyane la go re thuša."

Ba ile ba dula ka moka gomme ba bogela segokgo se sennyane. Segokgo se ile sa swara ntšhi e nngwe. Bjale sa swara le monang.

"Jo!" gwa realo buti wa Kabelo. "Ke holofela gore ke monang wo o dirilego gore ke se ke ka robala maabane bošego. Dira bjalo wena segokgo se sennyane. Dira bjalo ka lepogo. Nka se sa go pitleletša gammogo le ba lapa la gago!" Kabelo a myemyela.

Segokgo se sennyane ga se sa kwa buti wa Kabelo. Se be se feleletša monang wa sona. "O be o le bose kudu!" sa realo, le ge mma, Kabelo le buti wa gagwe ba sa se kwe.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Ditaba

15 mets

Dipukutšatši

- Pele o ka abela ka ditaba tša mafelelo a beke, hlaloša gore beke ye barutwana ba tla be ba bala le go ngwala dipukutšatši.
- Hlaloša gore pukutšatši ke eng (rekhoto ya ditiragalo, dikakanyo, maikutlo le ditemogo). O ka di ngwala letšatši ka letšatši, ka beke goba ge o ikwa o nyaka go ngwala.
- Hlaloša gore re ngwala pukutšatši go re thuša go gopola seo se diragetšego le gore re ikwele bjang ka dinako tše itšego.

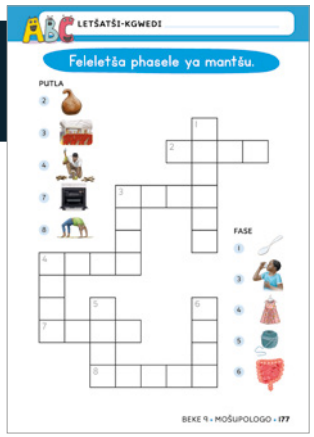
Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang ka botho.
- **Abelana:**
  - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phaposi.
  - Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka mo kotareng.
  - Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

DITLHAKA — Feleletša phasele ya mantšu

LETL 177
10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha ga bonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekola le swaye mmogo.

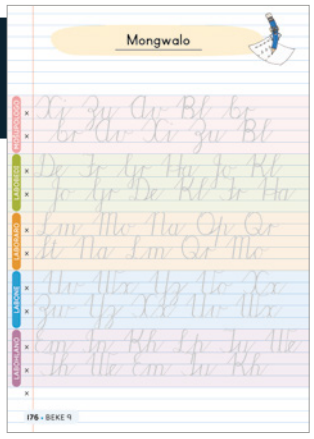

MONGWALO — Tiiša kgokagano

LETL 176
10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA — Morutiši o balela godimo

PM
LETL 123
15 mets

Pele ga go bala

- Na o dira eng ge o bona ntšhi? Monang? Segokgo?
- Efa morero wa go theeletša. Theeletša gore o hwetše gore digokgo di thuša bjang go re šireletša go dikhunkhwane tše dingwe.

Balela barutwana sengwalwa

Ka morago ga go bala

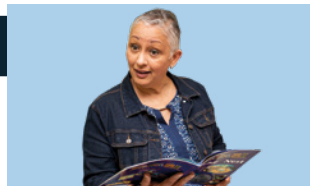
- Na segokgo se sennyane se jele eng?
- Na mmago Kabelo o be a nyaka go dira eng ka segokgo?
- Na buti wa gagwe o be a nyaka go dira eng?
- Ke ka lebaka la eng Kabelo a ba thibetše go bolaya segokgo?

EFAL

15 mets

- Ruta thuto go tšwa go lenaneo la gago la EFAL.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha A & B

- **Go Šoma o Nnoši:** *Pukutšatši ya tšatši ka tšatši*

LETL 178

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Diphedi tše dingwe

Tsebiša kgopolo

- Na o tseba bokaakang ka dikhunkhwane? Na o ka rata go ithuta go ya pele?

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o tseba eng ka dikhunkhwane?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago
- **Abelana** le phaposi.

Go Ngwala Mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala tšeo barutwana ba di tlaleleditšego ka mothalading 1 wa tšhate ya TNI letlapeng.
- **Botšiša:** Na o ka rata go ithuta eng ka dikhunkhwane mo bekeng ye? Ngwala ka mo mothalading 2
- Barutwana ba kgetha selo se tee go tšwa methalading o mongwe le o mongwe go se kopollela ka go tšhate ya TNI.

LETL 179

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Bokgabo bja dikhunkhwane

Ka ga sebetlwa:

- Dibetlwa tše tše dikgolo tša segokgo, lefele le ditšhošwane tše dingwe di lebotong la museamo wa KwaZulu – Natal, go la Pietermaritzburg.
- Di betlilwe go tšwa go hlale ya galase (polasitiki ya go kgethega yeo e ka bopiwago gape e tiile kudu) le tshipi.
- Di dirilwe gore batho ba nyake go tseba ka Musiamo.

Bobedi

- Lebelela diswantšho tša diphedi ka šedi.
- Arabatša dipotšišo ka go PMM.

Kahlaahlo ya phaposi

- A re hlameng khunkhwane e kgolo ka didiriša tša go diriša gape go swana le mapokisi, dikhathoni tša mae, mabotlelo a dipolasitiki, dikomikana tša yokate, mahlakana a go nwa a kgale, bjalo bjalo.
- Na re ka dira diphedi tša mohuta mang? Maoto a makae? Mahlo a makae? Dikarolo tše kae tša mmele?
- Thala mothalo wa maitekelo wa khunkhwane ya gago.

LETL 180

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Bala le go thlagiša sereto

15 mets

Go hlagiša direto

- Bolela gore le hlagiša sereto bjang ka sehlopha goba khwaere.
- Laetša ka sehlophana. (Emelelang, ba ba telele ka morago, bala ka dipukung efela e sego ka dinako ka moka, moetapele ke yena a thomago, balang mmogo ka ditlhagišo, mothaladi o tee goba e mebedi e ka balwa ke morutwana o tee/ bašemane fela/ gaboleta goba godimo, bjalo bjalo)

Dihlopha

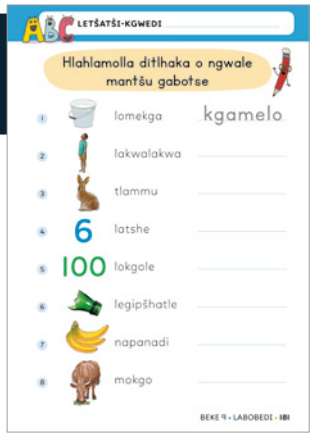
- Arola phaposi ka dihlopha tša barutwa ba 5–6. Kgetha moetapele wa sehlopha se sengwe le se sengwe.
- Dihlopha di ahlaala le go kgetha gore ba tlo bala sereto sefe go tšwa go PMM (letlakala 170–175).

DITLHAKA

Hlahlamolla ditlhaka o ngwale mantšu gabotše

LETL 181

10 mets

- Dirang temogo ya medumo yeo e rutilwego go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

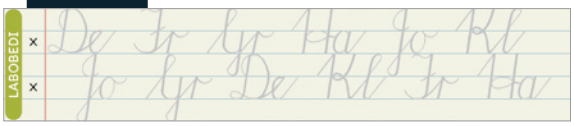
MOGNWALO

Tiiša kgokagano

LETL 176

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Kwešišo

LETL 170–175

15 mets

Pele ga go bala

- Hlaloša gore mo bekeng ye, ba tlo bala direto.
- Na sereto se fapana bjang le sengwalwa sa kanegelo?
- Na se beakantšwe bjang? (ka methaladi, ditemana goba ditemanatheto)
- Na maswaodikga a swana le a kanegelong? (Aowa, gantši mothaladi o thoma ka tlhakakgolo, goba go na le difegelwana magareng ga methaladi.)

Go bala Mmogo

- Bala direto **le** barutwana.
- Hlaloša mantšu a mafsa goba dikgopolo
- Botšiša potšišo ka morago ga sereto se sengwe le se sengwe gomme barutwana ba arabe.
- Bala tshekatsheko ya sereto go letlakala la mafelelo. Ahlaahla ge e le gore barutwana ba a dumela.

GO NGWALA

Kwešišo

LETL 182

15 mets

Bala o ahlaahle dipotšišo

- Tše ke dipotšišo tša *gago tša bonoši*. Ga go na karabo ya maleba goba ya go fošagala.
  - Barutwana ba swanetše ba thekge kgopolo ya bona. Mehlala:
  - Ke rata sereto ka gore se na le mantšu a mabosana/se kwagala ga bosana/se a segiša/ ke sa nnete, bjalo bjalo.
  - Ga ke se rate ka gore okare ke sa bana,/ga se sa nnete/ga ke se kwešiše/ se a tšwafiša.

Ngwala

- Barutwana ba ngwala tshekatsheko ya sereto e kopana.

Lekola o phošolle.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

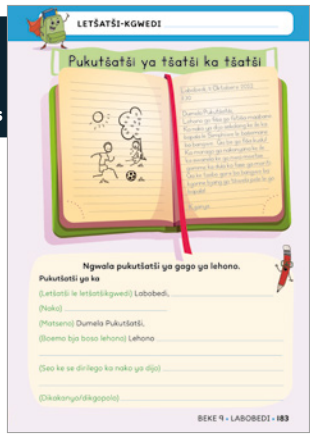
- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha C & D

- **Go Šoma o Nnoši:** *Pukutšatši ya tšatši ka tšatši*

LETL 183

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Bala o ahlaahle

- Sekaseka kanegelo ya Kabelo le segokgo se sennyane se seso. Na o badile ka diphedi dife?
- Na o kile wa bona segokgo sa go swana le sona?
- Bala letlakala la PMM le barutwana o be o ba balele.

Dinnete tša go kgahliša ka dikhunkhwane

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na ke ntlha efe yeo e bego e kgahliša?
- **Bobedi:** Hlalošetša mogwera wa gago ka mantšu a gago.
- **Abelana:** le phapoši

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

LETL 184

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

30 mets

Bokgabo bja khunkhwane (e tšwela pele)

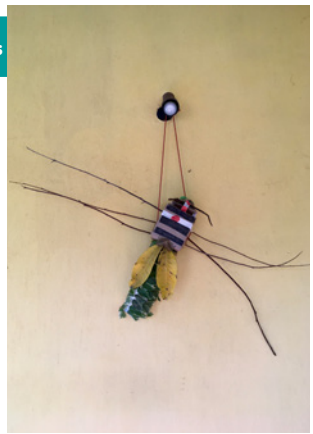
Barutwana ba nyaka: Didirišwa tša go dirišwa gape tša go hlweka(lebelela letlakala 122), pente le/goba dikherayone.

Tsebiša mošomo

- Ka dihlopha, dirang khunkhwane e kgolo-kgolo ka didirišwa tša go dirišwa gape.

Laetša mokgwa wa go dira sebetlwa ka lepokisi pele ba ka thoma

- Go bea karolo ya seripa sa sedirišiwa godimo ga se sengwe go dira gore go be le phopholego, mohlala, go bea sekhurumelo sa lebetlolo go khatepokisi ya mae go dira mahlo.
- Go kopantšha maoto goba dikwi tša sebetlwa ka go dira mašobana le go lokela lehlakana la go nwa, sehlwekiša-dikotana goba phaephe ka gare ga mašoba gomme wa e kgwahliša go tloga ka gare. Theipi ya go kgomaretša le yona e ka šomiša.
- Kgabiša ka ntle ka go šomiša pampiri, pente le dilo tše dingwe.

Dihlopha

- Barutwana ba beakanya khunkhwane gomme ba kgetha didirišwa.
- Ba thoma go aga khunkhwane ya bona ba šomiša mokgwa wo ba o rutilwego.

Se bee ka polokego gomme le feleletše bekeng ya mafelelo ya kotara.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Bala o hlagiše sereto

15 mets

Dihlopha

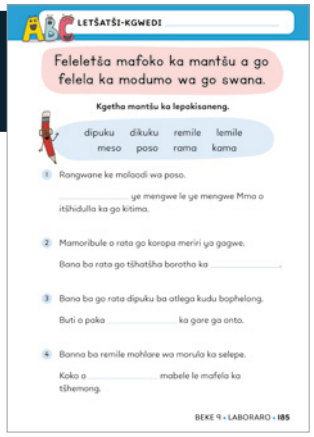
- Dihlopha di kgetha sereto ka go PMM matlakala 170 go fihla 174.
- Bala sereto se le se kgethilego gabedi go ba gararo. Methaladi e mengwe e ka balwa ke morutwana o tee.
- Eya go dihlopha ka moka o ba thuše.

DITLHAKA — Feleletša mafoko ka mantšu a go felela ka modumo wa go swana

LETL 185

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha ga bonolo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

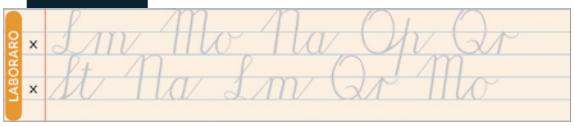

MONGWALO — Tiiša kgokagano

LETL 176

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO — Kwešišo

LETL 170–175

15 mets

Go bala Mmogo

- Bala direto mmogo **le** barutwana gape.
- Mantšu a gago: Barutwana ba thalela mantšu a mahlano ao yo mongwe le yo mongwe a a ratago kudu ge o le gare o bala.
- Barutwana ba abelana le mogwera mantšu ao ba a kgethilego.
- Abelana a mangwe le phaposi.
- Ahlaahla mantšu ao barutwana ba se nago bonnete bja wona.

Mantšu a tlotlontšu

- Bala o be o laetše mantšu a tlotlontšu a beke letlapeng goba go dikaratana. Mantšu a ga a gona ka gare ga direto efela a bolela ka direto:

temana/ temanatheto	sereto	pukutšatši	tsenelo ya pukutšatši	temogo

Barutwana ba hlopha dikaratana go ya ka tatelano ya dialefabete.

GO NGWALA — Tlotlontšu

LETL 186

15 mets

Bomolomo

- Dira mešongwana ya PMM ka bomolomo.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala wa ka go PMM. Lekola o be o phošolle.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a dikaratana ka dipukuntšung tša bona.

Laetša tlotlontšu ya dikaratamantšu go Leboto la Mantšu.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

LETL 187

30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha E & A

- **Go Šoma o Nnoši:** *Pukutšatši ya tšatši ka tšatši*

TSEBO YA GO THOMA

Dinnete tše dingwe ka dikhunkhwane

LETL 188

30 mets

Bala o ahlaahle

- Sekaseka letlakala la Bokgabo bja Boitlhamelo (PMM letlakala 180) o ahlaahle diphedi.
- Balela barutwana letlakala la PMM o be o bale le bona.

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na ke nnete efe yeo e bego e kgahliša?
- **Bobedi:** Hlalošetša mogwera wa gago ka mantšu a gago.
- **Abelana** le phaposi

Ngwala

- Barutwana ba feleletša mošongwana wa PMM.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dikoša le direto

30 mets

Itokiše

- Barutwana ba reta morumokwano wa go tsebega kudu, ba tsepeletše go kwagatšo ba bolela mantšu gabotse.

Ahlaahla

- Kgopela barutwana ba fe maina a dikoša tša bona tša mmamoratwa.
- Kgetha koša e tee gomme le bolele (le seke la opela) mantšu a yona mmogo.
- Dira okare mantšu ke sereto. Koša ke sereto seo se diragatšwago go mmino.

Mošomo wa phaposi

- Opelang koša mmogo.

Khutšang

- Bobola koša o sa bolele mantšu.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA — Bala o hlagiše direto

15 mets

Dihlopha

- Sehlophana se sengwe le se sengwe se diragatša sereto sa sona pele ga phaposi.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA — Ngwala mafoko

LETL 189

10 mets

- Dirang temogo ya medumo yeo e rutilwego go Mphato 2 ka lebelo.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang le swaye mmogo.

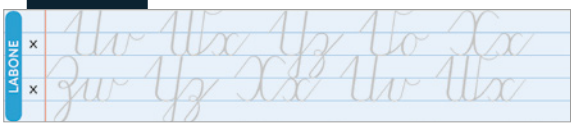

MONGWALO — Tiiša dikgokagano

LETL 176

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO — Polelo

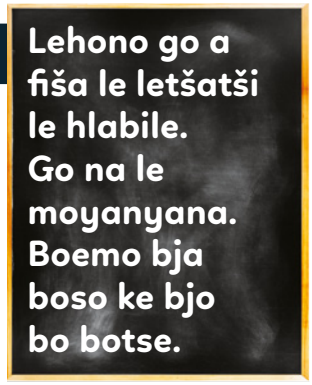
15 mets

Tsebiša mafoko

- Ngwala mafoko a mararo letlapeng.
- Bala lefoko ka go nanya le barutwana.
- Barutwana ba hwetša le go thalela mafoko a Go Šoma o Nnoši ga Mošupologo (PMM letlakala 179).

Šoma ka mafoko

- Lemoga maswaodikga (ditlhakakgolo, khutlo) go mafoko a mararo ka moka.
- Na lebaka leo le dirišitšwego ke lefe? (Lebaka la bjale)
- Na segalo sa lefoko le ke sefe? (go hlaloša seo o se lemogilego, dintlha, maikutlo)
- Na lebaka la lefoko la ka morago ga la boemo bja boso ke lefe? (lebaka le le fetilego, o hlaloša tiragalo ka mo wena o e bonego)
- Bušeletša lentšu (maina). Na lefoko la mathomo le bolela ka mang goba ka eng (lehono). Se ke leina.
- Tšebiša lentšu le tiro. Na lentšu la tiro goba lediri ke lefe mo lefokong?
- Na mantšu a mabedi a mahlaodi ke afe (go fiša, go ba le letšatši)

Lemoga: Ka go Mphato wa 3, barutwana ba thoma go ithuta mareo a maleba a dikarolo tša go fapana tša polelo. Se ke tsebišo fela. Kotareng ye e latelago mohuta o mongwe le o mongwe wa dikarolo tša polelo o tlo lebelelwa ka go tsenelela.

GO NGWALA — Polelo

LETL 190

15 mets

Phaposi

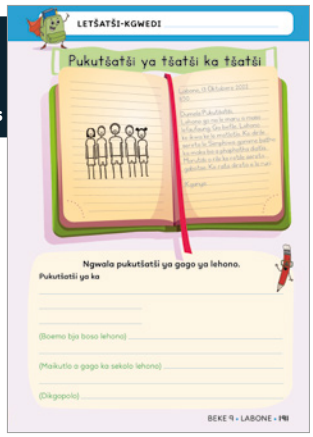
- Feleletšang mafoko mmogo ka bomolomo.
- Laetša tsela ya go šomiša mafoko bjalo ka paterone o šomiša mafoko ao a filwego.

O nnoši

- Tlatša letlakala la PMM.
- Barutwana ba bangwe ba balela mafoko a bona godimo.Lekola gore lebaka ke la maleba.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

LETL 191 — 30 mets

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** *Pukutšatši ya tšatši ka tšatši*

TSEBO YA GO THOMA — Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Tšhate ya TNI (PMM letlakala 179)
- Thuša barutwana go feleletša mothaladi wa mafelelo.

Monwana wa mogorupa godimo/monwana wa mogogorupa fase
- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša maleme a mabedi a go fapana a lentšu le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

segokgo
1. Segokgo ke khunkhwane.
2. Segokgo se na le maoto a seswai.
3. Digokgo di ja dintšhi le menang.

sefothedi/gaša
1. Go gaša ka Doom go bolokegile ge batho ba hema sefothedi.
2. Go gaša ka Doom go bolaya dikhunkhwane.
3. Go na le mekgwa e mengwe ya go laola dikhunkhwane.

pitla
1. Go pitla selo ke go se pšhatlaganya.
2. O se ke wa pitla digokgo.
3. Go lokile go pitla digokgo.

Tshelela go Seisimane: segokgo, sefothedi, pitla

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA — Diragatša

30 mets

Dihlopha
- Dihlopha di kgetha koša yeo ba e tsebago ka moka.
- Itlwaetšeng koša metsotso e mmalwa.

Diragatša
- Dihlopha di diragatša koša ka phapošing.

Sekaseka
- Reta o be o fe ditshwayotshwayo ka ditiragatšo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO — Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

LABOHLANO

GO THEELTŠA LE GO BOLELA — Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Bolela ka selo se tee sa go kgahliša seo o ithutilego sona ka dikoša le direto mo bekeng ye.
- **Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana:** Beke ye e tlago ke ya mafelelo re le mo sekolong pele ga maikhutšo. Na go na le seo o tlogo se dira ka go fapana?

DITLHAKA — Piletšo

LETL 192

10 mets

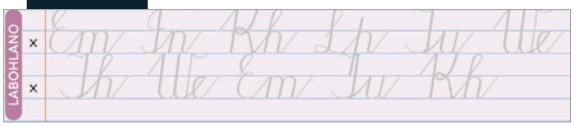
- Latela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

MONGWALO — Tiiša dikgokagano

LETL 176

10 mets

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA — Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela barutwana dingwala tša beke godimo tša **Go** Šoma o Nnoši. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Ka dingwala tša ka Mošupologo go fihla Labone, efa dikarabo, barutwana ba swaya ka nnoši.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na go na le dintlha tše mpsha tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a mafsa?
- Ge go na le nako, kgopela morutwana o tee goba ba babedi ba bale pukutšatši ya bona.

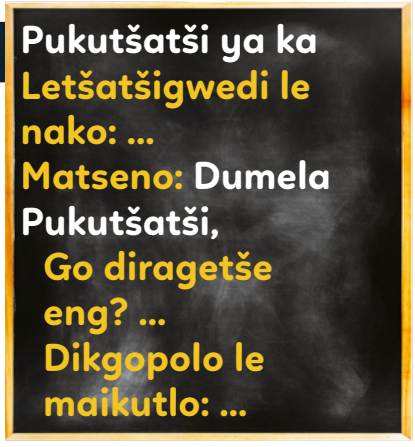
Go swaya

- Ngwala ditlhakapele tša leina la gago fela. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI — Ditsenelo tša pukutšatši

15 mets

Ahlaahla

- Ngwala ka setsenelo ka gare ga pukutšatši ka selo se sengwe le se sengwe seo o itemogelago sona se o ka ratago go se ngwala le go se gopola.
- E ka ba boitemogelo bja ka mehla, bja lethabo, bja go segiša goba bja manyami.
- **Lebelela:** sebopego sa maleba, boitlhamelo, boitlhagišo.

Go swaya Tšea ditsenelo tša pukutšatši o fe ditshwayotshwayo.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala ka sehlopha:** Sehlopha D & E

- **Go Šoma o Nnoši:** *Pukutšatši ya tšatši ka tšatši*

LETL 193

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya puku ya mošomo ya DBE

Lekola ofe dipoelo

- Lebelelang matlakala a puku ya mošomo a DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya Mešomo ya DBE

- Puku ya mešongwana ya Mabokgoni a Bophelo 1, Matlakala a mošomo a 24, matlakala 59 le 61.
- Puku ya mošomo 1 ya Leleme la Gae matlakala 80 le 83.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 24.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA BEKE YA MORUTIŠI

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM** gomme ka ba ka fa ditshwayotshwayo ka go mešomo ya Go Ngwala.
- **lekotše le go lokiša matlakala a mangwe a PMM** le go lemoga moo barutwana ba bangwe ba nago le ditlhotlo le bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše kakaretšo ya beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo go puku** ya ka ya dinoutse ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba go bala ba nnoši bekeng ye e tlago**.**

Ke beetše nako bekeng ye e tlago:

- **go fa barutwana dithutwana tša tlaleletšo**, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokegago.
- go ruta morutwana a **nnoši**, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng yeo e tlago go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

Tiišetšo le tshekatsheko

Ye ke beke ya pušeletšo ka fao ga go na le lenaneo leo le latelwago la ka mehla. O tla hwetša mehlala ya mešongwana ya puešeletšo yeo e ka dirwago nako ye nngwe le ye nngwe mo bekeng.

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

- Kgopela barutwana gore ba kgethe sereto goba kanegelo yeo ba ka ratago go e bala gape.
- Bobedi: anegela mogwera kanegelo ya mmamoratwa ya gago.
- Anegela phapoši selo sa go khahliša ka dikhunkhwane goba diphoofolo tšeo o ithutilego ka tšona mo kotareng.
- Botša mogwera wa gago ka sengwalwa sa go kgahliša kudu sa go šoma o nnoši seo o se badilego mo kotareng.

GO BALA

- Bala dikanegelo tša ka go PMM gape tšeo barutwana ba ipshinnego ka tšona mo kotareng ye.
- Fetola dibaka le barutwana, ba bangwe ba tšee karolo ya 'morutiši' go dikanegelo tša go fapafapana.
- Bobedi: Bala mošomo wa bonoši wa go bala dingwawa go tšwa bekeng ye nngwe le ye nngwe.
- Ka bonoši: Bala dipuku tša sekhutlong sa go bala / bokgobapuku.
- Bušeletša mošongwana wa go bala sengwalwa ka go beelwa nako le ka thelelo.

DITLHAKA

- Ka bobedi barutwana ba bala mantšu matlakaleng a ditlhaka.
- Phadišano ya dihlopha go bala dikaratamantšu ka tsela ya maleba.
- Bušeletša mantšu a go balwa ka go beelwa nako le mešongwana ya piletšo o leke go kaonafatša moputso wa gago.
- Netefatša gore matlakala ka moka a ditlhaka a tladitšwe ka go PMM.
- Mešongwana ya ditlhaka tša puku ya mešomo ya DBE.

GO NGWALA

- Barutwana ba tlatša pukutšatši letšatši le lengwe le le lengwe.
- Botša barutwana go leka go bitša mantšu ao ba sa a tsebego goba go šomiša mantšu a Lebotong la Mantšu.
- Hlohloletša dihlopha tša barutwana go dira puku ya go ya sekhutlong sa go bala ka ga dikhunkhwane goba diphoofolo tša go kgahliša.
- Ngwala pego ya tshedimošo ka phoofolo goba semela se sengwe le se sengwe seo se go kgahlago.
- Ngwala tshekatsheko ya sereto ka sereto se sengwe
- Ngwala Tshekatsheko ya kanegelo ka kanegelo e nngwe le e nngwe yeo o e badilego goba o e kwelego.

TSEBO YA GO THOMA/BLTP

- Dira mothalonako wa gago o laetša dilo tšeo o di ratilego go Kotara ya 2.
- Dira phousetara ya didirišwa tšeo phapoši e ka di šomišago gape.
- Ka dihlopha, diragatšang mokgwa wa bophelo wa phoofolo ye o ithutilego ka yona.
- Ka bobedi diragatšang go otara goba go reka dijo tša phepo ka lebekeleng goba lebenkeleng la dijo.
- Feleletša matlakala ao a sego a fela ka go puku ya mešomo ya Mabokgoni a Bophelo ya DBE.

BOKGABO BJA GO BONWA

- Efa barutwana didirišwa tša go swana le dikherayone, dikhokhi, dipampiri tša bogolo le tša mebala ya go fapafapana.
- Dumelela barutwana go kgetha seo ba ka ratago go se thala.
- E re barutwana ba laetše sehlopha goba phapoši mošomo wa bona ba be ba hlaloše gore ba kgethile go thala eng.
- Feleletša khunkhwane yeo e dirilwego ka didirišwa tša go šomišwa gape.
- Barutwana ba thala khunkhwane ya boikgopolelo.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

- Dihlopha di ekišetša mmino wa seopedi sa Afrika Borwa sa mmamoratwa wa bona.
- Diragatša ka tsela yeo Kabelo a phološitšego segokgo se sennynane gore se se ke sa bolawa.
- Barutwana ba itirela mmino ba laetša meragelo ya go fapafapana.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

- Ralokang dipapadi tša sehlopha.
- E bang le letšatši la dipapadi moo barutwana ba phadišanago ka bo bona. Dirang mešongwana ya go tloga mathomong a kotara.

PEAKANYO YA TEKOLO YA SEMMUŠO LE YE E SEGO YA SEMMUŠO YA KOTARA 2

- **Dikgokagano tša lenaneothuto** la beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmalwa wa go taga.
- **Mešomo ya tekolo ya semmušo** e laetšwa ka dipoloko tše mmala wa go tiba.

GO THEELETŠA LE GO BOLELA	BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O theeletša dinakegelo tša go ba le ditaelo tša bothata.										TIIŠETŠO
2	O fa pego ya bomolomo.										
3	O anega kanegelo e kopana (kakaretšo) ya go ba le kalotaba e bonolo le baanegwa ba go fapafapana.										
4	O tšea karolo go dikahlaahlo tša ka bobedi, ka dihlopha le ka phapoši, ba šišinya dihlogo le go fa dikgopolo.										
5	O theeletša dikanegelo, direto, dikoša le go tšweletša maikutlo ba e fa mabaka.										
6	Ka thekgo, o akanya gore go tlo direga eng kanegelong.										
7	O lebelela gore selo se hlola ke eng le ditlamorago.										
DITLHAKA	**BEKE**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1	O ithuta medumo ya ditlhaka										TIIŠETŠO
2	O bopa mantšu ka go šomiša ditlhaka tšeo di rutilwego										
3	O peleta mantšu ka tsela ya maleba										
4	O ithuta go peleta mantšu a 10 ka beke										
5	O ngwala mafoko a mararo ao a biletšwago ke morutiši										
GO BALA	**BEKE**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1	Ba bala le morutiši sengwala bjalo ka phapoši le go ahlaahla tatelano ya ditiragalo, lefelo, le tswalano magareng ga go dira selo le ditlamorago (temogo).										TIIŠETŠO
2	O araba dipotšišo tša mehutahuta tša boemo bja godimo tšeo di lego ka seo se badilwego.										
3	O hwetša methopo ya tshedimošo bjale ka maloko a setšhaba, dipuku tša bokgobapuku.										
4	O šomiša mantšu a bohlokwa le dihlogotaba go hwetša tshedimošo go sengwalwa sa dinnete.										
5	O šomiša tshedimošo ya go tša go sengwalwa sa diswantšho.										
6	O šomiša mehlala ya go bonwa.										
7	O bala ka setu le go balela godimo go ya le ka legato la gagwe ka go GBHS.										

8	O šomiša bokgoni bja ditlhaka, mehlala ya kamano, le sebopego sa sengwalwa (temogo).										TIIŠETŠO
9	O šomiša ditaekeramo le diswantšho mo sengwalweng go oketša kwešišo.										
10	O bala ka thelelo yeo e oketšegago le ka tlhagišo.										
11	O bala ka bonoši (temogo).										
MONGWALO	**BEKE**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1	O šomiša ditlabakelo tša mongwalo ka tshwanelo, go swara phentshele ka tsela ya maleba.										TIIŠETŠO
2	O dira ditlhakakgolo le ditlhaka-nnyane ka tsela ya maleba.										
3	O kopolla mantšu ao a a kwago le mafoko letlakaleng leo le kopanetšwego.										
4	O fetogela sengwalweng sa go kopanelwa go direkhoto ka moka tša go ngwalwa.										
5	O šomiša tsela ya maleba ya go bopa ditlhaka go mešomo ka moka ya go ngwalwa.										
MONGWALO	**BEKE**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1	Ngwala tshekatsheko ya **puku ya bonolo** goba **kanegelo**.										TIIŠETŠO
2	O ngwala ditemana tše 2–3 tša mafoko a lesome goba go feta ka **ditaba tša gago** goba tiragalo ya sekolong.										
3	O ngwala **pego ya tshedimo**šo ya go rulaganywa ya bonnyane ditemana tše pedi.										
4	O dira ditsenelo go **pukutšatši** beke e tee o ngwala ka tša boso le tshedimošo e nngwe e tee.										
5	O tšea karolo go dikahlaahlo gomme o kgetha hlogo ye a ka ngwalago ka yona.										
6	O šomiša thutapolelo ya maleba gore ba bangwe ba kgone go bala le go kwešiša gore go ngwadilwe ka eng.										
7	O šomiša mabaka a bothata.										
8	O balela mogwera goba sehlopha sengwalwa sa gagwe.										
9	O bala le go rulaganya sengwalwa sa gagwe(mopeleto, maswaodikga).										
10	O šomiša tsebo ya ditlhaka le melao ya mopeleto go ngwala mantšu ao a sa a kwešišego.										
11	O šomiša mehuta ya maswaodikga ka tsela ya maleba.										
12	O laetša le go šomiša maina, mahlaodi, madiri le mahlathi gabotse.										
13	O bopa panka ya mantšu a gagwe le pukuntšu.										

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, GO THEELETŠA LE GO BOLELA: O fa pego ya bomolomo(tshekatsheko ya kanegelo ya bomolomo) 10 meputso (Beke 6 Mošupologo–Labohlano, e ka feleletšwa dibeke tše di latelago)

PM letlakala 90, 92, 94 — **10 meputso**

2 meputso go kheraetheria ye nngwe le ye nngwe ye e phethagaditšwego 1. O fa pego e botse (o ema gabotse, lebantšha mahlo, lentšu la go kwagala) 2. Kakaretšo e kopana ya kanegelo 3. Kgopolo ye e lokafaditšwego 4. O šomiša thutapolelo ya maleba 5. O šomiša tlotlontšu ya go naba	**2**	**4**	**6**	**8**	**10**
	O phetagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5

Tekolo 2, GO THEELETŠA LE GO BOLELA: Kwešišo ya go theeletša (Beke 8 Labobedi)

PMM matlakala 157, PM letlakala 114 — **5 meputso**

½ moputso go karabo ya maleba

1. kanegelo
2. magaeng
3. leswika
4. pitša
5. tliša
6. merogo
7. letswai
8. bose
9. maleatlana
10. hlalefa

Tekolo 3, GO THEELETŠA LE GO BOLELA: Temogo ya Phapoši (Dibeke 1–9) — **5 meputso**

Morutwana o: 1. Theeletša ditaelo, kudu tše bothata ka go dithuto ka moka 2. Tšea karolo go dikahlaahlo tša ka bobedi, sehlopha goba phapoši 3. Theeletša dikanegelo, direto, dikoša le go laetša kwešišo 4. Tšweleletša maikutlo/ dikakanyo ka dikanegelo a e fa mabaka 5. Araba dipotšišo tša boemo bja godimo ka dikanegelo ka bomolomo (o kgona go akanya le go bona gore selo se hlotše ke eng le ditlamorago	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
	O phethagatša kheraeteria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5

Palomoka — **20 meputso**

DITLHAKA Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, DITLHAKA: Ngwala medumo
(Beke Labobedi)

PMM letlakala 139, PM letlakala 102 **10 meputso**

- **Ngwala medumo** (moputso o 1 go modumo wa maleba = meputso 5)
  Ditlhaka: tsh ng hl kg ph
- **Tlatša ditlhaka tšeo di tlogetšwego** (moputso o 1 go modumo wa maleba = meputso 5)
  mohlala: mo_are = mohlare
  di_omo
  _ephega
  _ukubje
  _aka
  se_abelo

Tekolo 2, DITLHAKA: Piletšo
(Beke 8 Labohlano)

PMM letlakala 167, PM letlakala 120 **5 meputso**

Morutwana o:	1	2	3	4	5
• Ngwala mantšu a piletšo ka tsela ya maleba • Ka mopeleto wa maleba • Ka maswaodikga a maleba	O dira diphošo tša mopeleto/ maswaodikga tše 4 goba go feta	O dira diphošo tša mopeleto/ maswaodikga tše 3	O dira diphošo tša mopeleto/ maswaodikga tše 2	O dira phošo ya mopeleto/ maswaodikga e 1	Mantšu ka moka a ka mopeleto wa maleba le maswaodikga

Tekolo 3: DITLHAKA: Temogo ya Phaposi
(Dibeke 1–9) **5 meputso**

Morutwana o:	1	2	3	4	5
1. **A tikhouta:** O kgona go kgomagantšha le go ripagantšha mantšu ka go se kgaotše ge a bala le ge a ngwala. 2. **Bala mantšu ka thelelo:** O laetša tšwelopele go TNI. 3. **Tlhalošo:** O ngwala mantšu a gagwe a go kwagala a šomiša mantšu ao a a filwego. 4. **Tšea karolo:** O abelana mantšu le go kgatha tema go thuto ya ditlhaka ya ka bobedi bja Mošupologo le Laboraro. 5. **Feleletša/tlatša:** O phela a feleletša mešongwana ya ditlhaka ya letšatši ka go PMM.	O phethagatša kheraetheria e 1 goba 0	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5

Palomoka **20 meputso**

GO BALA LE KWEŠIŠO

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, GO BALA: Kwešišo
(Beke 7 Labobedi)

PMM letlakala 140, PM letlakala 102 — **10 meputso**

1. Gauta (1), Serapana (1), Dijo/nako ya dijo(1), morwedi/ngwana/Maria (1)
2. Gore se sengwe le se sengwe seo a se swerego se be se fetoga gauta (1) **Go nyakega lefoko la go felelela**.
3. Serapana sa gagwe/mehlare le matšoba tša fetoga gauta le dinonyana goba dirurubele tša fofa tša tšhaba (1); dijo tša gagwe/sopo/lelepola tša fetoga gauta gomme a se kgone go ja (1) le morwedi wa gagwe a fetoga sehlwaseeme sa gauta gomme a se kgone go šikinyega.
4. O ile a ithuta gore dilo tše dingwe di bohlokwa go feta gauta. goba O ile a fetoga go tloga ga go ba le megabaru a thoma go ba le ditebogo. (2)

Tekolo 2, GO BALA: Go balela godimo ga bomolomo
(Beke 8 Mošupologo–Labohlano)

PM letlakala 113, 115, 117, 119, 121 — **10 meputso**

2 meputso go kheraetheria yeo e phetha gaditšwego Morutwana o: 1. O kgona go **balela godimo** ka lebelo la maleba ka motsotso o 1. 2. O šomiša **mabokgoni a go tikhouta** go bala mantšu ao a sa a tsebego. 3. O a itekola le go **iphošolla** ge go hlokega. 4. **O lemoga maswaodikga** 5. O bala ka thelelo le ka tlhagišo.	**2**	**4**	**6**	**8**	**10**
	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5

Tekolo 3, GO BALA: Temogo ya phapoši go dithuto ka moka tša go bala
(Dibeke 1–9) — **5 meputso**

Morutwana o: 1. Bala ka go beelwa nako **Itlwaetša Thelelo:** o laetša lebelo leo le oketšegago 2. Kgatha tema ka nako ya **go bala mmogo** 3. Feleletša **mešongwana ya kwešišo** ya beke ka go PMM ka go kgotsofatša 4. Feleletša **mešongwana ya tlotlontšu** ka go PMM ka go kgotsofatša 5. Feleletša **mešongwana ya polelo** ka go PMM ka go kgotsofatša	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5

Palomoka — **25 meputso**

MONGWALO Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, MONGWALO: Tlhaka-kgolo le e nnyane tša mothikitho le go kopantšha (Beke 8 Labohlano) PMM letlakala 152, PM letlakala 120					**5 meputso**
Morutwana o ngwala ditlhakakgolo le tše nnyane ka mongwalo wa mothikitho: • go hlama ditlhaka ka tsela ya maleba • go ngwala ka gare ga methaladi le • go kopantšha ka tsela ya maleba	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
	O hloka thekgo ya go ngwala le go bea ditlhaka tša mothikitho.	Ditlhaka tše dingwe di ngwadilwe gabotse. O hloka go itlwaetša go ngwala ka methalading le go kopantšha.	O bopa ditlkhaka efela e sego ditlhaka tša mothikitho ka moka ka tsela ya maleba, ka nako e nngwe o a foša.	O bopa ditlhaka ka moka tša mothikitho ka tsela ya maleba, go ngwala ka methalading le go kopantšha ga maleba gantši.	O ngwala ditlhaka ka moka tša mothikitho ka tsela ya maleba, go ngwala ka methalading le go kopantšha.
Tekolo 2, MONGWALO: Temogo ya Phapoši (Dibeke 1–9)					**5 meputso**
Morutwana o:	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1. Swara phentshele gabotse 2. Šomiša ditlabakelo tša mongwalo gabotse (phentshele, rula,sephumudi, sebetli) 3. Dira sekgoba sa maleba magareng ga mantšu le ditlhaka 4. Ngwala ditlhaka tša mothikitho gabotse a sa emiše pene gantši 5. O šomiša mothikitho go mešomo e mentši ya phapoši	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					**10 meputso**

GO NGWALA — Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Ditekolo 1 le 2, GO NGWALa: Pego ya tshedimošo le tshekatsheko ya kanegelo (Beke 4 & 8 Labohlano) PM letlakala 72 le 120					**meputso e 10 go ye nngwe le ye nngwe**
DITENG	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
Moputso o 1 go kheraetheria yeo e phethagaditšwego 1. O latela sebopego gabotse le dihlogo tša mehuta ya dingwalwa (pego ya tshedimošo goba tshekatsheko ya puku) 2. Go na le tshedimošo ya maleba ka fase ga hlogo ye nngwe le ye nngwe 3. Go ngwala go a kwešišega (Ga se dikgopolo tša go kopakopana fela) 4. Tlotlontšu ya maleba 5. O šomiša le dikgopolo tša go kgahliša tša maleba tša boitlhamelo (tša go fapana le mehlala)	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
POLELO	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1. O Ngwala mafoko a go felela a thutapolelo ya maleba 2. O ngwala ka go šomiša mabaka a maleba (lebaka la bjale go bobedi) 3. O šomiša maswaodikga ka tsela ya maleba (dikgorwana, dikhutlo, difegelwana) 4. O ngwala mantšu a mantši a go šomišwa gantši ka mopeleto wa maleba 5. Diteko tša go amogelega tša mopeleto	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Tekolo 3, GO NGWALA: Temogo ya Phaposi (Dibeke 1–9)					**5 meputso**
Morutwana o:	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1. Kgatha tema go dikahlaahlo tša go ngwala mmogo, mohlala, go kgetha hlogotaba ye a ka ngwalago ka yona. 2. Lekola gore seo se ngwadilwego se a kwešišega, mohlala, ka go balela mogwera 3. Bonala a thabela go itlhagiša ka go ngwala 4. Šomiša thutapolelo ya maleba gantši, maswaodikga le mopeleto wa mantšu a go šomišwa 5. Fetša mešongwana e ka bago ka moka ya go ngwala, ka moka e maemong a go amogelega	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					**25 meputso**

LETLAKALA LA MEPUTSO LA LELEME LA GAE KOTARA 2

(la go fothokhopiwa)

	20%				20%				25%				10%				25%			
	1. Tshekatsheka ya kanegelo ya bomolomo	2. Tshekatsheka ya kanegelo ya bomolomo	3. Temogo ya phaposi	**Go Theeletša le Go Bolela (Boima 20%)**	1. Medumo	2. Piletšo	3. Temogo ya phaposi	**Ditlhaka (Boima 20%)**	1. Kwešišo ya go bala: Kgoši Molamo	2. Go balela godimo	3. Temogo ya phaposi go dithuto ka moka tša go bala	**Go Bala le Kwešišo (Boima 25%)**	1. Ditlhaka-kgolo le tše nnyane tša mothikitho le go kopantšha	2. Temogo ya phaposi: Mothikitho le Mongwalo; dithuto tša mongwalo le dikamano tše dingwe	**Mongwalo (Boima 10%)**	1. Pego ya tshedimošo (phoofolo)	2. Tshekatsheko ya kanegelo	3. Temogo ya phaposi: Go Ngwala mmogo le ka bonoši	**Go Ngwala (Boima 25%)**
	PM letl 90, 92, 94	PMM letl 157 PM letl 114	Weeks 1–9		PMM letl 139 PM letl 102	PMM letl 167 PM letl 120	Dibeke 1–9		PMM letl 140 PM letl 102	PM letl 113, 115, 117, 119, 121	Dibeke 1–9		PMM letl 152 PM letl 120	Dibeke 1–9		PM letl 72	PM letl 120	Dibeke 1–9	
LEINA	10	5	5	**20**	10	5	5	**20**	10	10	5	**25**	5	5	**10**	10	10	5	**25**

MABOKGONI A BOPHELO: GO BEAKANYETŠA TEKOLO YA SEMMUŠO LE YA GO TŠWELA PELE KOTARA 2

- **Kgokagano ya lenaneothuto** la beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmalwa wa go taga.
- **Mešongwana ya tekolo ya semmušo** e laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go tiba.

TSEBO YA GO THOMA LE BLTP		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ditlwaelo											
1	Ahlaahla dikgopolo le maikutlo a gago ka ga kgwekgwe										POELETŠO
Dihlogotaba											
	Dikhunkhwane										
	Mekgwa ya bophelo										
	Go šomiša gape										
	Go ja dijo tša phepo										
	Meletlo le matšatši a go kgethega (ao a ketekwago setšhabeng)										
Dikgopolo tše bohlokwa le mabokgoni											
1	**Dikgopolo tša thuto ya Leago:** go boloka (beke 1, 6, 9), ditiro le ditlamorago (beke 7, 8), go tlwaela (beke, 1, 2, 9) lefelo (beke 5, 6), ditswalano le go ikema (beke 7–8) phapano le boswananoši (beke 2–9), phetogo (beke 3–4)										
2	**Dikgopolo tša Thuto ya Mahlale:** bophelo le go phela (beke 1–4, 9), enetši le phetogo (beke 3, 4), polanete ya lefase le go feta										
3	**Mabokgoni a tshepetšo ya saense:** tshepedišo ya go nyakišiša, yeo e akaretšago go lebelela (beke 1, 3, 4), go bapetša (beke 1–2), go hlopha (beke 1–4, 5–6, 7–8), go lekanetša, go dira boitekelo le go bolela (beke 7–8)										
4	**Mabokgoni a tshepedišo ya Theknolotši:** nyakišiša, hlama (beke 6), dira (beke 6), go lekanyetša (beke 6), go bolela										
BLTP		**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1	Go phela gabotse moyeng le ga leago										POELETŠO
2	Tswalano le ba bangwe										
3	Tswalano le tikologo										
4	Ditumelo le maitshwaro										
BOKGABO BJA GO BONWA		**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
Go hlama 2D											
1	Go ruta ga semmušo ga go thala le go penta le tše dingwe: go lekola mehuta ya go fapana ya tša dikgatišo										POELETŠO
2	Dielemente tša bokgabo: go lekalekana, lekanyetša, boitšhikinyo, phopholego										
3	Tsebiša tšhikinyego ya mmele o fetelela: ka morago, ka pele ga selo										
4	Mehuta ya go fapana ya pampiri bogolo le sebopego: hlohleletša barutwana go šoma ka bogolo le tekanyo ya dintlha tša go fapana										
Go hlama ka 3D											
4	Sebetlwa sa foele le khatepokisi: diphoofolo, diterakone, dipitša tša letsopa le tše dingwe										
5	Dielemente tša bokgabo: sebopego, phopholego										
6	Ruta mekgwa e bonolo ya go aga: go kgoboketša, go kopantšha, go kgabiša lefelo										
7	Tšhomišo ya ditlabakelo: Polokego, go naganela ba bangwe, go abelana ka didiriswa										

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dipapadi tša Boitlhamelo le Mabokgoni										
1 Go itokišetša: tsepelelo boemo bja mmele , go lebantšha dikhuru le menwana ge o khunama, le go ema ka menwanwa										POELETŠO
2 Go itokišetša: Tsepelela go kgwagatšo le lentšu ge o šomiša merumokwano, dikoša, dipapadi tša boitlhamelo le tša go raragantšha leleme										
3 Go lemoga dikwi: go swara, go latswa, go dupelela, go kwa le go bona go mešomo ya go digaratša										
4 Dipapadi tša morethetho: Bokgoni bja go theeletša, go gopola dipaterone tša morethetho tša go fapana, dula go mošito wa go iketla										
5 Boitšhikinyo bja mešifa le tirišano ya matsogo										
6 Go se šikinyege: ka nako ya mmino										
7 Go tšweleletša taolo: tirišano, lekanyetša le go iša godimo ka go fofa o ema ga boleta										
8 Go ikhutša le go iketla: Go hemela ka gare le ka ntle le go akanya										
Go itlhamela le go hlatholla										
9 Go hlatholla le go itlwaetša dikoša tša Afrika Borwa, go dikologa, go bitša le go araba										
10 Go diragatša ka dihlopha o šomiša dihlogotaba tša maleba tša dikanegelo tšeo di lego gona, go tšweleletša pheletšo ya gago										
11 Ditiragatšo tša phaposi: tšweletša maikutlo le go laetša kgwekgwe go tšwa go tikologo le bophelong bja gago										
12 Lefoko la boitšhikinyo la go laetša mathomo, bogare le mafetšo ka hlogotaba yeo e kgethilwego, ba šoma ka sehlophana										

THUTO YA BOITŠHIDULLO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 **Go šikenyegela** • Dipapadi tša go swana le go kitima bjalo ka pere, go sepela bjalo ka lepidibidi, go fofa bjalo ka segwagwa, bjalo bjalo										POELETŠO
2 **Go kgona go itšhikinya: Sete ya thenisi** • Go foša/ kaba kgwele ya godimo										
3 **Moretheto** • Go tshela kgati ka dihlopha tša ba bararo • Go tshela kgati o nnoši gabedi. • Go tshela kgati o nnoši ga tee o le gare o kitima										
4 **Tirišano** • Kgwelentlatlana – go tiribola kgwele ka mararankodi ka gare ga maswayo • Hokhi – go tiribola kgwele ka gare ga ditšhitišo • Kgwele ya diatla: go fa yo mongwe kgwele o le gare o kitima-kitima • Rakbi – go kitima le go fa kgwele e le ka tiragalo ya sa moraga • Kgwele ya maoto – go tiribola kgwele ka gare ga maswao										
5 **Lekanyetša** • Lebelo la go neeletšana: go kitima ka mararankodi ka gare ga maswao • Go lekanyetša ka leoto le tee • Tšiminasitiki: go ema ka hlogo/ go ema ka diatla • Go ema leporogong										
6 **Go tlwaetša sekgoba** • Papadi ya ditšhitišo ya go se be bonolo										
7 **Tšhomišo ya mahlakore ka moka a bjoko goba lehlakore la go ja la mmele** • Didirišwa tša diatla tša tatelano tša go swana le dihula hupu goba diripone tšeo di hlokago ditiro tša ka go la nngele le ka go la go ja ka go swana										
8 **Dipapadi le dithaloko** • Dipapadi tša setšo • Kgwele ya bana ya dinao, hokhi, rakbi, kgwele ya diatla										

TSEBO YA GO THOMA & BLTP

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, TSEBO YA GO THOMA: Dijo tša go lekanela
(Beke 7 Laboraro)

PMM letlakala 146, PM letlakala 105 **15 meputso**

1. 1 Moputso go leina la maleba (go tloga fase) dienywa le merogo, Khapohaetereite, Phorotheini, Maswi, Dioli le Makhura, Diseneke tša swikiri le tša letswai (6)
2. 1 moputso ge o nyalantšhitše ka maleba: lofo ya borotho-khapohaetereite, serope sa kgogo – phorotheini, khathune ya maswi – maswi, lebotlelo la oli ya sonopolomo – dioli le makhura; apola – dienywa le merogo, sepenetšhe – dienywa le merogo (6)
3. a. Dienywa le merogo (1)
   b. Go ja dijo go tšwa go dihlopha tša dijo tša go tswakana (1)
4. Dikarabo tša barutwana tša go ba le lebaka (1)

Tekolo 2, TSEBO YA GO THOMA: Go dira dikgetho tša dijo tša maleba
(Beke 8 Laboraro)

PMM letlakala 163, PM letlakala 117 **15 meputso**

Moputso o 1 go dipotšišo tša 1–5 (5)

1. o be a na le mašoba leinong
2. ngakeng ya meno
3. seipone le lebone la go taga
4. go tlatša mašoba
5. dienywa tše dingwe

Moputso o 1 go kgetho ya maleba (5)

6. diterebe; apola; maswi; sepenetšhe, yokate

Moputso o 1 go lentšu la maleba lefokong (5)

7. a. e tee ya tše : ditšweletša tša maswi, merogo ya matlakala , maswi, yokate, maswi a go kgahla
   b. diminerale
   c. nako e nngwe ga tee ka beke
   d. gabedi

Tekolo 3, TSEBO YA PELE: Temogo ya phaposi: BLTP le TT
(Dibeke 1–9) **10 meputso**

TEMOGO YA PHAPOŠI: BLTP
(Dibeke 1–9) **5 meputso**

Morutwana o:	1	2	3	4	5
1. Tšea karolo go mešomo ya Nagana-Bobedi-Abelana 2. Karolo go dikahlaahlo tša phaposi 3. Fa ba bangwe sebaka ebile o a abelana 1. Ahlaahla maikutlo a gagwe le dikgopolo 5. Naganela barutwana ba bangwe	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5

TEMOGO YA PHAPOŠI: TT
(Dibeke 1–9) **5 meputso**

Morutwana o:	1	2	3	4	5
1. Tlatša dikgopolo tša gagwe go dikahlaahlo 2. Šoma gabotse ka bobedi le ka sehlopha 3. Fa dikgopolo tša gagwe go dihlogotaba tša kgwekgwe. 4. CFeleletša matlakala a PMM ka go kgotsofatša. 5. Feleletša matlaka a DBE ka go kgotsofatša	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5

Palomoka **40 meputso**

BOKGABO BJA GO BONWA

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, BOKGABO BJA GO BONWA: Sehlwaseeme sa foile diorama (Beke 6 Mošupologo le Labobedi) PM letlakala 89, 91					**5 meputso**
1. Morutwana o latetše ditaelo ka moka tša go dira seswantšho sa foile 2. Sebopego se lebelelega bjalo ka motho 3. Mo matsogo a lego gona go laetša boitšhikinyo 4. Ka tsela yeo dibopego di beilwego seswantšhong go hlaloša kanegelo 5. Morutwana o kgonne go botša barutwana ba bangwe karolo ya kanegelo	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Tekolo 2, BOKGABO BJA GO BONWA: Temogo ya phaposi (Dibeke 1–9)					**10 meputso**
Morutwana o: 1. Feleletša mešomo ka moka ya ka go PMM. 2. Šomiša tlotlontšu yeo e ahlaahlilwego ge a bolela ka mošomo wa bokgabo. 3. Šomiša ditlabakelo ka katlego, dikero, diporaše tša go penta, dikherayone, dikhokhi, sekgorametši, letsopa le tše dingwe. 4. O latela ditaelo 5. O laetša go ipshina le boitlhamelo	**2**	**4**	**6**	**8**	**10**
	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					**15 meputso**

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA: Go diragatša ka sehlopha (Beke 6 Labone) PM letlakala 95					**5 meputso**
Morutwana o:	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1. Anega kanegelo ka ditiro le mantšu 2. Bolela ka go kwagala 3. Šomiša mmele ka boitshepho ge a diragatša 4. Šoma gabotse le sehlopha 5. Kgona go goga šedi ya babogedi le go ba araba gabotse	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Tekolo 2, BOKGONI BJA GO DIRAGATŠA: Temogo ya phaposi (Dibeke 1–9)					**10 meputso**
Morutwana o:	**2**	**4**	**6**	**8**	**10**
1. Tšeka karolo go felelela go dithuto ka moka tša Bokgabo bja Go Diragatša. 2. Šoma gabotse ka bobedi goba ka sehlopha, a šielana le ba bangwe, a abelana dikgopolo bj.bj. 3. Kgona go latela le go hlama merethetho ya go fapana. 4. Kgona go itšhikinya ka boikgopolelo go mmino. 5. Opela ka boitshepho le ka tlhagišo.	O phethagatša kheraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					**15 meputso**

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Dirupuriki tša Tekolo le Mananeotekolo

Tekolo 1, THUTO YA BOITŠHIDULLO: Dipapadi
(Beke 6 Labohlano)

PM letlakala 97 — **5 meputso**

Morutwana o:	1	2	3	4	5
• Latela ditaelo. • Kwešiša melao ya papadi. • Tšea karolo ka mafolofolo go dipapadi. • Šoma gabotse le barutwana ba bangwe.	Ga a kgone go latela ditaelo. Ga a kwešiše melao goba go tšea karolo go papadi. Ga a kgone go šomišana le ba bangwe.	O latela tše dingwe tša ditaelo ebile o leka go latela melao le go tšea karolo papading. Tšhomišano le ba bangwe e hloka tlhokomelo.	O latela bontši bja ditaelo. O tseba bontši bja melao le go tšea karolo papading. O kgona go šomišana le ba bangwe.	O latela ditaeleo ka moka. O tseba melao ka moka ebile o tšea karolo papading. O šomišana le ba bangwe ka mo go lekanego.	O latela ditaelo ka moka gabotse. O tseba melao ebile o tšea karolo ka botlalo papading. Tšhomišano ya maemo a godimo le ba bangwe.

Tekolo 2, THUTO YA BOITŠHIDULLO: Morethetho le tirišano
(Beke 7 Labobedi go fihla Labohlano)

PM letlakala 103, 105, 107, 109 — **5 meputso**

Morutwana o:	1	2	3	4	5
• Tlola a nnoši. • Tlola a le gare a kitima. • Thakgoga ka maoto a mabedi. • Tlola ka morethetho mo sehlopheng. • Šoma gabotse le ba bangwe	Ga a kgone go tlola. Ga a kgone go ba le tirišano ya maoto le matsogo Ga a kgone go tšea karolo go papadi ya go tlola ya sehlopha. O tšwafa le go leka.	O kgona go tlola a eme, e sego ge a kitima. Tirišano e a fokola. O leka go tšea karolo go dipapadi tša sehlopha efela ga a kgone go latela go tlola.	O kgona go thakgoga ka maoto a mabedi ge a eme efela ga a kgone go kitima le go tlola. Tirišano e hloka thlokomelo. O a nyaka go tšea karolo go papadi ya go tlola ya sehlopha eupša o fela a foša morethetho.	O kgona go thakgoga ka maoto a mabedi, a kitima le go tlola. Tirišano e magagreng. O tšea karolo go dipapadi tša sehlopha tša go tlola le go kgona go fetoša kgati ka bobedi.	O thakgoga ka go felela ka maoto a mabedi a kitima le go tlola. Tirišano ke ya maleba. O tšea karolo go papadi ya sehlopha ya go tlola le go fetoša kgati.

Tekolo 3, THUTO YA BOITŠHIDULLO: Temogo ya phaposi
(Dibeke 1–9) — **20 meputso**

1 moputso = 1 kheraetheria

1. O latela ditaelo
2. O a šielana
3. O šoma le sehlopha
4. O a itokiša le go ikhutša
5. O lekanyetša ka leoto le tee
6. Ditšiminasetiki: Ema ka hlogo/ka letsogo, ema bjalo ka leporogo
7. Kitima o sepele ka ditsela tša go fapana go swana le pere, sepela bjalo ka lepidibidi, fofa bjalo ka segwagwa, bjalo bjalo
8. O raloka dipapadi tša tšhomišo ya mahlakore ka moka a bjoko goba lehlakore la go ja la mmele tša go akaretša ditiro tša la nngele le la go ja ka mokgwa wa go swana
9. Tlolela morethetho
10. O tšea karolo go papadi e bothata ya ditšhitišo
11. O kaba/foša kgwele ya godimo
12. O raloka papadi ya dikgwele ye e akaretšago go tiribola, go foša, go kitima le go fetana
13. O raloka papadi ya setšo
14. O latela melao ya dipapadi tše dingwe
15. Boitšhikinyo bja tatelano bja go nyaka mesepelo ya ka go la nngele le la go ja goba bja mehuta ya go swana
16. Go raloka dipapadi tša mahlakore go swana le hula-hupu, le tše dingwe
17. Go šea karolo go mabelo a go neeletšana a bothata: O tsena ka go mararankodi a diskitttle/ maswao
18. O tlola ka thapo, a nnoši le bagwera
19. O fetola ka pela go ditaelo tša dipušeletšo tša go fetola
20. O tšea karolo go dipapadi tša barutwana tša kgwele ya maoto, hokhi, rakbi, kgwele ya diatla le tše dingwe

Palomoka — **30 meputso**

DITEKOLO

LETLAKALA LA MEPUTSO LA MABOKGONI A BOPHELO KOTARA 2

(la go fothokhopiwa)

	40%				15%			15%			30%			
	1. Dijo tša go lekanela	2. Go dira dikgetho tše botse tša dijo	3. Temogo ya phaposi: Tša karolo do dithuto, PMM & go tlatša Puku ya mošomo ya DBE	**Tsebo ya go Thoma le BLTP (Boima 40%)**	1. Sehlwaseeme sa foile diorama	2. Temogo ya phaposi	**Bokgabo bja go Bonwa (Boima 15%)**	1. Tiragatšo ya sehlopha	2. Temogo ya phaposi	**Bokgabo bja go Diragatša (Boima 15%)**	1. Tšea karolo papading	2. Morethetho le kamano	3. Temogo: Go tšea karolo go dithuto ka moka tša TB	**Thuto ya boitšhidullo (Boima 30%)**
	PMM letl 146, PM letl 105	PMM letl 163, PM letl 117	Dibeke 1–9		PM letl 89, 91	Dibeke 1–9		PM letl 95	Dibeke 1–9		PM letl 97	PM letl 103, 105, 107, 109	Dibeke 1–9	
LEINA	15	15	10	**40**	5	10	**15**	5	10	**15**	5	5	20	**30**

Funda Wande

Reading for Meaning

LIMPOPO
PROVINCIAL GOVERNMENT
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
DEPARTMENT OF
EDUCATION

creative commons
CC-BY- 4.0

ISBN 978-1-998960-32-3
9 781998 960323

VERSION 1.0